

Sosyal Bilimler
Enstitüsü

T.C.

MARMARA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
GAZETECİLİK BİLİM DALI

**POST TRUTH ÇAĞDA İDEOLOJİK FARKLILIKLARIN MEDYA İÇERİKLERİNE
YANSIMASI: BOĞAZİÇİ ÜNİVERSİTESİ PROTESTOLARI ÖRNEĞİ**

Yüksek Lisans Tezi

ESRA KARADAĞ

İSTANBUL,2022

T.C.
MARMARA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
GAZETECİLİK BİLİM DALI

**POST TRUTH ÇAĞDA İDEOLOJİK FARKLILIKLARIN MEDYA İÇERİKLERİNE
YANSIMASI: BOĞAZİÇİ ÜNİVERSİTESİ PROTESTOLARI ÖRNEĞİ**

Yüksek Lisans Tezi

ESRA KARADAĞ

Danışman: PROF. DR. MEHMET ÖZÇAĞLAYAN

İSTANBUL, 2022

ÖZET

POST TRUTH ÇAĞDA İDEOLOJİK FARKLILIKLARIN MEDYA İÇERİKLERİNE YANSIMASI: BOĞAZİÇİ ÜNİVERSİTESİ PROTESTOLARI ÖRNEĞİ

Medyanın temel görevi toplumu doğru ve tarafsız bir şekilde bilgilendirmektir. Kitle iletişim araçlarının tümünü ifade eden yapıda kullanılan medya, hâkim ideolojiyi yaygınlaştıran etkili araçlar olarak da nitelendirilmektedir. Ancak günümüzde, toplumun en temel hakkı olan haber alma hakkının manipüle edildiği görülmektedir. Medyanın iktidar yapıları ile ilişkisi, yayın politikası, egemen güçler, çıkar ilişkileri ve eko-politik unsurlar bu durumun başlıca sebepleri arasında yer almaktadır. Medya kuruluşlarının ve özellikle de haber medyasının, temel işlevlerinden biri olan toplumu bilgilendirme bağlamında gerçeklere gereken önemi vermekten uzaklaşmaya başladıkları noktada da bu durum “post truth” kavramını beraberinde getirmektedir. 2016 yılından itibaren daha yaygın olarak kullanılmaya başlanan post truth kavramı üzerinde değerlendirme ve çalışmaların üretilmeye başlanmasıyla birlikte bu kavramın genellikle siyasetle ilişkilendirildiği de göze çarpmaktadır. Bu alanda ivme kazanan kavram, ilerleyen zamanda iletişim alanında da yer bulmuştur.

Post-truth olarak nitelendirilen bu çağın haberleşme süreçlerinde, enformasyon kişiye ya da kuruma bağlı olarak değişikliğe uğramaktadır. Bu değişiklik çoğu zaman enformasyonun gerçeklik ile ilişkisini yitirerek toplumu “inşa edilen bir gerçeklikle” baş başa bırakmaktadır. Medyada yer alacak olan içeriklere karar verilirken, kamuoyunu aydınlatmaktan önce bağlı bulunan medya kuruluşunun ideolojisinin ve siyasi karar verme mekanizmalarında etkili olan güçlerle ilişkisinde, kendini nereye ve ne şekilde konumladığı ön plana çıkmaktadır. Bu gelişmeler göz önünde bulundurulduğunda da bütün bu “yerleştirmelerin”, filtrelemelerin ve sonuçta “hakikatin yeniden inşasının post truth kavramıyla birlikte ve bu kavramın kapsadığı bütünlük içinde değerlendirilmesi gerektiği, bu çalışmanın çıkış noktasını oluşturmaktadır.

Bu bağlamda çalışmanın temel varsayımı da anaakım medya kuruluşlarının haber içeriklerini, sahiplik yapıları, ideolojileri ve siyasi iktidarla (“muhaliflik” ve/veya “yandaşlık” temelindeki) ilişkilerinin biçimi doğrultusunda sunarak, “farklı ve çeşitli gerçeklikler” yaratma eğilimi taşıyabilmeleridir. Çalışmanın örnek olay olarak temel çerçevesini de Cumhurbaşkanı Recep Tayyip ERDOĞAN tarafından Boğaziçi Üniversitesi’ne rektör ataması üzerine başlayan Boğaziçi Üniversitesi protestoları oluşturmaktadır. Çalışmada, Türkiye’de birbirlerinden farklı ideolojilere sahip iki gazetenin on beş günlük sürede yayınladığı, yaşanan olaylarla ilgili haber içerikleri incelenecektir. Söz konusu inceleme, post-truth çağın gerçeklik sorunsalını ortaya koyma açısından önem taşımaktadır. Ayrıca ülkenin önemli bir süre gündemini oluşturan bir toplumsal olay bağlamında ele alınması araştırmanın güncelliği açısından da önemlidir.

Çalışmada kuramsal çerçeveyi, post-truth ve ideoloji kavramları oluşturmaktadır. Araştırma verilerinin nitel araştırma yöntemi ile analiz edilmesi amaçlanmaktadır. Bu anlamda, ideolojileri ve siyasi iktidar ve siyasi karar vericilerle ilişkileri birbirinden çok farklı olan “Birgün” ve “Sabah” gazeteleri seçilmiştir. Seçilen bu gazeteler 01.01.2021 ve 01.15.2021 tarihleri arasındaki Boğaziçi Üniversitesi Protestoları ile ilgili haberlerin incelenmesi hedeflenmektedir.

Çalışmanın sonunda, seçilen 2 gazetenin söz konusu konuyla alakalı haber üretim süreçlerinde, ürettikleri haber içeriklerinin ideolojik yapıları ile ilgili olup olmadığını ve böylece post-truth kavramını besleyip beslemedikleri ortaya konulacaktır. Medyanın, post-truth yaklaşımına entegre bir şekilde varlığını sürdürüp sürdürmediği de bu çalışmanın ışığında yanıt bulacaktır.

Anahtar Kelimeler: Post-truth, ideoloji, medya, haber, hakikat, toplumsal olay, protesto

ABSTRACT

THE REFLECTION OF IDEOLOGICAL DIFFERENCES ON MEDIA CONTENT IN THE POST-TRUTH AGE: THE EXAMPLE OF BOĞAZIÇI UNIVERSITY PROTESTS

The media's primary responsibility is to correctly and impartially inform the people. The media, which is used in the structure that expresses all of the mass media, is also described as effective tools that disseminate the dominant ideology. However, it is now clear that society's most fundamental right, the right to receive knowledge, has been abused. The relationship of the media with power structures, broadcasting policy, dominant powers, relations of interest and eco-political factors are among the main reasons for this situation. This situation brings with it the concept of "post truth" at the point where media organizations and especially the news media start to move away from giving the necessary importance to the facts in the context of informing the society, which is one of their main functions. With the beginning of evaluations and studies on the concept of post truth, which has been used more widely since 2016, it is also striking that this concept is generally associated with politics. The concept, which gained momentum in this field, has also found a place in the field of communication in the future.

In the communication processes of this age, which is described as post-truth, information changes depending on the person or institution. This change often leaves the society with a "constructed reality" by losing the relation of information with reality. When deciding on the contents to be included in the media, before informing the public, the ideology of the affiliated media organization and its relationship with the forces that are effective in the political decision-making mechanisms, where and how it positions itself come to the fore. Considering these developments, the starting point of this study is that all these "placements", filters and ultimately the "reconstruction of truth" should be evaluated together with the concept of post truth and in the integrity covered by this concept.

In this context, the main assumption of the study is that mainstream media organizations tend to create "different and diverse realities" by presenting their news content in line with their ownership structures, ideologies, and the form of their relations with the political power (based on "opposition" and/or "support"). The basic framework of the study as a case study is the Boğaziçi University protests, which started after the appointment of the rector to Boğaziçi University by President Recep Tayyip ERDOĞAN. In the study, the news contents of two newspapers with different ideologies from each other in a fifteen-day period in Turkey about the events will be examined. The aforementioned analysis is important in terms of revealing the reality problematic of the post-truth age. In addition, considering the country in the context of a social event that has been on the agenda for an important period of time is also important in terms of the actuality of the research.

The theoretical framework in the study consists of the concepts of post-truth and ideology. It is aimed to analyze the research data with the qualitative research method. In this sense, "Birgün" and "Sabah" newspapers, which have very different ideologies and relations with political power and political decision makers, were chosen. It is aimed to analyze the news about Boğaziçi University Protests between 01.01.2021 and 01.15.2021 in these selected newspapers.

At the end of the study, it will be revealed whether the news content they produce in the news production processes of the 2 selected newspapers is related to their ideological structure and thus whether they feed the concept of post-truth. Whether the media continues to exist in an integrated manner with the post-truth approach will also find an answer in the light of this study.

Keywords: Post-truth, ideology, media, news, truth, social event, protest

ÖNSÖZ

Yüksek lisansa başladığımdan itibaren her konuda bana destek olan, tez çalışmam süresince bana yardımını esirgemeyen danışman hocam Prof. Dr. Mehmet ÖZÇAĞLAYAN'a teşekkür ü borç bilirim. Tez jürimde bulunan Prof. Dr. Hüseyin Barış DOSTER'e ve Doç. Dr. İbrahim Sena ARVAS'a değerli yorumları ve katkıları için teşekkür ederim.

Esra KARADAĞ

İstanbul,2022

İÇİNDEKİLER

ÖZET.....	i
ABSTRACT	v
ÖNSÖZ	vii
İÇİNDEKİLER	ix
KISALTMALAR	x
ŞEKİLLER LİSTESİ	xi

1.GİRİŞ	1
2. POST TRUTH- KAVRAMSAL ÇERÇEVE	3
2.1. Temel Kavramlar.....	3
2.1.1. Doğruluk.....	3
2.1.2. Hakikat	4
2.1.3. Postmodernizm ile Gerçeklik ve Hakikat ile İlişkisi	5
2.1.4. Popülizm.....	7
2.1.5. Hakikatin Önemsizleşmesi.....	9
2.1.6. Post Truth Çağı.....	12
2.2. “Post Truth”ve “Post Truth Çağı” Kavramlarının Gelişim Süreci	16
2.2.1. Dezenformasyon.....	16
2.2.2. Misenformasyon.....	17
2.2.3. Malenformasyon	18

3. MEDYA VE İDEOLOJİ İLİŞKİSİ	19
3.1. Medya ve İdeoloji İlişkisinde Kavram	19
3.1.1. Medya ve Kitle İletişim Araçları.....	19
3.1.2. Gazete ve Gazetecilik.....	19
3.1.3. Haberin Dijitalleşmesi.....	20
3.1.4. İdeoloji	20
3.1.5. Althusser ve İdeoloji Yaklaşımı	24
3.1.6. Medyada Haber Üretim Sürecinde İdeolojinin Yerleştirilmesi	25
4.GAZETE HABERLERİNİN POST TRUTH KAVRAMI TEMELİNDE ARAŞTIRILMASI	29
4.1. Araştırmanın Amacı	29
4.2. Araştırmanın Metodolojisi	29
4.3. Araştırmanın Evreni ve Örneklem	30
4.4. Araştırmanın Sınırlılıkları	30
4.5. Araştırmanın Varsayımları	30
4.6. Verileri Kaynağı Olarak Seçilen Gazetelerin Sahiplik Yapısı ve İdeolojik Konumu..	31
4.7. Bulgular ve Analizler.....	32
5. SONUÇ	83
KAYNAKÇA	87

KISALTMALAR

ABD	Amerika Birleşik Devletleri
AKP	Adalet ve Kalkınma Partisi
CHP	Cumhuriyet Halk Partisi
TDK	Türk Dil Kurumu
YÖK	Yüksek Öğretim Kurumu

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1: Post Truth Kavramının Kullanım Sıklığı

Şekil 2: Enformasyon Türleri

Şekil 3: Medya İçerikleri Etkiler Hiyerarşisi Modeli

1.GİRİŞ

Medya olgusu ortaya çıktığı dönemden itibaren toplum üzerinde etkili olmuştur. Bu anlamda medya, toplumu hem yansıtan hem de şekillendiren önemli bir etken olarak değerlendirilmektedir. Medyanın böyle bir etkiye sahip olması sebebiyle, zaman içinde medya temel görevi dışına çıkmak suretiyle topluma kendi istediği ölçüde bir gerçeklik sunmasıyla göze çarpmaktadır. Bu doğrultuda, editör ve muhabirlerin haberlerini editoryal süreçte, kendi bakış açıları doğrultusunda çerçeveleyip, seçtikleri sözcük ve cümlelerle hedef kitlelerine aktarmaya çalıştıkları ve böylelikle, haberlerine konu olan olayları, kendi söylemleri üzerine inşa ederek izler kitleye (audiance) aktardıkları belirtilmekte (Devran, 2010:122); ideolojilerin de bir tetikleme mekanizmasına dönüştürülerek, toplumsal hareketlenme açısından önem taşıdığına vurgu yapılmaktadır. (McLellan,1999)

Çalışma son yıllarda popüler olan post-truth kavramını odak noktası olarak, hakikat sonrası çağın medyada haber içeriklerine yansımaları zemininde oluşturulmuştur. Çıkış noktası, post-truth söylemleri yalnızca siyasetle ve siyasetçilerle ilişkilendirmeden işin özünde bunun gazeteci ve gazete kurumlarında görülüyor olmasına dikkat çekmektir. Özellikle, adı geçen kavramın, medya kuruluşlarınca ne şekilde işlendiğini irdelemek ve bunun geleneksel medya aracılığıyla devamlılığını sağladığını göstermektir. Medyanın, dördüncü kuvvet olarak kamuyouna karşı olan sorumluluğu, gerçeklerin silikleşmesi ya da tamamen silinmesi üzerine bu sorumluluk, yok olmaya yüz tutmuştur.

E. Başak Sarıoğlu'na göre (2010), post-truth kavramının gündeme gelmesindeki en büyük sebep, yalan söyleme durumunun alenileştirilmesi ve sistemin olmazsa olmaz bir parçası haline getirilmesidir. Post-truth kavramına ilişkin çalışmalar siyasey ve iktidar bağlantılı olmuştur. İletişim alanında ise araştırılan örneklem ve kapsamlar çoğunlukla sosyal medya perspektifinde incelenmiştir. Yapılacak olan çalışma, tespit edilen eksikleri tamamlayıp, alanda yeni olan post-truth kavramına ilişkin çalışmalara ve literature katkıda bulunacağı düşünülmektedir.

Toplumsal olay çalışmalarında genellikle sosyal/yeni medya alanından yararlanılarak incelendiği tespit edilmiştir. Toplumsal olay bağlamında ortaya konmak istenilen post-truth kavramı çerçevesinde eksiklik görülmüştür. Hakikatin değerini yitirmesinde yeni iletişim teknolojilerinin yadsınamaz ölçüde katkısı vardır. İdeolojik tahakkümlerin haber metinlerine enjekte edilme hali sıklıkla başvurulan bir yol olarak karşımıza çıkmaktadır. Günümüzde, kişiler kendi fikirlerine uyan kendi inançlarına ortak olabilecek ve onay alabilecekleri ortamları tercih etmektedirler. Gerçek ötesi diye adlandırabileceğimiz bu çağda yaşanan değişim ve dönüşüm de kişilere bu anlamda kolaylık sağlamaktadır. Bütün bunların ışığında haber kuruluşlarının hali hazırda zaten hitap ettiği kitleye inançlarını pekiştirecek gerçeklikler sunduğunu söylemek yerinde olacaktır.

Yapılacak çalışmada, “gerçek ötesi”, “hakikat ötesi” veya “hakikatten sonrası” olarak ifade edilen post-truth kavramı çerçevesinde, Boğaziçi Üniversitesi Protestoları örneğinde ideolojileri ve yayın politikaları birbirinden farklı olması kaydıyla iki gazetede yer alan haber içeriklerindeki ideolojik söylemlerin irdelenerek incelenmesi amaçlanmaktadır. Gazeteciler tarafından sıklıkla başvurulan bu durum, göz ardı edilmeyecek kadar önem taşımaktadır. Bu bağlamda, medya içeriklerine yansıtılan ideolojik farklılıkları ortaya koyarken, hakikat ötesi çağın beraberinde getirdiği sorunların gün yüzüne çıkarılması hedeflenmektedir.

Hipotez 1-Medya kuruluşları, ideolojik etmenlerle haber üretmektedir.

Hipotez 2-Medya kuruluşları haber metinlerine ideolojileri yerleştirirken bunu post truth çevresinde gelişen değerler sistemiyle yapmaktadır.

Çalışmada ele alınacak konuyu, medyada yer bulmuş toplumsal olay ve bir anlamda da sivil itiaatsızlık olarak nitelendirilebilecek “Boğaziçi Üniversitesi protestoları”nın yer aldığı medya içerikleri oluşturmaktadır. Anaakım medyanın, gerçek değerini yıkarak, yaşadığımız post-truth çağa entegre olup olmadığı incelenecektir. Böylece medya kuruluşlarının ürettiği medya içerikleri, ideolojik unsurlarla oluşturduğuna dair yaklaşım araştırılacaktır. Araştırma için, Türkiye’de anaakım medya içersinde yer alan, farklı sahiplikleri ve ideolojileri açısından, “Birgün” ve “Sabah” gazeteleri uygun görülmüştür. Söz konusu gazetelerin farklı ideolojilere sahip olmaları açısından araştırma 2 gazete ile sınırlandırılmış ve bu gazetelerin 01.01.2021 ve 15.01.2021 tarihleri arasındaki haberleri incelemeye alınmıştır. İncelenen haberler, protestoların en yoğun olduğu döneme dikkat edilerek seçilmiştir. Olayın güncelliğini en çok koruduğu dönem esas alınarak sınırlılıkların belirlenmesi de çalışmada elde edilecek veriler açısından da önem taşımaktadır.

Bütün bunlara ek olarak, Boğaziçi Üniversitesi protestolarının bir araştırma konusu olarak seçilmesi ülke gündeminde önemli ölçüde yer alması ve kutuplaşmalar yaratması anlamında, post-truth kavramını gün yüzüne çıkaran önemli bir konuyu teşkil etmesidir. Araştırmada, aşağıda yer alan soruların yanıtları aranacaktır:

1. Medya kuruluşları medya içeriklerini ideolojik unsurlara göre mi üretmektedir?
2. Medya kuruluşları medya içeriklerine ideolojik unsurları nasıl yerleştirmektedir?
3. Medya kuruluşları medya içeriklerini oluştururken post-truth kavramından beslenmekte midir?
4. Medya kuruluşları haber içeriği üretiminde, farkında olarak mı yoksa olmayarak mı post-truth çağın gerekliliklerini yerine getirmektedir?
5. Medya, post-truth yaklaşıma entegre şekilde mi varlığını sürdürmeye devam etmektedir?

Toplumsal olayları örneklem alan çalışmalar, çoğunlukla sosyal medya perspektifinde incelemektedir. Gelişen ve değişen teknolojilerle birlikte, medya incelemelerinin sosyal/yeni medya alanına kaydığı söylenebilir. Twitter, facebook, instagram vb. mecralar bu anlamda çalışmaların çerçevelediğini alanlar olmuştur. Bu çalışmada iki önemli noktada literature katkı sağlanma hedefi vardır. Birincisi, yapılan çoğu araştırma sosyal medya mecraları üzerine yoğunlaşırken, bu çalışmada gazetelerin internet siteleri üzerindeki haber içeriklerinin incelenmesi temel alınmaktadır. İkincisi, 2016 yılında Amerikan Başkanlık seçimleriyle hayatımıza giren post-truth fenomeni çerçevesinde incelemeye alınacak toplumsal bir olayın alandaki eksikliği gidermek açısından değerlendirilmesi hedeflenmektedir. İletişim alanındaki post-truth ile ilgili çalışmaların incelendiği ortamlar sosyal medya çatısı altında toplandığı göze çarpmaktadır. Dolayısıyla, günümüzde her bireyin haber alma şeklinin kişisel sosyal medya hesaplarından takip ettiği haber sayfaları olduğu göz önüne alındığında bu çalışma sosyal medyanın gerisinde kaldığı düşünülen gazetelerin internet sitelerindeki haber içeriklerinin, post-truth kavramıyla çerçeveselenen medya içeriklerini analiz ederek, söz konusu kavramla ilişkisini ortaya koyacaktır.

2.POST TRUTH- KAVRAMSAL ÇERÇEVE

2.1. Post Truth Temel Kavramlar

Modernizm yerini iyiden iyiye 20.YY'da postmodernizme bıraktıktan sonra, kitlelerin rasyonel düşünme becerisi, sorgulama ve eleştiriden yoksunluğu, nesnelliğe duyduğu güvenin yok olması ve olaylara bilimsel bakış açısını yitirmesi bireylerin duygularına öncelik vererek, hareket etmesi durumunu ortaya çıkarmıştır. Kitlelerin karar mekanizması modernizmin aksine duygular ve inançlarla birlikte dönüşüm kazanmıştır. Bu dönüşüm "Post Truth Çağı" kavramını literatüre sokmuş ve kavram dünyanın her yerinde tartışılır olmuştur.

Post truth çağı belli olgular üzerinde temellenmiştir. Postmodernizm, popülizm, gerçekliğin devinimi, kavramın doğuşundan çok kavramın ortaya çıkardığı sonuçları verse de birbirini tamamlayan olgular olarak karşımıza çıkmaktadır. Kavramın görünürlüğü 2016' da Oxford Sözlüğü tarafından yılın kelimesi olarak seçilmesinden öte daha eski bir eski geçmişe sahip kavram günümüzdeki önemi yadsınamayacak kadar fazla ve anlaşılmaya muhtaçtır. (Alpay, 2021:24)

2.1.1. Doğruluk

Toplum içinde doğruluk kavramı zaman zaman bazı kavramlar ile karıştırılarak ya da benzetilerek kullanılmaktadır. Gerçek ve hakikat kavramları ile karıştırılan doğruluk kavramı esasen farklı bir anlam taşımaktadır. TDK (2021) sözlüğüne göre, doğruluk düşüncenin gerçekle uyumu, yargı ve önermelerin gerçeğe uygun olması şeklinde tanımlanmaktadır. Örneğin, 'Ankara başkenttir' ifadesi gerçekle uyduğu için doğru yani doğruluk yargısı içinde gerçeği ifade etmektedir. 'Adana başkenttir.' ifadesi gerçekle uyummadığı için doğru bir yargı değildir. Dolayısıyla doğruluk nesnel bilginin ifadesiyle örtüşmesi gerekmektedir.

Sonuç olarak nasıl bir doğruluk anlayışına ulaşabiliriz sorusunu soran Günday şu ifadelerle bir yaklaşım oluşturmaktadır:

1-X inanıyor ki A

2-A doğrudur

3-X'in A'ya inanması için doğru nedenleri vardır

Kabul görülen bu formulasyonda sonuç hem realist hem de anti-realist şekilde yorumlanabilir. Ancak esas sorunun X'in A'ya inanması için doğru nedir ve nerededir sorusu olması gerektiğinin altı çizilmektedir. (Günday, 2010) Bir önermeye inanmamız için doğrunun gerçekle uyumunu öğrenmek doğruya ulaşmamız için gerekli olan yöntem olduğu ifade edilebilir.

2.1.2. Hakikat

Felsefede hakikat kavramı, bilgiye dayalı hatalı iddiaların tehlikesine dair uyarılarda bulunan Platon'a kadar gider. Platon'a göre cehalet tedavi edilebilir. Asıl tehdit, hakikati zaten bildiğini düşünecek kadar kibirli olanlardan gelir çünkü o zaman yanlışla dayanarak harekete geçecek kadar fevri olabilirler. Tam bu noktada asgari de olsa bir hakikat tanımı vermeliyiz. En ünlü tanım Aristoteles'in tanımıdır: "Olan şeye yok ya da olmayan şeye var demek yanlış, olan şeye var ve olmayan şeye yok demek doğrudur." Filozoflar haliyle, bir türden bir "tekabüliyet" fikrinin doğru olup olmadığını, dolayısıyla bir önermenin doğruluğunu hakikate uymasına bakarak belirleyip belirlemeyeceğimizi asırlardır, tartışmaktadırlar. Bir değer olarak hakikatin önemine dair pek az ihtilaf olsa da öne çıkan diğer hakikat kavrayışları (koherentist, pragmatist, semantik), filozoflar arasında uygun hakikat teorisine ilişkin çok çeşitli kanaatler olduğunu göstermektedir. (Mcintyre, 2019:28)

Hakikat kavramının gerçek ve gerçeklik olarak ifade edilen tanımını bulmak mümkündür. Gerçeklik ise gerçek olan, var olan şeylerin tümü, hakikat, hakikilik, şeniyet, realite, reellik şeklinde tanımlanmıştır. (TDK, 2021) Gerçek nedir sorusunu cevabını bulabilmek gerçekliğin neyle ilişkili olduğunu bakmak gerekmektedir. Gerçeklik var olanın ya da kimi var olanların bir özelliğidir. Var olanların yapısı, yapı özellikleri ve diğer var olanlardan ayrımı gibi konular, genel olarak da var olandan ya da varlık sorunları ise bilgi felsefesinin (epistemoloji) değil, varlık felsefesinin (ontoloji) nesne alanını oluşturmaktadır. Bilinçten bağımsız olarak var olan şeylerin özelliği niteliği taşımaktadır. Hakikat ise var olanın değil, bilgi ya da önermeler, savlar ve kuramlar gibi şeylerin bilgisel ifadeleridir. Var olana ya da var olanlara ilişkin saptamada bulunan bir özne olmaksızın bir bilgidir, bir önerme ya da kuramdan ve bu yüzden herhangi bir hakikat -doğruluk- veya yanlıştan bahsedilemez. Çünkü hakiki -doğru- ya da yanlış olması söz konusu olan şeyler, yalnızca bir bilgi öznesi tarafından ortaya konulan ifadeler ya da savlardır, kısaca, nesnelere ya da şeyler değil, bilgilerdir. (Tepe, 2016:18-19) Gerçek, nesnel gerçekliği, hakikat ise bu nesnel gerçekliğin zihnimizdeki öznel yansısını dile getirir. 'Dünya' gerçek bir ifadeyi temsil eder, 'Dünya yuvarlaktır' yargısı ise hakikattir. Hakikat, şeyler ile onlara ilişkin yargılar arasındaki uygunluktur. Olması gerekeni, özünün gerektirdiğini yerine getiren her şey hakikidir. (Alpay, 2021:28)

Doğruluk -hakikat- türleri alan ve anlayışa göre 5'e ayrılmıştır;

1- Tekabüliyetle belirlenen doğruluk: Bir düşüncenin veya yargının doğruluğu onun gerçeklikle uyusmasından meydana gelir. Bir yargının işaret ettiği şey var olduğu takdirde doğrudur.

2- Tutarlılık olarak doğruluk: Doğruluk anlayışı gerçeklikle değil, düşüncelerin kendi arasındaki uyumuyla tanımlanır. Buna göre bir iddianın doğruluğunu belirleyen ölçüt, o iddianın daha önce doğru kabul edilmiş iddialarla uyusmasıdır.

3- Pragmatizm doğruluk anlayışı: Bir iddianın doğru olması, sağladığı yararlarla özdeşleştirilir.

4- Apaçıklık olarak doğruluk: Eğer bir iddia açık ve seçik biçimde sunuluyorsa, kişi ondan kuşku duymaz ve onu anlayan herkes tarafından kabul edilir.

5- Tümel uyuşma olarak doğruluk: Bir yargı, inanç veya önerme herkes tarafından doğru kabul ediliyorsa ve doğruluğu üzerine fikir birliğine varılıyorsa, doğrudur." (Cevizci, 1999, 262-263 akt: Uluk, 2018, 86)

Aristoteles hakikatin -doğruluğun- zihinde, düşüncede olduğunu vurgular. Çünkü bağlantı kurma ve ayırma şeylerde nesnelere değil düşüncede olup bitmektedir. Yani doğru ya da yanlış olması söz konusu olan var olanlar değil, var olanların üzerine söylenenlerdir. Buna göre hakikat kavramların zihnimizde birleşip ayrılması sonucunda açığa çıkar. Aristoteles var olanın üzerine söylenenlerde hakikat arayışı sürdürmemiz gerektiğini bir örnekle açıklamıştır: “*Sen bizim senin solgun olduğunu düşündüğümüzden dolayı değil solgun değilsin; tam aksine sen olduğundan, bunu dile getiren doğru söylemiş olur.*” (Aristoteles, 1968: 1051.b akt: Tepe, 2016:40) Kant’a göre ise hakikat, bilginin nesnesine uygunluğudur. Olmasını gerektirdiği her şeyi öz durumuna göre yerine getirilmesi hakikati vermektedir. Böylece bir bilgi biçimsel mantığın yasalarıyla çelişmiyorsa ama aynı zamanda kendi nesnesine uygunsa hakiki -doğru- bilgidir. (Tepe, 2016:62)

2.1.3. Postmodernizmde Gerçekliğin Hakikat ile İlişkisi

Post truth kavramını anlamaya çalışırken öncelikle postmodernizm kavramının neler üzerinde temellendiğini anlamak gerekmektedir. Post truth kavramının öylece ortaya çıkmış bir kavram olmadığını öğrenmek adına önem arz ettiğini düşünüyorum. Öncelikle kavramın temellendiği olgular üzerinde durmak için postmodernizmi anlamaya çalışmak gerekmektedir.

Postmodernizmdeki ‘post’ öneki modernizme sonrası anlamı katan bir kavram oluşturmuştur. Modernizme tepki olarak da tanımlanan kavram küreselleşen dünyada evrensel hakikatleri yıkarak onları reddeder. Postmodernizm kavramı öncelikle felsefi anlamda kullanılırken sonraları politika, tarih, ekonomi, edebiyat ve diğer sanat dallarında da bir akımı ifade etmek için kullanılan bir terim haline gelmiştir. (Özsevgeç, 2017) En genel tanımıyla gelenekseli reddeden bir akımdır. Akıl ve bilim toplumu yapısını değiştirerek modern bir toplum yapısı meydana getirmiştir.

Postmodernizm, her şeyden önce bir eklektik anlayış içinde, çoğulculuğu benimseyen “Her şey olur” parolasıyla kendini ortaya koyan bir akımdır. “Ya öyle-ya böyle” değil “Hem öyle-hem böyle” düşüncesi onu çoğulcu, çok yönlü bir akım haline getirir. (Erinç, 1994) Postmodernizm evrensel realiteyi yok saymakta ve öznel gerçekliklerle kendini açıklamaktadır. Postmodern bir anlatıda tüm gerçeklikler yok olur ve değişken esnek bir üslupla var olma çabası dikkat çekmektedir. Postmodernizmin görecelilik ilkesi çerçevesinde, hakikat, onu yapan kişiye göre değişmektedir. Evrensel bir hakikat oluşturmak için kendimize özgü olanın dışında hiçbir pozisyon olmadığını söyleyen Alpay’ın, (2021:34) yaklaşımına göre tekil hakikatin yerine topluma kabul ettirilen çoğul ve göreceli hakikatlerin varlığından söz edilmektedir.

Laughey, (2010) “Medya Çalışmaları” başlıklı kitabında postmodernizme de değinir. Postmodernizmin özgün bir gerçeklik olduğunu ve bunun temsil yöntemlerinin bulunduğu yönündeki düşünceleri reddettiğini ifade etmektedir. Postmodern kültür içinde değerlendiren Laughey, bunun için; gösterişli imgeler, içerikten öte üslup, konudan öte araç, birinci şahıs anlatılardan öte anonimlik, dayanıklılıktan öte tek kullanımlık, geçmiş gelenekte öte bugün ile ilgilenir. Üst anlatıların çöküşüne dikkat çekerek, inandırıcılığın yitirilişini dile getirmektedir. (Laughey, 2010)

Postmodern, modernin içinde sunulamayanı, sunumlanmanın kendisini ileri taşıyacağını düşünmektedir. Sunulamayanın güçle bir anlamını veren yeni sunumlamaları araştıracaktır. Postmodern yazar, sanatçı, vb. Ürettikleri çalışmalarda ilke olarak önceden yerleşmiş kurallar tarafından yönetilemez, benzer kategorilerin çalışmaya uygulanmasıyla belirleyici bir yargıya göre yargılanamazlar. Kuralsız çalışma prensip edinilmekte olduğu dikkat çekmektedir. Buradaki işin gerçekliği arz etmek değil, sunulabilen imaları keşfetmek olduğu açığa çıkmaktadır. Aynı zamanda Lyotard, bilginin satılmak üzere üretildiğini ve bundan böyle de satılmak üzere üretileceğini, yeni bir üretimde kıymetlendirmek üzere tüketildiğini ve tüketileceğini söyler. İki durumda da amaç değişim ve değişimdir. Bilginin nesnel ya da bilimsel bir gerçeklik taşıdığı düşünülürken, bilginin kendinde bir amaç olmaktan uzaklaşması ve ‘kullanım değerini’ kaybetmesi gerçekliğin sorgulanır olmasını gözler önüne sermektedir. (Lyotard, 1990)

Postmodernizm en önemli temsilcilerinin arasında yer alan Jean Baudrillard (2018) simülasyon kuramında gerçekliğin yerini gerçeğin kendisiyle algılanan bir görünümü, aslı olan gerçeğin yerine geçen sahte gerçeklikler ve gerçek olmayan bir şeyi gerçekmiş gibi sunulduğunu ifade etmektedir. Baudrillard, gerçeğin sonsuz sayıda yeniden üretiminin mümkün olacağını söylemektedir. Gerçeğin işlemsel bir görünüme sahip olduğunu ve buna gerçek bile denilemeyeceğinin altını çizerek, Gerçekliğin ortadan kaybolduğunu söyleyen Baudrillard, kitle iletişim araçlarının yaygınlaştığı dönemde medya imgelerinden oluşan yeni bir gerçeklik yaratıldığını iddia etmektedir. Alpay, (2021) da bu durumu gerçeğin temsil edilemediğinin düşünülürken bir ortamda, bundan böyle temsillerin temsilleri yapıldığını söyler ve her şeyin bir göstergeye dönüştüğünü dile getirir. Ancak bu durum gösterilenin ortadan kaldırılması ile sonuçlanmıştır. Gösterileni olmadan her şey sadece göstergeden ibaret olmuştur. Artık tüm toplum ve sosyal alan bir simülardan ibarettir ve gerçeğe ulaşma hedefinin yerini hıza ulaşma almıştır.

Bütün bunlara bakıldığında gerçeklikten söz etmenin artık neredeyse imkânsız bir hale geldiği yorumu yapılabilir. Gerçekliğin ortadan kaybolması demek hakikatin de tartışmalı hatta ne olduğunu anlaması ve bulması güç bir noktaya çıktığını söylemek yerinde olacaktır. Ballard’dan aktaran Alpay (2021), “Eskiden ne denli karmaşık ya da belirsiz olursa olsun, dış dünyanın gerçekliği temsil ettiğinin ve zihnimizdeki iç dünyanın, düşlerin, umutların ve arzularınsa düşlem ve imgelem aleminin temsil ettiğinin varsaydık. Bu roller yer değiştirdi. Çevremizdeki dünyayı ele almanın en akıllıca ve etkili yolu, onun bütünüyle kurgudan oluştuğunu varsaymaktır- ama aksine, bize kalan küçük bir parça hakikat kafamızın içindedir.” söylemi üzerine hakikatin bir kurmacaya indiğini ve nesnelliğin, özneliğin yerini aldığı ifade edilmektedir. (Alpay, 2021:40)

Ferraris (2019), yaygın postmoderni 3 ana noktada açıklamıştır: “İronikleştirme: buna göre teorileri ciddiye almak bir tür dogmatizm göstergesidir, kişinin kendi savlarını karşısında ironik bir uzaklığı korumak gerekir, kimi zaman bu uzaklık, tipografik olarak, tırnak işaretinin kullanımıyla sergilenir. Desüblimasyon: arzunun başlı başına bir özgürleşme biçimi olduğu fikridir. Akılla idrak hükmetme biçimleri olduğundan, özgürleşmeyi duygular ve beden aracılığıyla aramak gerekir ki bu ikisi başla başına devrimcidir. En önemlisi diye vurgulanan nesnelliğin aşılması: bu varsayıma göre, olgular yoktur, yalnızca yorumlar vardır; dolayısıyla dostça dayanışma kayıtsız, şiddetli nesnelliğe ağır basmalıdır.” (Ferraris, 2019:22) Ferraris, postmodernizm zemininde gerçeğin dönüşümünü acı bir şekilde öğrendiğinin söylemektedir. Postmodernlik politik ve toplumsal zeminde kendini gerçekleştirmeye fırsatı bulmuştur.

Yorumların olgulara üstünlüğü, nesnellik mitinin aşılması gerçekleşmiştir ancak bunların sonucunda gerçek dünya masala dönüşmemiş, gerçeklik son derece bütün ve bütünlüklü buyurgan bağlarından kopmamıştır. Kökten özgürleşmeye karşılık gelen bakış açıları toplumsal alanda çoğalıp yapıbozuma uğramıştır. Olgular yoktur, yalnızca yorumlar vardır, söyleminin egemenliğine şahit olunmuştur. Ferraris söz konusu kavramı “En iyisi her zaman en güçlünün iddiasıdır.” sözüyle gerçekliğin ve nesnellüğün geldiği son noktayı açıklamaktadır.

2.1.4. Popülizm

Post truth kavramıyla eş zamanlı şekilde sözü edildiği söylenebilecek popülizm olgusu da bu kavramı anlamak adına değinilmesi gereken bir unsurdur. 2016 Amerikan Başkanlık seçimleri esnasında post truth ve popülizm kavramları sıkça kullanıldığı aşikârdır. “Popülizm” kavramı, içeriğindeki politik düşüncelerin mahiyetine bakılmaksızın ‘düzen karşıtlığı’ olarak nitelendirilirken, belirli his, duygu ve ruh halleri ile ilişkilendirilen kavramın tavrı umursadığı bir tablo ile yüz yüze kalınmıştır. (Müller, 2021:13)

Alpay, (2021) demokrasiye duyulan güvenin azalması hususunda, hakikatin önemsizleşme siyasetinin demokrasi kılıfına uydurularak yapıldığını öne sürmektedir. Batılı seçkinler ve uluslar örgütler tarafından otoriter ülke hükümetlerinin, lobcilere, halka ilişkiler uzmanlarına demokratik ülke olarak görülmek ve demokratik anılmak istenciyle milyonlarca dolar ödemektedirler. (Alpay, 2021:57) Tüm bunlara rağmen demokratik açıdan işler pek yolunda değildir. Bugün demokrasinin karşılaştığı tehlike sistematik olarak demokrasiden gelmiyor. Tehlike, demokrasinin yüksek ideallerini gerçekleştirmediği vadeden (“Yönetimi halka bırakın!”) bir yozlaşmış demokrasi biçimi olan popülizm. Başka bir deyişle tehlike, demokratik dünyanın içinden, demokratik değerlerin dilini konuşan siyasetçilerden geliyor. (Müller, 2021:18) Post truth kavramı açısından, halkın tek yönetici, yetki veren olduğunu vurgulayan popülizm, bu bağlamda yine demokrasiyi araçsallaştırdığı söylenebilir. Halkın temsil edilme rüyası kişiler için arzuları ön plana çıkarmaktadır. Bu sebeple de halkın hakikat arayışından ziyade hislerinin karşılığı önemlidir.

Bir siyasal aktör ya da hareketin popülist olması için, halkın bir bölümünün Halk olduğunu ileri sürmesi; yalnızca kendisinin bu halkla esaslı bir biçimde özdeşleştiği veya yalnızca kendisinin gerçek ve doğru halkı temsil ettiğini ileri sürmesi gerekir. (Müller, 2021:39) Buna göre, popülizmde kendisi ile bütünleşen kalabalık bir kitle birleşim sağlarken, birleşim sağlanmayan kalan kitle dışlanmaktadır. Dışlanan herkes yozlaşmış, halk düşmanı, vatan haini, terörist, işbirlikçi, bölücü, ajan, casus, dış mihrakların uşağı ve hiçbir iş yapmadan yabancısı olduğu halkı sömüren seçkinler gibi sıfatlarla yaftalanır. (Alpay, 2021:59) Popülistler toplum içinde belirli bir kesim üzerinden söylemler geliştirirler. Bu sayede de kendi çıkarlarına göre hareket etme özgürlüğü bulurlar. “Diğer kesim” sıfatına oturan herkesin itibarını zedelerler. Devletin halka ait olduğunu savunarak, demokrasiyi kullanmaktadırlar. Dahası, demokratik görünmeye çalışan ülkeler gibi iktidarlar da iletişim kanallarıyla nüfuzlarını güçlendirmek ve elini sağlamlaştırmak için başvurdukları yöntemlerdendir. Postmodernizm ve popülizmin rasyonalite karşıtlığı ortak paydalarıdır. Bu anlamda, post truth olgusunun da realiteyi silikleştirmesi ötelemesi hatta bazen yok sayması popülizmin post truth olgusu hem kullandığını hem de söz konusu olgunun gelişimine destek olduğunu göstermektedir.

Popülizmin postmodern dönemde bu denli gündeme gelmesinin bir nedeni olarak seçkin karşıtlığının ön plana çıkmasıdır. Böylece modernizme karşılık bir kez daha sağlanmış olmaktadır. Ancak ilginç olan nokta şu: son 10 yıldır popülist liderlerin çoğulculuk karşıtı tavırları, modernizmin mutlaklık idealinin yansıması olarak postmodern döneme aykırı bir duruş olarak gözüküyor. Fakat seçkin karşıtlığının avantajı olarak “bilgisiz kesimin” kutsanması. Post truth dönemin getirilerini katmerleyerek iktidara güç veriyor. Çünkü kutsanan kesim iktidarlara karşı, koşulsuz bir şekilde hakikati sorgulamadan, tamamen duygusal zeminli bir aidiyet sergiliyor. (Sönmez, 2021) İnsanın tarih boyunca belli değerler ve inançlar bütünü içerisinde varlığını sürdürdüğü düşünüldüğünde, rasyonel bir varlık olmasının yanı sıra genellikle duygu ve düşünceleri ile de hareket ettiği gözlemlenmektedir. Bu anlamda, bireyler olaylar ve durumlar karşısında önyargılarını, kanaatlerini, inançlarını ve görüşlerini temel alarak tutumlar sergilemekte olduğu söylenebilir. Öte yandan, bireylerin bu tutumları sergilemeleri gerçekliği kanıtlanmış bilgileri reddettiği anlamına da gelmektedir. Bu noktada, bilgisiz kesim diye nitelendirilen kesim bir şeye inanma konusunda duygusal zeminde hareket etmekte ve böylelikle hakikatin önemi yok sayılarak post truth kavramını beslemektedir.

“Popülizm temel olarak halk kitlesini mobilize eden ve müesses nizamı (establis order) kökünden sarsmayı vaat eden lider ya da organizasyonların başvurduğu yani ideolojik bir çerçevedir. Esasında bir ideoloji olmaktan çok diğer ideolojileri de kese ‘siyasi bir tarz’ olarak popülizm şimdiye kadar hemen her ülkede ve bağlamda kendine özgü biçimleriyle ortaya çıkmıştır. Popülizm ya da popülist siyaset ilk olarak siyasal, iktisadi ve kültürel sorunların ortaya çıktığı, kronikleştiği ve çözüme dair umutların tükendiği toplumlarda ortaya çıkmaktadır. İkinci olarak popülizm müesses nizamının dışından gelen, dolayısıyla yarıya dezavantajlı bir pozisyondan başlayan karizmatik bir liderin varlığını ve bu liderin halk desteğiyle önündeki engelleri aşması sürecini içerir. Genellikle bu lider/hareketsiz sessiz ve güçsüz halk yığınlarının temsilcisi hatta hizmetkârı olduğunu ileri sürerek kendisini mevcut elitlerden farklı olarak sunar. Tam da bu noktada üçüncü olarak popülistler kendisini “halk-elit” veya “biz-onlar” diktomisi üzerinden “müesses nizam karşıtı” olarak sunar ve toplumsal kitleleri kendisini desteklemek suretiyle bu “şeytani düzeni yıkmaya” davet eder. Başka bir ifadeyle popülistler kendilerini “halkın kurtarıcısı” ilan ederken siyasi rakiplerini “halkın düşmanı” olarak tanımlar. Bunu yaparken sağ-popülistler genellikle milliyetçi, gelenekselci, şanlı geçmişi ve özsel değerleri hatırlatıcı bir retoriğe başvururken sol-popülistler alt-sınıflara hitaben emperyalizm ve kapitalizm karşıtı bir söylem kullanır. Popülist siyasetin dördüncü özelliği ise demokrasiye, onu dar anlamda ele alarak, halkın iradesini doğrudan devlete yansıtan, başka bir ifadeyle, devleti gerçek sahiplerine teslim edecek bir araç muamelesi yapmasıdır. Popülizm ya da popülist siyaset yukarıdaki unsurlarıyla birlikte genellikle Latin Amerika tarzı siyaseti tanımlamak için başvurulan bir kavram iken günümüzde Batı’da hızla yükselen siyasi hareketlere referansla tartışılmaktadır. Nitekim Batı demokrasilerindeki politik rekabete bakıldığında bu unsurlar farklı yoğunluklarda da olsa açık bir biçimde gözlenmektedir.” (Şen, Arıcan, 2017)

Popülizmin günümüzdeki hızlı yükselişi, onun yeni bir kavram olmasından değil, neredeyse tanımlanmaya dirençli olan tüm kavramlarda olduğu gibi, kendisi yeni durumlara hızla adapte etme beceresinden kaynaklanmaktadır.

Post modernizmin eklektik yapısı hatırlandığında popülizmde post truth kavramı üzerinde güzel bir uyum yakalamış ve bu uyumla birlikte eklektik yapı sergilemektedir. İki kavram da rasyonel akıl yürütmenin, olgusal verilerden beslenmenin, seçkinlerin ve hakikatin karşısındadır. İki kavram da algı yönetiminden ve toplumun düşük gelire sahip, eğitim seviyesi yüksek olmayan kalabalık kitlerinden güç bulmaktadır. Bu kitle için önemli olan kendilerince doğru bulduklarına inanmaktır. Olaylar ve durumlar karşısında hakikatin ne olup olmadığını irdelememektedir. Mevcut kitlenin bu şekilde inanması yalnızca kendi değer yargıları ve inançları değildir, yani bununla sınırlı değildir. Kitlenin kalıplaşmış önyargılarını besleyici, duygularını destekleyici iletilerle, akıl ve dil hileleri ile söz konusu kitlenin inanmalarını istedikleri yöne doğru bir yol çizmektedirler. Alpay, bu iki kavramın demokrasi gibi görünen ama aslında demokrasinin altını oyduğunu ileri sürer. Bu kitlenin referans aldıkları noktalar akıl, bilim ya da sanat değildir aksine toplumun en bilinç seviyesi düşük diye nitelendirebileceğimiz kesimin kanaatleri, önyargıları ve inançlarıdır. Bütün bunlar üstü kapalı biçimde değil, açık seçik şekilde yapılmaktadır. (Alpay, 2021)

2.1.5. Hakikatin Önemsizleşmesi

“Hakikatin yerini inanılabilirlik almıştır.”

Daniel Boorstin

Tarihçiler, gündelik yaşamın her yerini sarmalayan gerçeklerin -hakikatlerin- kırılğan bir yapıya sahip olduğunu bilirler. Bu narin yapı, her an farklı farklı grupların, ulusların veya ülkelerin teşkilatlı yalanlarına maruz kalıp paramparça edilebilme, çarpıtılabilme ya da yapıbozuma uğrayabilme tehlikesi ile karşı karşıyadır. Örtmece yalanlarla, gerçekliğin -hakikatin- üstü örtülerek hakiki olanın unutulmaya bırakılır. Hakiki olanın yaşamın içinde var olup tutunabilmesi için, kanıtlara ihtiyacı vardır. Dolayısıyla da güvenilir tanıklıklara ve güvenilir şahitlere ihtiyacı vardır. (Arendt, 2021) Dünyanın dört bir yanında hızla artan popülizm ve köktendincilik, korku ve öfkeyi artırırken akılcı tartışma ortamlarını azaltıyor, demokratik kurumlara zarar veriyor ve uzmanların sesi kısıldıkça, kalabalık kitlelerin sesi yükselerek ön plana çıkıyor. Yalan iddiaların doğurduğu sonuçlar açısından dünya üzerinde birçok örneği vardır. İngiltere'nin Avrupa Birliği'yle olan finansal ilişkisi üzerine ortaya atılan yalan iddialar, halkın Brexit'i seçmesine sebep oldu. Rusya, yürüttüğü dezenformasyon çalışmaları sayesinde, Fransa, Almanya, Hollanda ve daha başka birçok ülkenin genel seçim öncesinde yaptığı koordine propagandalar aracılığıyla demokrasileri sarsmaya ve itibarsızlaştırmaya çalıştı. Bütün bunlar ışığında söylenebilir ki, demokrasi adı altında yönetilen toplumlar, her şeyi rasyonaliteye dayalı şekilde tartışabilmelidir. Kitlelerin duygusal taraflarına değil, ayırtırmayan, korkutmayan, sindirilme çalışmaları olmadan yani halkın ortak değeri olan halkın ortak gerçeklerinin konuşulduğu şekilde yapılmalıdır. (Kakutani, 2019)

Hakikatin önemsizleşmesi, hakikat ve gerçeklik kavramlarına ilişkin tanımlamalara bakıldığında kavramlara ilişkin yargıların arasındaki uyumun bozulması ya da bu yargılara eskisi gibi önem atfedilmemesidir. Hakikatin düşmesidir. (Alpay, 2021:28) Yalan söylemenin hakikatin önemsizleşmesi ile eş anlamlı tutulmamaktadır. Bu ifade yalanı içerisinde barındırır. Birbirlerinin destekçisidir. Ancak yukarıda belirtilen kitlelerce bu duruma verilen tepkiler yeni kabul edilmektedir.

Donald Trump'ın seçim kampanyası süresince ortaya dökülen yalancılık geçmişi, ticari dolandırıcılıklarına rağmen halkın desteğini kazanması yalanları açıkça bilenen birine verilen pozitif tepki hakikatin önemsizleştiğine dair örnek teşkil etmektedir. Hakikatin önemsizleşmesinin getirdiği yenilik, kitlelerin, kendi önyargılara, görüşlerine ya da kanaatlerine uyum sağladığı müddetçe, yalanların yalan olduğunu bariz bir şekilde öğrenmiş ya da bilmiş olsa bile, onları hakikatin kendisiymiş gibi kabul etmesidir. Kitlelerin, yalan olduğunu bildiği söylemler karşısında, mevcut yalanları doğruymuşçasına bir sahiplenme ve savunma mekanizması yaratmalardır. (Alpay, 2021:29)

Keyes (2021), kitabında “Dürüstlüğe Ne Oldu” başlığı altında yalancılığın bariz yükselişi, etik bir düşüğe de işaret etmekte olduğunu söylemektedir. Bu bakış açısına göre ahlaki pusulalar şaşmış, doğruya ve yanlışa dair hissiyatımız zayıflamaya başlamaktadır. İnançların yerini sinizmin yani, insanın gerçek erdem ve mutluluğa, bütün gereksinimlerinden sıyrılarak ve hiçbir değere bağlı kalmayarak ulaşılabileceğini öne süren öğretinin almış olduğunu söylemektedir. Bundan yola çıkarak, mutluluk hissetmekse önemli olan, bu mutluluk hiçbir değer kaygısı gütmenden sağlanmakta denilebilir. Keyes'in kitabın iddiası diye nitelendirdiği uydurmaya atalarımızdan daha meyilli olmadığımız, fakat bundan sıyrılmayı daha iyi becerdiğimiz, ifşa olsak bile bunun yanımıza kar kalma olasılığının daha yüksek olduğu ve bu süreçte kendimizi herhangi bir zarar vermediğimize ikna ettiğimiz düşüncesidir. Çağdaş yaşamın hareketliliği ve anonimliği yalancılığı kolaylaştırmaktadır. Bu durumda post truth kavramı için vazgeçilmez bir öneme sahip olmuştur. Kavramın gitgide yalanla iç içe geçmesi hali ve hakikatin önemini kaybetmesi kavramın gelişmesi için ekmeğine yağ sürmüştür demek yerinde olacaktır.

Arendt, Birinci Dünya Savaşı'ndan sonra ortaya çıkan totaliter devletlerden bahsederken, olgular üzerinde fikir birliği sağlanabilen dünyanın, geri dönüşü olmayan bir şekilde değişme tehlikesinde olduğuna değinir. Üstelik gelişmekte olan bu yeni gerçeklikte, sadece bireysel olguların değil, bütün olarak “olgusal hakikatin” de tehlikede olduğunu söyler. Modern zamanlarda siyaset dünyasını bekleyen tehlike, olgusal dünyanın kaybidir ki paradoksal bir şekilde bu kayıp, normalde tarihsel belleği yaratan ve ona tabi olan siyasi alanın tam da merkezinde oluşur. Arendt'in dikkatini çeken şey yalanın siyasi alanın içinden gelmesi ve orada temel bulmasıdır. Yani yalanın siyasi eylem bağlamında oluşuna işaret etmektedir. Siyaset alanında gerçekler savunmasızdır, çünkü aslında gerçekleri söylemek yalan söylemekten çok daha az politiktir. (Caruth, 2021)

Yalanın söz konusu kavramla böyle bir sarmal halinde olması yalan ve hakikatin ilintileri hakkında söylenenlere de bakmak gerekmektedir diye düşünüyorum. Arendt, Pentagon belgeleriyle kandırma ve yalanın boyutlarını ele almıştır. “ABD'nin Vietnam Politikasına Karar Verme Sürecinin Tarihçesi” 1971'de *New York Times* tarafından yayınlanınca, esasen Pentagon Belgeleri okurlar tarafından işin iç yüzünün “kandırma” olduğu konusunda ortak görüş benimsemişlerdir. Siyasi emellere ulaşmak için meşru araçlar olarak kullanılan gizlilik ve kandırma, yani kasıtlı sahtekarlık ve açık yalan, yazılı tarihin en başından itibaren yaşamımızda olmuştur. Yalanlar çoğu zaman gerçeklikten çok daha makul, akla çok daha yatkındır, çünkü yalancı, izleyenin ne duymak istediğini ya da nasıl bir beklenti içinde olduğunu önceden bilmenin sağladığı büyük avantaja sahiptir. Yalancı, toplumun tüketimine sunacağı hikayesini hazırlarken, hikayesinin inandırıcı olmasına özellikle dikkat etmiştir. Hakikatin önemsizleşmesi üzerinde bu denli etkisi olan yalan, kendisiyle aynı anlamı taşımayan, yeni bir şey ortaya çıkmasına katkıda bulunmuştur. (Arendt, 2021)

Nietzsche'ye göre insanların tutundukları en güçlü yalan, çeşitli öte-dünya fikirleridir. Bu fikirler mutlak bir hakikatin varlığına duyulan inançla beraber insanlığın ürettiği tüm kültür faaliyetlerine sirayet ederek onları alttan alta belirler. Mutlak hakikatin yalnızca bir inanç nesnesi konumuna geldiğini savunan Çakın, kişilerin mutlak hakikate olan inanç uğruna ufak ve acı hakikatleri ortadan kaldırmaya, onları yok sayarak çarpıtılmış haliyle sunulmaya girişildiğini söylemektedir.

Nietzsche'ye göre yalan 'kişinin gördüğü bir şeyi görmemiş olmayı istemesi ya da görmüş olduğu bir şeyi öyle görmemiş olmayı istemesi' tanımına yer veren Çakın, buna göre yalanın, her dile gelen söylem de bir yalan olmaya indirgenmesi söz konusu olacağını ifade etmektedir. (Çakın, 2017) Kişinin her söyleminin bir yalan olmaya indirgenmesi ihtimali karşısında, en basit halinden en kaotik haline kadar hakikat tümüyle, önemi silikleşmiş ve ulaşılması güç bir hal almıştır.

"Büyük Yalan Tekniği Ustası" adıyla anılan Joseph Goebbels'in "Öyle bir büyük yalan söyle ki herkes inansın" sözü onun temel felsefesidir. Goebbels, propaganda bakanlığı yapmış, tüm dünyaya "Büyük Yalanı" kusursuz şekilde tanıtmıştır. Birçok propagandalar ile esas düşünceleri büyük bir titizlikle kamufle ederek, amacı uğruna kitleleri deyim yerindeyse ayakta uyutmuştur. "Kandırma ve uyutma" yöntemi ile ulaşılacak istenen şey için büyük bir ustalık sergilemiştir. (Erdem, 2017:11) Goebbels ilkelerinde, kitlelerin duygularına hitap edin, akıllarına değil, kalıplaşmış yöntemler kullanın ve sürekli muhalifinizi, rakibinizi eleştirin, onları duygusal zeminde halkın aklında kötü üne kavuşturun ifadeleri yer almaktadır.(Goebbels' Principles) Bu ilkeler yönünde kitlelerin duyguları çoşturulup onları harekete sevk eder, gönüllerde var olma çabası vardır demek yanlış olmayacaktır. Böyle ki, tarihin her safhasında siyasal ve toplumsal zeminde her zaman "yalan söyleme" var olmuştur. Dönemin şartlarına uygun olarak, kitleler belli amaçlar yönünde hakikatlerden sapıtılarak işlenmiş safsatalarla yalanlara maruz kalmıştır. Bu da gösteriyor ki, "yalan söyleme" ve "yalancılık" tarih boyunca kendisini göstermiş ve günümüze gelindiğinde değişen teknolojilerle (diğer bölümde detaylı şekilde bahsedeceğim) gelişim kazanmış ve şekil değiştirmiştir. Ancak görüşüme göre, kitleler her halükârda varılmak istenen hedefler için hakikatin öneminden ve özünden uzaklaştırılmak istenmiş ve eskiden tek taraflı propagandalarla yapılırken şu anda, çift taraflı yani kitleleri de işin içine katıp hakikatin özünü sıyırma eyleminde bulunmaya başlanmıştır.

Hakikatin önemsizleşmesine tam manası ile yalancılık denilmeyeceğini yukarıda ifade etmişim. Bu durum hakikatin bulanık bir hal alması ne öyle ne de öyle diyebileceğimiz kesin yargılardan çok muğlak ifadelerden oluşmaktadır. İşte bu noktada üçüncü bir kategorileşme söz konusudur. Hakikatin yalan çizgisine kaydığı noktalar için bir sürü ifade biçimi üretilmektedir. Hakikati örtmek için olağanüstü dilsel yaratıcılık güçlerini ortaya çıkarmıştır. Bu söylenenlere örnek olarak şunlar verilebilir:

Yalan söylemek

"Gerçeği zenginleştirmek

Gerçeği geliştirmek

Gerçeği allayıp pullamak

Gerçeği şekillendirmek

Gerçeklerle oynamak

Gerçeği yavaş yavaş söylemek

Gerçekten daha fazlasını söylemek

Gerçeği eğip bükmek

Gerçeği yumuşatmak

Gerçeği gölgelemek

Gerçeği törpülemek
Gerçekten uzaklaşmak
Gerçeği saklamak
Gerçeği gelişmiş bir versiyonunu söylemek
Gerçeği daha hoş gidecek bir biçimde sunmak
Gerçeği daha net kılmak
Dürüstlük konusunda katı olmamak
Uydurmak”

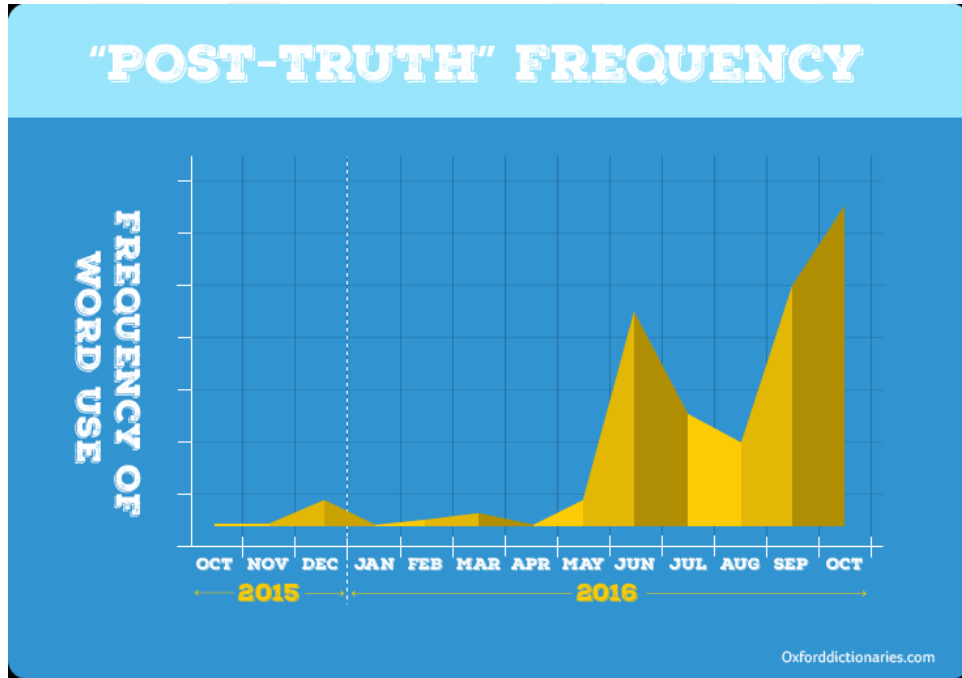
Mütemadiyen yeniden üremesi mümkün olan örtmeceler, kendi yan anlamlarını üretirler. Keyes bunla ilgili güzel bir örnek vermektedir: *New Yorker*’daki karikatürde bir yöneticinin çalışanlarına dediği gibi: “Uydurmuyorum, bağlama oturtuyorum.” (Keyes, 2021:22-23) Yani kılıfına uydurmak şeklinde de yorumlanabilir. Buna ek olarak, ABD eski Basın Sözcüsü Sean Spicer Donal Trump’ın yemin törenine, “Bizzat ve dünyanın dört bir yanında tanıklık etmiş en büyük izleyici kitlesini toplamıştı.” şeklindeki beyanı, 22 Ocak 2017’de yine dönemin ABD Başkanı’nın Danışmanı olan Kellyanne Conway, “Meet the Press” adlı programda verdiği röportajında bu beyanı savunmuştur. Program sunucusu Chuck Todd, bu beyanın ispatının mümkün olacağı halde neden söylendiği sorusuna karşılık “alternatif gerçekler” yanıtını almıştır. Sunucu Todd, buna karşılık, “Bakın, alternatif gerçekler gerçek değildir. Yalancılıktır.” şeklinde bir tepki göstermiştir. Burada kullanılan “alternatif gerçekler” tabiri ile hakikatin bulanıklığı ve kendine yeni ifade biçimleri buluşu dikkat çekmektedir. (Zerilli, 2020)

2.1.6. “Post Truth”ve “Post Truth Çağı” Kavramlarının Gelişim Süreci

Post truth kavramını 1991 Körfez Savaşı’nın yakın günlerinde ödüllü senaryo ve roman yazarı Steve Tesich kullanmıştır. Kavram, yazarın *Nation* isimli dergiye yazdığı “Amerika’nın Yoldan Çıkması” başlıklı yazısında ilk kez kullanılmıştır. (Tatal, 2017) Ralph Keyes’in 2004’ yayınladığı *The Post-Truth Era: Dishonesty and Deception in Contemporary Life (Post-gerçek Çağı: Çağdaş Yaşamda Dürüstsüzlük ve Hayal Kırıklığı)* isimli kitabı, post truth kavramını derinlemesine inceleyen, daha kapsayıcı ve günümüz gerçekliğine hitap eden bir çalışma olarak öncül sayılmaktadır. (Uzunoğlu, 2017) Yalın Alpay’ın da post truth fenomenini merkez alıp yazdığı, *Yalanın Siyaseti, Yalanın meşrulaştırılması, hakikatin önemsizleşmesi ve hileli akıl yürütme teknikleri* adlı eseri ilk olarak 2017 senesinde yayınlanarak literatüre önemli katkıda bulunmuş ve konu ile ilgili önemli çalışmalar arasındadır.

Post truth kavramı Kasım 2016’da Oxford sözlükleri tarafından yılın kelimesi olarak seçildiğinde kamuoyu tarafından oldukça ilgi çekmişti. 2015 yılı içerisindeki yüzde 2000’lik artışı düşünüldüğünde yılın kelimesi seçilmesi oldukça akla yatkın gelmektedir. Kavram, zamanın ruhunu yakalamış görünüyordu. Elbette bu kavramın çıkış noktası bulunmaktadır. 2016 Amerikan Başkanlık

Seçimleri ve Brexit'e damga vuran, gerçeklerin ört bas edilmesi, akıl yürütmenin yaslandığı kanıta dayalı ölçütlerin yok edilmesi ve açık seçik yalan söylenmesi olarak kayıtlara geçmiştir. Kısaca, son 20 yılda iklim değişikliği, aşlar ve evrim gibi konularda bilimin inkâr edildiği yaklaşımların görülmedik ölçüde, yaygınlaşmasında günümüzde post truth bahsinde kullanılan taktikler görülebilir. Yerleşik bilişsel önyargılarımızı, hakikate ve sorulara dair en küçük ayrıntısına kadar değinilen akademik tartışmaları ve medyanın sömürüldüğünü, bilime karşı açılan saldırıları da görmüştük. Bugünü farklı kılan şey ise olgusal gerçekliğin tamamını kapsayan bir mücadeleye geçilmesidir. Geçmişte, beğenilmeyen bilimsel teorilere dair anlaşmazlıklar söz konusuydu ancak şimdilerde ise ABD Park Hizmetleri'nin yayımladığı bir fotoğraf ya da CNN'in yayınladığı bir video bile ihtilaf yaratabiliyor. Post truth ile ilgili söylemlerin, yazınların birçoğunda yukarı bahsi geçen olayların neticesinde post truth'un ortaya çıktığı fikrine kayan yaklaşımlar bulunmaktadır ancak bu olaylar post truth kavramının nedeni değil sonucudur. Yani, post truth onları doğurdu, onlar post truth'u değil. (Mcintyre, 2019)

Şekil1: Post Truth Kavramı Kullanma Sıklığı, (18.11.2016) [26 Şubat, 2022]

Yukarıda bahsedilen 2016' da meydana gelen Brexit ve Amerikan Başkanlık seçimleri olaylarının biraz daha detayına inilerek bunların söz konusu olan post truth kavramının bu kadar söz edilir hale gelmesini anlamak adına önemli olduğu aşikardır. İngiltere'nin Brexit olarak anılan Avrupa Birliği ile yollarını ayırma girişimi Haziran 2016 senesinde gerçekleşen referandumda %52 evet oyuyla birlikte bu girişim gerçeklik kazanmıştır. Sonrasında ise bu referandumda tuhaf karşılanan şeyler yaşanmıştır. Avrupa Birliğinden çıkmak isteyen İngiltere için bu oylama istenilen amaca ulaşmadı. Ayrılma sürecinin bürokratik problemler ve ayrılma konusunda devletler düzeyinde yapılması gereken müzakereler sebebiyle en az yedi yıl bir süre alacağı söylenmekteydi. Kuzey İrlandalılar ve İskoçlar ise Avrupa Birliği'nden ayrılmak istemediklerini açıkça dile getirmişlerdir.

Tüm bu yaşananlar Büyük Britanya'nın yüzyıllara dayanan bütünlüğünün sarsılmaya başladığı yönündeki tartışmaların ve değerlendirmelerin yaşandığı bir döneme girilmesine neden olmuştur. Çıkmaza giren Brexit projesinin ne amaçla ne adına yapılmış olduğunu anlamak güçleşmiş ve süreç kaotik bir durum haline gelmiştir. Olayların bu noktasında, halkın aslında sahip olmadığı bir karar verme iradesi, halkın bu iradeye sahipmiş gibi yapılarak referanduma sunulması halkın kendinde söz hakkı hissetmesi ama madalyonun ters yüzünde böyle olmaması post truth fenomenin boyutunu oluşturmaktadır. Halkın yönetim üzerinde karar verme iradesi bulunduğu inandırılması, politik düzeninde halka irade sahibiymiş gibi davranış sergilemesi üzerine halkın bu davranışa kanmasıdır. Post truth fenomeni, referandum sırasında ortaya atılan yalanlar ve bu yalanların yalanlanması gibi konular söz konusu olunca fenomen daha da dikkat çekici hale gelmiştir. Parti lideri vasfında yer alan isimler, referandum sırasında verdiği sözleri, referandum sonrasında lideri olduğu partisinin hataya düştüğünü söylemesi karşısında, kendisini destekleyen seçmen kitlesi bu durum karşısında şaşkınlık yaşamamışlardır. Yaşanan bu örnek, post truth'un akla yatkın olmayan olaylar karşısında halkın verdiği tepkilerin azımsanacak derecede küçük olması ya da tepkisiz kalmaları olarak ifade edilebilir. ABD' de de durum bu örnekten farklı değildi. Donald Trump'ın seçim kampanyası süresince dile getirdiği şeylerin gerçeklikle hiçbir ilgisi olmadığı, konuşmalarının %70'nin gerçek dışı olması, kendi yalanları olduğu ve yalanladığına yönelik iddialar post truth fenomenini bu kadar konuşulur hale getirmiştir. Bütün bunlar göz önünde bulundurulduğunda post truth fenomeni, demokratik olsun olmasın dünyanın her alanına yayılmış bir fenomene dönüşmüştür. Siyasal zeminde yetili isimlerin ortaya çıkan yalanları halk tarafından tepkiyle karşılanmıyor ve skandala dönüşmüyor. Aksine yaşananlar, yalanı söyleyenlerin siyasi konumuna güç kazandırmaktadır. (Tatal, 2017)

Hakikat ve gerçek kavramlarının farkını, hakikatin aslında ne anlama geldiğine yukarıda değinilmişti. Bu nedendir ki, post truth fenomeni de Türkçeleştirilirken anlam kaymalarını yaşamaktadır. Ancak çoğu literatürde ve çalışmada geçen başat çeviriler, "hakikat sonrası" ya da "hakikatin önemsizleşmesi" önermeleri kullanıldığını göze çarpmaktadır. Ortak bir uzlaşımın halen sağlanamadığı kavram için diğer önermelerde şunlardır; gerçek dışı, gerçek ötesi, gerçeklik ötesi, doğru ötesi, doğruluk sonrası, gerçek sonrası, gerçeklik sonrası, gerçeğin ötesi, gerçek üstü, hakikat ötesi, hakikat sonrası, post-gerçek, post-hakikat, hakikat ötesilik, hakikat sonrasılık, post-olgusal, sahte gerçeklik, öznel gerçekleştirme, inanılmış gerçek, gerçeğimsi, gerçek aşımı, gerçek aşımını, hakikat aşımını, hakikatin önemsizleşmesi, gerçeğin bükülmesi. (Terzi, 2020:81)

Keyes, post truth kavramını şu tanımla açıklamaktadır; "*Yalancılar her zaman var olmuş olsa da yalanlar genellikle tereddüt ederek, bol miktarda kaygıyla, bir parça suçlulukla, biraz utangaçla, en azından az biraz mahcubiyetle söylenirdi. Şimdiyse, zeki insanlar olarak, suçluluk duymadan paçayı kurtarabilmek için gerçeği örtbas etmeye gerekçeler buluyoruz. Ben buna hakikat sonrası diyorum. Hakikat sonrası bir çağda yaşıyoruz.*" (Keyes, 2021:19)

Geleneksel demokrasinin ve demokratik kurumların popülist bir dalgayla temellerinden sallandığı yeni bir siyasi ve entelektüel mücadele dönemine girmiş olduğumuzu söyler. Rasyonellik duygulara; çeşitlilik, teksesliliğe; özgürlük ise otokrasiye sürüklenme tehdidiyle boğuştuğunu ifade eder. Post truth çağı diye nitelendirilen bu çağda, hakikatin toplum nezdinde bir önemi ve kıymeti kalmamıştır. Halk tarafından bilimselliğin sürekli ötelendiği, yok sayıldığı, hatta açık açık inkâr edildiği bir ortam içinde hakikat yerini yalana bırakarak hakikatmişçesine inanılan şeylerle yaşanılmaya başlanmıştır. Sürekli olarak halkın duygulanım alanları üzerine gidilen şeylerle bir gerçeklik bir inşa edilmeye başlanmıştır.

Hakikat arayışı son bulmuş, kitleler kendilerini ait hissettikleri ortamlar içerisinde yalnızca kendi inandıkları şeyler doğrultusunda bir hakikat yaratımı yapmaya başlamışlardır. Halk içinden her kesim ve her birey, önceye göre elitlerin eleştirisi, sorgusu, araştırması olmadan, kendi inandıkları doğrularından peşinden gidip doğru-yanlış ayrımını nesnellikten geçerek değil kendi önyargı, inançlar ve görüşlerini süzgecinde takılıp bu çağın insanı durumuna gelmişlerdir. Hakikatin önemsizleşmesi olarak, post truth çağı kendini var etmiş ve yaşanan olaylara bakılacak olursa da sürekliliği de koruma devam etmektedir. Kimsenin hiçbir veriyi eleştirel süzgeçten geçirmediği, muhaliflerin tamamının “kötücül”, “nefret edilen”, “tüm sorunların kaynağı” olarak tanımlandığı, tüm muhalif savların ezbere bir şekilde, duygusal olarak baştan reddedildiği bir kutuplaşma ortamı doğmuş oldu. Taraflar kendi kanaatlerini sınırsız bir güven ve inanç geliştirirken, karşı kanaatleri de sınırsız bir nefret ve küçümsemeyle dışlamaya başlamışlardır. (Alpay, 2020)

Esasen post truth çağı, hakikati tamamen yok etmek değil hakikatin biçim değiştirip istenileni istediği hale sokması şeklinde yorumlanabilir. Çünkü hakikatin arka planda kalıp, hislere hitap eden yanılla kavramın amacı, bireyin ve kitlenin duygusal zeminde kararlar alıp o şekilde hareket etmesini sağlamaktır. Yalana sıklıkla başvuran bu kavram, onu araçsallaştırarak hedefine ulaşma çabasına girmekte olduğu dikkat çekmektedir.

Bu dönemde, kitlelerin hakikat arayışından vazgeçmesi ve açıkça gösterilen ya da ortaya çıkan hakikate karşı bile kitlelerin kör hale geldiğini söylemek mümkündür. Kitlelerin hakikati anlama ve yorumlama şeklinin de değiştiği dikkat çekmektedir. Bu dönem için önemli olan da budur. Hakikat görünür olsa da bireyin inandığı ve inanmak istediği şeyler onun için daha önemlidir. Ölçütü bulunmayan bir biçimde güven duygusu ile inanılan şey, kitlenin sunulan, oluşturulan kılıftan daha çok, kitlenin durumu içselleştirmesi ve kendinin de hakikate kılıflar bulması için dikkat çekmektedir. Kitleler, ilginç karşılanabilecek bu sonsuz güven ve inançla yönlendirilmiş, içeriğiyle oynanmış, özünden sapmış bilgileri kör bir şekilde savunmakta ve onlara içten bir bağ ile bağlanmaktadır. Yani post truth kavramı, ulaşılmak istenilen kitleyi manipüle etmeyi kolaylaştıran bir araç haline geldiği söylenebilmektedir. “Doğru-gerçek-yalan” olguları arasındaki çizgiler silikleşmiş ve bu durumun yeni bir dönem düzeni oluşturduğu görülmektedir.

Post truth kavramı popülizm ve postmodernizm gibi olgularla temellenirken, post truth’un bu kavramları doğurduğu gibi bir yaklaşımda bulunmaktadır. Ancak söz konusu kavramlar post truth kavramını doğurmuştur. Değişen ve gelişen yeni iletişim teknolojileri ile birlikte kitleler eskisine göre çok daha fazla enformasyona zamansız ve sürekli yeniden üretimi mümkün olan şekilde maruz kalmakta ve bu da kitleleri etkilenmeye daha açık hale getirmektedir. Günümüzde geleneksel medyaya göre daha hızlı şekilde ve daha çok kitleye ulaşabilen enformasyonlar dezenformasyona da sebep olmakta ve böylece post truth diye nitelendirilen kavramın görünürlüğü artmaktadır. Kısaca post truth bütün bunların sonucunda ortaya çıkan bir kavram olarak karşımıza çıkmaktadır.

2.2. Post Truth Çağ' Hakikat Algısını Sarsan “Enformasyon” Türleri

Tarihin her döneminde iktidarlar halka ulaşmasını istedikleri enformasyonları medya aracılığıyla içi oyulmuş ya da içi karıştırılmış şekilde halka ulaştırmışlardır. Enformasyonun en saf hali yerine belli amaçlar uğruna yanlış, çarpıtılmış, içi boşaltılmış enformasyon şekli tarihten bu yana var olduğu görülmektedir.

Post truth çağda hakiki bilgilerin yerine yalan yanlış bilgilerin çoğalması, dezenformasyon, misenformasyon ve malenformasyon türlerini de içine alarak yukarıda bahsedilen yalanların derinleşmesine neden olduğu gözlemlenmektedir. Popülizm zemininde yaratılan iki grup halk biçimi, burada da enformasyonun oynanmış hali ile toplum içinde kutuplaşmaları keskinleştirmekte olduğu dikkat çekmektedir. Bilgi kirliliğinin artarak çoğaldığı bu dönemde, gerçekliğin özünden sıyrılması, enformasyonun da saf halinin yitirilmesine neden olmaktadır.

2.2.1. Dezenformasyon

Yalan, söylenti ve propaganda insan yaşamının içinde hep olmuştur. TDK'ya göre dezenformasyon, bilginin çarpıtılması olarak tanımlanmaktadır. (TDK,2022) Oxford'a (Oxford Dictionaries, 2022) göre ise, tanımı, “Yanlış yönlendirme amacı güden yanlış bilgi” olan ifadenin kökeni “dezinformatsiya” Rusça'dan İngilizceye 1950'li yıllarda geçmiştir. Kasıtlı olarak yalan-yanlış bilgi üretmek, eldeki bilgiyi yanlış başka bilgilerle sentezleyerek vermek, bilgiyi eksik ya da fazladan yanlış bilgi ekleyerek vermek dezenformasyonun yapıma şekillerindedir. Dezenformasyon, siyasi aktörlere, önemli isimlere, büyük şirketlere karşı art niyetle zarar vermek amaçlı yapılmaktadır. ‘Çamur at yapışmazsa izi kalır’ felsefesi kullanılarak kişi ya da kurumlar üzerinde itibar kaybına yol açılmakta olduğu görülmektedir. Kişi ya da kurumlar üzerinde yaptığı karalamalarla, söz konusu kişi ya da kurumlar hakkında toplumun hafızasında kötü bir imaj bırakılmak istenmektedir. En etkili dezenformasyon içinde bir nebze de olsa gerçeklik barındırandır. O nedenle bu formüllerin post truth çağında da kullanılması, çağın gereklilikleri ile iç içe geçmiştir. (Silsüpür, 2018)

Şekil 2:Enformasyon Türleri Şeması (14.12.2018) [09 Mart, 20]

Mizenformasyon

Mizenformasyon, dezenformasyonun tersine ortama yayılan bilginin belli bir kasıt taşımamasıdır. Örgütlü, planlı ve düzensiz şekilde meydana gelen enformasyondur. Birine ya da bir kuruma kasıt olmaksızın, belli bir amaca hizmet etmeden yayılan yanlış bilgi olarak tanımlanmaktadır. Yine de ortada gerçeği yansıtan bir durum söz konusudur. Görüşüme göre, misenformasyon günümüzde özel olarak kullanılan bir çeşit enformasyon türü hale gelmiştir. Siyasi aktörlerin örneğin, Trump'ın halka duyurduğu asılsız bilgiler, doğruluğu ya da yanlışlığı tam olarak ayırt edilemeyen bilgiler aslında bile isteye duyurulmuştur. Daha sonrasında, Trump bu tip yalanlar karşısında kendisinin de mağdur olduğunu aslında kendisinin de kandırıldığını ya da yanlış anladığı yönünde söylemler dile getirmiştir. Kasıtlı olarak yayılan bilginin inkârı ya da yalanlaması daha zor iken misenformasyon “Aslında böyle olsun istememiştim, kandırıldım, inandırıldım, vb.” şeklinde bir savunmayla daha kolay bir mekanizma geliştirildiği görülmektedir. Kısaca söz konusu olaylarda niyetin iyi olduğunu dile getiren iktidar, halk tarafından zaten önceden beri içselleştirildiği için iktidarın yalanları göz ardı edilerek post truth fenomeninin boyutunu apaçık belli etmektedir. Halk tarafından benimsenen iktidar ya da söz konusu siyasi aktör her anlamda affedilir, konu unutulur ve yaşama olduğu yerden devam edilir. Yeter ki kendi evrenindeki kişiye dokunulmasın istenir. Post truth fenomeninde de tıpkı böyledir. Hakikatin öneminin bulanıklaştığı anda, aklını sadece inandığı şeye teslim eden kitleler, hakikatler ortaya çıktığında bile onları gözleri görse de inandığı şeyden vazgeçmeden, eleştiri kabiliyetini kaybetmiş bu kitleler duruma karşı reaksiyon göstermemektedirler.

Kakutani'nin “Yandaşlarının çoğu için partilerini desteklemek, gözü kör bir futbol ya da basketbol taraftarı olmakla aynı şeydi. Bu, kimliklerin bir parçasıydı. Tuttukları takım asla kötü bir şey yapamazdı. Bir taraftarın bir maçta belli bir antrenörü veya fazla para alan kötü oynamış bir oyuncuyu suçlaması gibi, belli bir politikayı veya belli bir adayı beğenmiyor olabilirlerdi ama dünya yıkılmadıkça takımlarından vazgeçmezler, karşı tarafın acı çekmesini ve gülünç duruma düşmesini isterlerdi.” sözleri konuyla ilgili görüşümü destekler nitelikte olduğu görülmektedir. (Kakutani, 2019:82)

Malenformasyon

Nefret söylemi (hate speech), taciz, sızıntı bilgiler, devlet sırrı gibi şeyler malenformasyonun paydasını oluşturmaktadır. Burada da bir kuruma, ülkeye vs. zarar verme amacı yatmaktadır. Açığa çıkarılmaması gereken bilgilerin kamuoyuna yayılması şeklinde ifade edilmektedir. Kamuya mal olmuş kişilerin ya da ülkenin belgelerle gizli kalması gereken bilgilerinin kamusal alana taşınması ve deyim yerindeyse ortaya dökülmesidir. 2016 yılında Hillary Clinton ile ekibinin e-posta yazışmaları kamuya sızdırılarak seçim dönemine damga vurması ve 2017'deki Fransa Cumhurbaşkanlığı seçimi ikinci turu öncesi aday Emmanuel Macron'un e-posta yazışmalarının sızdırılması malenformasyonu anlamak adına iki önemli örnek olmaktadır. (Silsüpür, 2018)

3. MEDYA VE İDEOLOJİ İLİŞKİSİ

3.1. Medya ve İdeoloji İlişkisinde Kavram

Medya tarihten beri toplumu belli yöntemlerle yönlendirmeye yarayan bir araç olmuştur. İdeolojiler de toplum içinde yaşayan bir olgu olarak, etkilerine maruz kalınan bir değerler bütünü olarak adlandırılmaktadır. Medya metinlerinin de ideolojilerle inşa edilmiş olup, kullandığı dil ve söylemlerle topluma yön verecek bir biçimde ilişki seyrettiği görülmektedir. İdeoloji iletişim alanı içinde çalışma alanı geniş bir yer tutmuştur. Kitle iletişim araçlarının mülkiyet ve sahiplik yapısı, güç ilişkileri, egemen güçler, eko-politik unsurlar ideoloji için kuşkusuz çalışılması gerek görülen bir hale gelmiştir. Aynı zamanda bu ideoloji çalışmalarında, kitle iletişim araçlarının üretim süreçleri ve içerikleriyle uğraşan kesim için ideoloji merkez konumda bir öneme sahip olmuştur. (Güngör, 2018:275)

3.1.1. Medya ve Kitle İletişim Araçları

Medya, kitlelere gazete, radyo, televizyon, dergi gibi araçlarla mesaj ileten yayın organlarının tümüne verilen bir isimdir. Bu mesajların topluma ulaşma sürecine iletişim denilmektedir. Kaynak, kod, kanal, mesaj, hedef kitle ve geri dönüt iletişimin unsurlarıdır. “İletilerin kitlesel üretim ve dağıtımını gerçekleştiren araçlara ‘Kitle İletişim Araçları’ adı verilmektedir.” (Işık, 2012:19) Kitle iletişiminde amaç iletilerin kitle denilen kalabalık gruplara ulaşmasıdır. Ancak burada önemli husus iletinin bir kişi tarafından değil bir örgüt tarafından gönderilmesidir. Kitle iletişim aracıyla gönderilen mesajın hedef kitle üzerinde etkisi olması beklenmektedir. Bu durumda mesajı gönderirken şunlara dikkat edilmesi gerekmektedir;

- Mesaj, hedef kitlenin dikkatinin çekecek şekilde oluşturularak, sunulmalıdır.*
- Mesajı oluşturan kaynak, hedef kitlenin anlayabileceği türde ortak kodlar kullanılmalıdır.*
- Mesajın hedef kitlenin amaç, istek ve beklentilerini karşılayabilecek şekilde hazırlanması gerekmektedir.*
- Mesajın bireyin gereksinimlerin giderilmesinde önerdiği yol, bireyin içinde bulunduğu grup normlarına uygun olmalıdır.* (Schamm, 1985:113-114) akt: Işık, 2012, 20-21)

3.1.2. Gazeteci ve Gazetecilik

Gazete kelimesi İtalyanca olan ‘gazetta’ sözcüğünden gelmektedir. Politika, kültür, ekonomi, spor, yaşam gibi ve daha birçok konuda geniş kitlelere bilgi aktarmak için yorumlu ya da yorumsuz belli zaman aralıklarıyla çıkarılan yayın anlamı taşımaktadır. Gazeteci ise, asıl işi habercilik olan kişidir. Gazetecilikte haber değeri denilen verilerin toplanılması, kurallara uygun yazılması, düzenlenmesi ve dağıtılması işi gazetecilik işinin sürecidir. Bu süreci gerçekleştirerek ulaşmak istediği hedef kitlesi için en önemli enformasyonları toplayarak haber haline getirerek eriştiği kitlesini düşünmeye yönlendiren kişiye gazeteci denilmektedir.

Halk için halk adına sorgulayan ve bu sorgulamaları halka duyurması açısından önem arz eden gazetecilik mesleği, kitleleri uyarmaktadır. Gazeteci gerçeğin ve doğrunun peşinde bir tavır sergilemektedir. Bu sebeple de egemen güçlerle karşı karşıya kalmaktadır. Egemen sınıf kamuoyundan bazı bilgileri saklamak isterken gazeteci bunları açığa çıkarmak isteyen taraftır. “Denilebilir ki gazetecilik bu iki grup arasında çatışmanın tarihidir.” (Çakır, 2007:22-23)

3.1.3. Haberin Dijitalleşmesi

İnternetin kendini sürekli olarak yenilemesi ve evrimleştirme sürecinde, yeni iletişim ve mobil teknolojileri kendine katarak, somut anlamda dokunabildiğimiz ve haberi beklediğimiz gazetecilik anlayışına yeni bir yaklaşım getirmiştir. Tüm dünyayı çevreleyen, hayatın hemen her alanına girerek yaygınlaşan ve gelişen bir iletişim aracı olarak internet son yıllarda bilgiye ulaşma, yayma ve kısaca iletişim konusunda imkânlar sağlamakta ve kolaylıklar getirmektedir. İnternet sahip olduğu özellikler nedeniyle habercilik sektörü içinde vazgeçilmez bir araç haline gelmiştir. (Çakır, 2007: 57 akt: Taşkiran ve Kırık, 2016) Gazete şirketlerinin öncelikle kendi gazete isimleriyle web sitesi açması, haberin dijitalleşmesi yolunda ilk adım olarak görülmektedir. Daha sonra mobil teknolojilerin hayatın içine yayılmasıyla, web sitenin ötesine de geçerek, ceplerimizde taşıdığımız akıllı telefonları birer gazete, televizyon, radyo, dergi, vb. konumuna geçiş yaptığı söylenebilmektedir.

3.1.4. İdeoloji

İdeoloji, idea ve logy sözcüklerinin bir araya gelmesiyle ortaya çıkan, Türkçeleştirildiğinde fikir bilimi anlamı taşımaktadır. Antik Çağlar’dan beri insanın düşünsel yetileri ilgi çekmiştir. Bu anlamda, felsefeyle ilgilenenler insanın zihinsel dünyasını da anlamaya çalışmışlardır. Fransız düşünür Destutt de Tracy, insanın fikir dünyasını pozitif bilimin nesnel mantıksal alanına taşıyarak bilimsel çözümlenmelere dahil etmesi anlamında bir ilki gerçekleştirmiştir. Tracy, ideoloji kavramını geliştirerek, insanın düşünsel yanının da incelenebileceğini öne sürmüştür. (Güngör, 2018:276) Antoine Descutt de Tracy, ideoloji terimini 1797’de Fransız Devrimi sonrasında, devrimci Konvansiyon’un özel olarak Aydınlanma düşüncelerinin yayılması için kurulan, *Institut de France* da görev alırken geliştirmiştir. Kavram, Fransız kökenlidir. “Ancak, sözcük Fransız Aydınlanmasının doğrudan ürünü olsa da mefhumun kökenleri, Batı Avrupalı entelektüelleri karşısına Orta Çağ dünya görüşünün yıkılmasıyla dikilen anlam ve hedef hakkındaki genel felsefi sorulardadır.” (McLellan, 1999:14)

“İdeoloji, zaman ve mekânın tüm boyutlarında, insanın evrendeki yaşamını anlamlandıran simgeler sistemidir.” İdeoloji insana belli zeminler hazırlamaktadır. Yaşamın içinde her insanın eylemde bulunduğu her duruma anlam katmak ideolojiyle sağlanır. İnsanların tutum ve davranışları ideoloji çerçevesinde gerçekleşmektedir. (Sayın, İdeoloji) Dünya görüşü diye de ifade edilen kavram, toplumdaki kişi ya da kurumların davranışlarına yön veren düşünceler bütünü olarak tanımlanmaktadır. Siyasal ve toplumsal bir öğreti oluşturan bir hükümetin, bir partinin, bir grubun davranışlarına yön veren politik, hukuki, bilimsel, felsefi, dini, moral(ahlak), estetik düşünceler bütünüdür şeklinde ifade edilmektedir. (TDK,2022)

İdeoloji üzerinde çokça tartışılan, anlam kargaşaları yaşayan bir kavram olarak olmuştur. Açık ve belirli bir tanımı sağlanamayan kavram için Eagleton, (2020) birbiriyle bağdaşmayan birçok tanımı mümkün olduğunu söylemektedir. Bu çerçevede ideolojinin tanım ve anlam çeşitliliğini göstermek amacıyla bir sıralama yapılmaktadır:

- “*Toplumsal yaşamda anlam, gösterge ve değerlerin üretim süreci;*
- *Belirli bir toplumsal grup veya sınıfa ait fikirlerin kümesi;*
- *Bir egemen siyasi iktidarı meşrulaştırmaya yarayan fikirler;*
- *Bir egemen siyasi iktidarı meşrulaştırmaya yarayan hizmet eden yanlış fikirler;*
- *Sistemik şekilde çarpıtılan iletişim;*
- *Özneye belirli bir konum sunan şey;*
- *Toplumsal çıkarlar tarafından güdülenen düşünme biçimleri;*
- *Özdeşlik düşüncesi;*
- *Toplumsal olarak zorunlu yanılısama;*
- *Söylem ve iktidar konjonktürü;*
- *Bilinçli toplumsal aktörlerin kendi dünyalarına anlam verdikleri ortam [medium];*
- *Eylem amaçlı inançlar kümesi;*
- *Dilsel ve olgusal gerçekliğin birbirine karıştırılması;*
- *Anlamsal [semiotic] kapanım;*
- *İçinde, bireylerin, toplumsal yapıyla olan ilişkilerini yaşadıkları vazgeçilmez ortam;*
- *Toplumsal yaşamın doğal gerçekliğe dönüştürüldüğü süreç” (Eagleton, 2020:18)*

İdeoloji tüm sosyal bilimlerde belirli ifadelerle anlatılması güç bir kavramdır. Kavram kendine, hızlı bir şekilde ilerleyişi ve tartışmalı oluşu ile bir karşılık bulmaktadır. İdeoloji üzerine her sorgulama, her ifade edilen yargının be görüşün kendilerinin de ideolojik olduğu fikri ideoloji üzerine düşünmeyi zorlaştırmaktadır. Bu ideoloji üzerine sorgulamaları çıkmaza sokan bir durum yaratmaktadır. Bu düşünceden sıyrılarak yapılacak en mantıklı yorum bazı düşüncelerin diğerlerinden daha ideolojik olmasıdır. (McLellan, 1999:12)

Ourobooros, kendi kuyruğunu yiyen ejderha metaforu kendini yaratmayı sembolize eden kuyruğunu yutmuş bir yılan ya da ejderha şeklindedir. (Vikiped,2022) Kendi kuyruğunu yiyen ejderha metaforu ideoloji kavramı için kullanılması uygun bir benzetme olacaktır. Sonsuz döngüyü simgeleyen metafor kendi kendisi tüketerek sürekli olarak üretilen ya da üreten tarzda bir kısır döngüye işaret etmektedir. Bu metafor üzerinden yorum yapmak ideoloji için, kendi düzeni içinde kendi doğrularını referans alarak bir düşünce sistemi doğurduğu anlamını ifade etmektedir. Yeniden doğuş anlamı da veren metafor, ideoloji için böylesi bir düzenekte her defasından kendisini yinelemesi oldukça temel bir beklenti olacaktır. (Kılıçarslan, 2008:23)

M.C. Escher’in “*Drawing Hands*” ismiyle ünlü kendini çizen eller resmî ideoloji kavramı için yine yerinde bir metafor olma özelliği taşımaktadır. Resim kendi içinde paradoks bir görüş yaratmaktadır. Bu anlamda, resme yapılan yorum gibi ideoloji bakımından da aynı bakış açısına sahip bir yorum ortaya çıkmaktadır. İdeoloji kavramı üzerine sahip tüm görüşler, yine kendine dönerek nesnel düşünce yapısından daha çok öznelliğe kayması hem kavramın kaygan bir tanımı olduğu hem de kavramın içinde kaçınılmaz bir çelişki yarattığı fikri açığa çıkacaktır. Bu anlamda her iki metaforda da ideoloji

hakkında görüş bildiren kişi, öne sürdüğü tüm argümanları kendi içerisinde hem üreticisi hem tüketicisi duruma gelmektedir. (Kılıçaslan, 2008:24)

McLellan'ın belirttiği gibi (McLellan, 1999) Giritli Epimenides'in "Bütün Giritliler yalancıdır." önermesi üzerinden yola çıkılırsa, her söylemin ideolojik olduğu varsayımı bu önermeyi iki çıkmaza sürüklemektedir. Bu da paradoks bir düşünce olarak mantıksal bir çelişki yaratmaktadır. Bu önermeye göre tüm Giritlilerin yalan söylediği kabul edilirse bu söylem de yalan olmaktadır. Tam aksi şekilde kabul edildiği halde ise Giritlilerin yalan söylemediği sonucuna ulaşılmaktadır. İki durum karşısında da mantıksal paradoksa düşülmektedir. Bu kapsamda, ideoloji hakkında her söylemin ideolojik olduğu kanısı da mantıksal bir paradoksa sebep olmaktadır.

İdeoloji araştırması yapılırken, Mardin, (2018) ideolojileri yapısal yoğunluk seviyelerine göre sınıflandırmanın anlamlı bir yaklaşım olduğuna dikkat çekmektedir. *Shils'in yaptığı sınıflandırma en yoğun biçimden başlayarak şu şekildedir: ideoloji, görüş açısı, inanç sistemi (creed), sistem, fikir hareketi (movement of thought) ve program.* Bunların birbirinden farklı olduğu noktalar ise şöyle sıralanmaktadır:

- a. "Anlatım kesinliği (explicitness of formulation),
- b. Merkezi bir ahlaki veya bilişsel (cognitive) eksen etrafında sistematik olarak kümelenme derecesi,
- c. Geçmişin veya çağın düşünce türleriyle yakınlığı,
- d. Yeni unsurlara veya çeşitliliğe kapalılık derecesi,
- e. Beraberinde getirdiği etki
- f. Katılanlardan istenen fikir birliği,
- g. Fikrin meşruluğunun ne oranda bir otoriteye bağlandığı (authoritativeness of promulgation),
- h. İnanıcı gerçekleştirmeyi üstüne almış kurumla ilişkisi". (Shils'den akt: Mardin, 2018:16)

İdeoloji adıyla nitelenen fikir kümeleri çok kaygan bir ifade olarak karşımıza çıkmaktadır. Biçimsel bir şekilde zorunluluk içermemektedir. İdeoloji kavramı kendi sistemi içinde varlığını sürdürmektedir. Kendi içinde var olan mantığı ve bu duyguların veya şekillenmemiş arayışların mantığı olduğu anlaşılmaktadır. Şöyle ki, herhangi bir bireyin ait olduğu toplum içinde yaşamını belirleyen şey söz konusu kimselerin yaşadığı toplumu algıya şekillerinin farklılığıdır. Mardin' in (2018) "toplum haritası" diye bahsettiği, insanların ait oldukları toplum içerisinde diğer insanlarla iletişimi ve etkileşimi ve bilhassa yakınlık kurduğu gruplarla paylaşılan öğelerdir. Bu öğelerin paylaşımı neticesinde bir harita oluşmaktadır. İnsanlar bu harita sayesinde toplum içinde uyum ve anlaşma içinde yaşarlar ve yaşanan toplumun gerekliliklerini yerine getirmektedirler. Söz konusu harita benzetmesi fiziki bir harika gibi kesin ve belirli çizgilerle keskin değildir. Kuşak, zaman, gibi etmenler haritaya esneklik katmaktadır. Bu da haritanın değişime uğrayabileceği gerçeğini ortaya koymaktadır. Simgelerle aktarılan her bir öge "kültür" diye adlandırılmaktadır. Bu anlamda, ideoloji ile kültürün gerçeklikleri birbiriyle yakından ilintili olduğu söylenilirse, ideoloji kültürün temel esasları çatısında gelişmektedir. İlerleyen zamanla birlikte değişikliğe uğrayan kültür öğeleri aynı şekilde ideoloji içinde etkili olması beklenir. İdeoloji zamana uygun olarak yeni haritalarla yeni anlamlar oluşturma gayreti olarak ifade edilebilmektedir. (Mardin,2018:19-20)

Atılğan, (2013) ideolojinin birçok tanımları olsa da ideolojinin hem anlaşılır hem kullanışlı hale getirilebilmesi için iki ayrıma gidilmesi gerektiğini düşünmektedir. Dar ve geniş anlamda tanım yapılarak ideolojinin konumu belirlenmektedir. Dar anlamda ideoloji; "İdeolojinin doğası ve işleviyle ilgili olan birinci ayırmda toplumsal gerçekliğin kimler tarafından ve nasıl çarpıtıldığına, bu çarpıtmanın karşılığını hangi toplumsal gerçeklikte bulduğuna, hangi toplumsal sınıfların hakimiyetini yeniden üretmeye yaradığına, mevcut toplumsal çelişkilerin nasıl doğallaştırıldığına, bunların hangi sahte çözümlerle maskelendiğine, hâkim sınıfların fikirlerinin nasıl tüm toplumun çoğunluğuna nüfuz

edebildiğine bakılır.” (Atılgan, 2013:288) Geniş anlamda ise, siyasi düşünce bütününe toplum düzeni ve iktidarın karşısında nasıl konumlandığına bakılmaktadır.

İdeoloji kavramı Tracy tarafından psikolojik ve biyolojik açıdan ele alınırken Karl Marx tarafından ise kişilerin ait olduğu toplum içerisindeki maddi koşullar çerçevesinde değerlendirmeye almaktadır. İdeolojiyi maddi koşullarla ilişkilendiren Marx, belli bir tarihsel süreç içinde insanların fikirlerinin döneme ait koşullarla gerçekleştiğini söylemektedir. Şöyle ki, kişilerin fikir oluşum süreçleri ekonomik şartlara uygun olarak gelişmektedir. Marx’a göre, toplumda gücü elinde tutanlar ideolojik olanın üretimini de elinde tutmaktadırlar. Yani toplumdaki güçlü kesimler dolayısıyla üretim araçlarına sahip olup üretim ilişkilerini belirleyen kesimle aynıdır. Bu durum ideolojinin üretiminin belli bir kesimin gücü etrafında şekillenmektedir. Marx, toplum içindeki sınıfsal olarak ayrılan grupların ideolojilerinin her şekilde söz konusu grubun yaşamının gerçek bir aynası olmadığını söylemektedir. Çünkü egemen sınıf tarafından oluşturulan ideolojiler egemen sınıfın kendine ait gerçeklikleri ya da çıkarlarına göre diğer sınıflara farklı araçlar yoluyla aktararak yayılması sağlanmaktadır. Güngör, Marx’ın ideolojinin bu işleyiş sürecini yanlış bilinç kavramı ile açıkladığını söylemektedir. (Güngör, 2018:276-278) “Marks’ göre kendi nesnel çıkarlarının farkında olan egemen sınıfın, düşüncelerini egemen düşünceler haline getirmesi çok daha kolaydır. Marksizim içerisinde ideoloji kavramı genellikle sınıfsal konumlar ve maddi koşullar tarafından belirlenen bir kavram olarak değerlendirilmiştir.” (Therborn, 2010:9 akt: Arık Yanlış Bilinç Olarak İdeoloji ve Medyada Yeniden Üretimi) Buna göre de dönemselsel veya tarihsel olarak kim ya da kimler egemen sınıf olursa o zamana o sınıfın fikirleri hâkimiyet kazanmaktadır. Böylelikle egemen sınıfın dayattıkları fikirler diğer sınıflar üzerinde baskı oluşturmaktadır.

Marx sınıf çatışması ve maddi çıkarların toplum üzerindeki ilintileri üzerinde durmaktadır. İnsanın düşüncelerinin oluşma safhası ve bunun kaynağının maddi yaşamda olduğuna dikkat çekmektedir. Arık, (2020) Marx’ın *Komünist Manifesto*’da yer verdiği sözlerle burjuvazinin toplumsal etkinliğinin, insanla insan arasındaki maddi ilişkiden başka bir şey bırakılmadığını, duygusal ya da hissel şeylerden öte çekingenlik olmaksızın açık bir tavırla sömürü gerçekleştiğini söylemektedir. (Arık, Yanlış Bilinç Olarak İdeoloji ve Medyada Yeniden Üretimi) Toplumdaki egemen güçler kendilerine göre olan gerçekliği yaymada her türlü aracı kullanmaktadır. Yani sözü geçen burjuvazinin sömürü için her türlü yola başvurduğu söylenebilmektedir. Hatta bunu yaparken hiçbir çekingenlik yaşanmamaktadır. Kapitalist toplumda, ideoloji doğal süreç ve sonuçları maskeler, bastırır ya da saptırır bu durum kişinin gerçekliği saf ve olduğu halde görmesinden uzaklaştırmasına sebep olmaktadır. (Eagleton, 2020:181)

İdeolojiyle ilgilenen diğer bir isim de Georg Lukacs’tır. Mc Donough, (1984) Lukacs’ın *Tarih ve Sınıf Bilinci* çalışmasını, Weber, Simel ile Dilthey’in etkisi altında yazdığını ancak çalışmanın Hegelci düşünce zemininde, Marksizmin yeniden bir yorumlanması olarak değerlendirilebileceğini söylemektedir. Söz konusu çalışmanın yenilikçi olarak görülmesi de Lukacs’ın ele aldığı iki temel konudan öne gelmektedir. Birincisi, teori ile pratik arasındaki ilişki ikincisi, bilimi ve özel olarak doğal bilimlere değerlendirişidir.

Marx’ın toplumdaki egemen ideoloji yönetici sınıfın ideolojisidir kanısı, her sınıfın kişisi, içinde yaşadığı dünya hakkından bir dünya görüşüne sahip olur ve kendisinin egemen olduğu dönemselsel safhada bu düşünce de egemen olur. Lukacs’a göre kapitalist toplumda iki bilinçlilik türü mümkün olmaktadır. Bunlar yönetici sınıf bilinci ve devrimci sınıf bilincidir. Bunun sebebi olarak toplumda iki tane sınıfın varlığından söz edilmektedir. Bu iki temel sınıf; Burjuvazi ve Proletaryadır. Bu temel sınıfların bir dünya görüşü vardır. Lukacs, proletarya sınıfının egemenlik kurmaya çalışması gerektiğini söylemektedir. Mevcut diğer arada kalan sınıfların ideolojik anlamda bir karışıklık ve sessizlik içinde olduğunu belirtmektedir. Ara sınıfların var olmayan bir bilinçlilik içinde olduklarını söylemektedir. Bununla ilgili Lukacs şunları söylemektedir; (McDonough, 1984)

“Biz bu sınıfların durumunda gerçek bir sınıf bilinçliliğinden bahsedemeyiz. (Eğer, gerçekte terimin kesin Marksist anlamıyla onlardan sınıf olarak bahsetsek bile)... Bilinçlilik ve kendi çıkarı... bu durumda karşılıklı olarak birbirine uygundur ve sınıf bilinçliliği (olması gereken), sınıf çıkarları sorunları belirtildiğinde, doğrudan ele alınan tarihsel realitede, sınıf bilinçlerinin geliştirememeleri felsefi olarak kavranabilir.” (McDonough, 1984)

Lukacs, “gerçekliğin düşüncenin doğruluğu için ölçüt olduğu doğrudur, fakat gerçeklik olan bir şey değil, oluşan bir şeydir ve oluşması için düşüncenin katılımı gerekir.” demektedir. (Lukacs, History and Consciousness:204 akt: Eagleton, 2020:204) Bu durumda düşünce bilişsel ve yaratıcıdır. Baskı altında kalan sınıflar kendilerinin gerçek şartlarını farkında varmak suretiyle bu şartların değişimine katkı sağlayacak bilinçlilik eylemleri göstermeye başlamaktadır. Bu da bilincin kendiliğinden ortaya çıkmadığını, toplumlar içindeki insanların bazı düşünsel planları şeklinde gerçekleşmektedir. Bu çerçevede, bilinç hiçbir zaman insanın kendi gerçekliğini tam olarak yansıtmaz. Aksine, insan ya da toplumlar çıkarlarına uygun bir algı yaratmaları ile bilinç biçimleri oluşturmaktadırlar. Güngör, (2018) XIX. Yüzyılda tamamen sosyalist bir ideolojik yapıya sahip olan işçi sınıfı, değişen, gelişen ve farklılaşan şartlar dahilinde, XX Yüzyılda aynı işçi sınıfı kendisini liberalizme yakın hissedebilir. Sonuç olarak, ideoloji yanlış bilinç olmaktan öte toplumsal sınıfların değişen koşullarına, faydalarına, böyle ki gerçekliğine göre değişim ve dönüşüm atlatan bir süreç olarak bilinç üretiminin temeli görülen bir ögesi olmaktadır. (Güngör, 2018:277-278)

3.1.5. Althusser ve İdeoloji Yaklaşımı

Althusser, (2008) “İdeoloji ve Devletin İdeolojik Aygıtları” adlı kitabında ideoloji yoluyla insanın yani öznenin nasıl konumlandığı noktasına yoğunlaşmaktadır. Ona göre ideoloji, var oluşlarını maddi olarak üreten, içi boş ve saf bir hayal, insan zihni ürünü imgesel bir kuruluş şeklinde bir tanıma sahiptir. Althusser, Marx'da sözü geçen egemen sınıf ideolojilerinin kim ya da hangi sınıf olursa olsun ideolojilerin o kişilere nasıl ulaştığının gösterilmediğini söylemektedir.

“İdeoloji, bireylerin gerçek var oluş koşullarıyla kurdukları imgesel ilişkiyi gösterir.”

“İdeoloji maddi bir var oluşa sahiptir.”

Şeklinde iki tane tez öne süren Althusser, ideolojide tasarımılananın, kişilerin var oluşunu yöneten gerçek dışı sistemlerle aynı kişilerin itaat etme eylemiyle yaşadıkları gerçek ilişkilerle kurulan imgesel ilişki olarak ele alınıp, bu ideolojik düzen içinde ‘maddi’ diye nitelendirdiği öznenin eylemsel sonuçları olarak ortaya çıkmaktadır.

Louis Althusser, ideolojinin üretimi ve yeniden üretimi için devletin ideolojik aygıtları olduğunu ve ideoloji üretiminin bu aygıtlarla devamlılık sağladığını söylemektedir. Devlet iktidarının üretim ilişkileri bu aygıtların uygulanmasıyla gerçekleşmektedir. Althusser bu aygıtları devletin baskı aygıtları ve devletin ideoloji aygıtları diye ikiye ayırmaktadır. Devlet iktidarının baskı aygıtları, polis, asker, yargı, mahkeme, hapisane vb. gibi doğrudan baskı aygıtlarıdır. İdeolojik aygıtları ise, aile, hukuk, okul, din, kitle iletişim araçlarıdır. Bahsi geçen aygıtlar iki gruba ayrılrsa da birbirinden ayrı düşünülemez. Çünkü gücü elinde tutan devlet, bu gücü bu aygıtlar arasında uyum ile egemen ideolojisini sağlamaktadır. (Althusser, 2008)

Althusser, (2008) ideolojilerin özne aracılığıyla var olabileceğini iddia etmektedir. Hirst'te eleştirel analizinde, Althusser'in özneyi bir öz olarak değil bir etki olarak ele aldığını ve öznenin kendisini kurucu olarak kavrayacağı biçimde inşa edildiğinin dile getirmektedir. (Hirst, 1984:200) İdeolojiler aracılığıyla kişilere özne olarak seslenildiğini, bunun da kişilere kendi yaşantıları içinde gerçek bir özneymiş hissine kapılmalarını sağlamakta olduğuna dikkat çekmektedir. Ancak realitede bunun böyle olmadığı bilinmektedir. Özne olarak konumlanan kişiler ideolojinin işleyişi için kurucu bir noktada bulunmaktadırlar. Böylelikle her türlü ideolojinin kurucusu olan öznelere, bu sistem için etkin bir şekilde görev üstlenmiş olmaktadırlar. Ne var ki bu görev, egemen güçlerin yararına olmaktadır. Kişiye önem ve konum atfederek yapılan her türlü ideolojik söylem içinde kişi kendini sistemin bir parçası hissetmektedir. Sistemin parçası olduğunu düşünen kişi kendini karar verici, yön verici, dönüşüme yol açabilecek tarzda hislere bürünmüş olarak kendilerine belli şeylere aidiyetlikle özne konumunda oldukları yaşatılmaktadır. Bu bağlamda kişi ideolojik düzenek içinde yapılan bir konumuna gelerek belli ideolojilerin içinde yer aldığı söylenebilmektedir. Güngör, (2018) medya alanında sıkça görülen temsil ve çağırma kavramlarından faydalanılarak yaratılan ideolojik dünya için şu sözleri söylemektedir;

“Özellikle reklamlarda insanların, özne olarak konumlandırma sanısına kapılmaları, haberlerin kendilerinin gerçek yaşamlarına ilişkin bilgilere dayandığını düşünmeleri vb. İnsanlara tükettikçe daha güçlü öznelere olacakları önerisini yapan reklamlar, insanların, parasosyal ilişki kurarak özdeşleştikleri dizi, film oyuncularını, aileden biri gibi gördükleri, kendileriyle özdeşleştirdikleri haber sunucuları vb. Medyanın temsil dünyasını oluşturan metinlerin tümü insanlara, kendilerine ait olduğunu sandıkları ideolojik bir dünya sunarlar.” (Güngör, 2018:286)

3.1.6. Medyada Haber Üretim Sürecinde İdeolojinin Yerleştirilmesi

Haber tarafsız ve doğrudur ilkesi habercilik için temel yapı taşı niteliği taşımaktadır. Medyanın en temel görevi topluma aktardığı bilgilerin objektif bir dille yapılmasıdır. Her zaman savunulan ve beklenen budur ancak yapılan araştırmalar sonucunda haber üretim süreçlerine bazı etkilerin ortaya çıktığı anlaşılmıştır. Glasgow Medya Grubunun ideoloji ve söylem üzerinde yaptığı çalışmalar neticesinde, haberin tarafsız olmadığı gerçeği ile karşı karşıya kalınmıştır. Grup, haber söylemi ve dili üzerinde sosyal ve kültürel bakış açısıyla incelediği haber üretim sürecinde haberin oluşum etmenlerinin toplumdaki egemen yargılar ve değerler bütünü ile inşa edildiği fikrini öne sürmektedir. Böylelikle de haberin karşılığının egemen yargılar ve değerler olduğu söylenir ve haberin bu kalıplar dışına çıkamadığına işaret edilmektedir. (Eldridge, 2000:113 akt: Güngör, 2018:295)

Güngör, (2018) GMG'nin yaptığı araştırmanın sonucu olarak *“haber tarafsızlık maskesi altında önemli ideolojik araç olduğunu göstermekte”* olduğu söylemektedir. (Güngör, 2018:295-296) Haberi üreten bir birey ve toplumun bir parçasıdır. İnsanın sosyal varlık olduğu fikri düşünüldüğünde belli değerler bütünü içinde var olduğu da karşımıza çıkmaktadır.

Toplumun belli bir yerinde büyümüş, gelişmiş, ona göre fikirleri oluşmuş, yargıları ona göre şekillenmiş kişiler haber üretim sürecinde yer almaktadır. Bu duruma ek olarak, kişinin bağlı olduğu kurumun sahip olduğu görüşleri de benimsemesi durumunda “haber” diye adlandırdığımız yazılı metinler topluma ulaşan saf enformasyonlar olmamaktadır. Düşünceler bütünü olarak tanımlanan ideolojik görüşler de burada devreye girmektedir. Haberin üretim sürecinde yer alan muhabir, editör dolaylı yoldan ise medya patronu haberin içeriği, biçimi, temsil ettiği şeyler gibi birçok yönden etkili olabilmektedir. Tüm bunların ışığında, haber üretim sürecinde rol alan kişi tüm inançlarından sıyrılarak haberi üretmesi gerçek üstü bir beklenti olacaktır demek yerinde olacaktır.

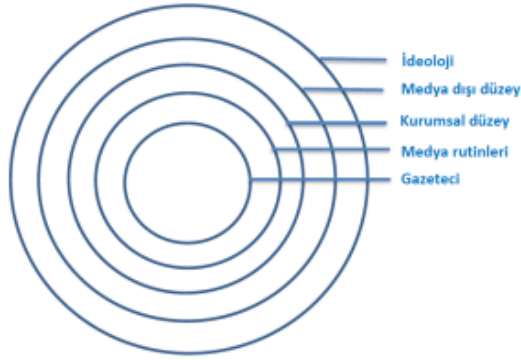
Devran, (2010) medyanın yapısı, çıkarları ve iktidar ile olan ilişkileri sebebiyle haberin bazı yönlerinin öne çıktığını bazı yönlerinin ise göz ardı edildiğini ifade etmektedir. Haber farklı bakış açıları ile hazırlanarak, her kurumun ve gazetecinin sahip olduğu dünya görüşleri ve inançları doğrultusunda inşa edilmektedir. Bundandır ki, aynı haber içeriği farklı gazetelerde farklı şekilde sunulmuş olarak görülmektedir. Kurum yapısının haberin içeriğine doğrudan etkisi olduğunu vurgulayan Devran (2010) “kurumsal söylem haberin söylemini belirlerken, kendi söylemini haber üzerinden yeniden üretmek hedef kitleye iletmektedir.” sözleriyle medyanın toplumdaki gerçekliği nasıl yeni baştan yarattığının altını çizmektedir. (Devran,2010:120-121)

Haber dili, gazetecinin haber değeri bulduğu olaylarda topluma iletmek istediğini inşa ederken kullandığı dildir. Tüm medya ilişkileri bu dille söylemini geliştirmektedir. Bu söylemin bazı faktörler çerçevesinde geliştiğini söylemek mümkündür, bunlar bireyin ideolojisi, bireyin tutum ve davranışları, bireyin inandıkları, mesajın iletildiği kanal ve kanalın sahip olduğu ideolojik yapılarıdır. Haberde saf gerçeklikten öte yeniden inşa edilen gerçeklik bu temel faktörlerin etkisi altında oluşmaktadır. Bir gazetenin haberindeki söylem incelenerek o gazetenin hangi ideolojiye yakın ya da hangi ideoloji destekler bir noktada olduğu anlaşılabilir. Dil söyleme dönüşmekte, söylem de şekillenerek gazetenin ve gazetecinin konumunu belirlemektedir. İnal, (1996) haber söyleminin dayanaklarını açıkladığı dört madde şöyledir;

1. “Haberin söylemi gazeteciliğin günlük pratikleri içerisinde oluşur.
2. Haberin söylemi, gazetecilerin profesyonel ideolojileri içinde oluşur. Diğer bir deyişle basını ticari bir işletmeye dönüşümü ve daha sonra oluşan yatay ve dikey tekelleşme olgusu ile birlikte gelişen gazetecilik normları söylemi biçimlendirir.
3. Haberin söylemi, haber metinlerinin üretildiği somut tarihsel koşullar ve üretim anı ile belirlenir. Toplumsal formasyon içinde kesitsel olarak oluşan siyasal, ekonomik, güç/iktidar ilişkileri metinlere yansır.
4. Haberin söylemi medyanın ekonomi politikası içinde yapılır.” (İnal, 1996:95-96 akt: Devran, 2010:119)

Haberin oluşum sürecini anlamak için gazetecinin rolüne, medyanın işlevine ve hatta medya kurumunun siyasal ve ekonomik sistemle olan ilişkisine bakılması gerektiği hemen hemen her iletişim çalışmasında söylenmektedir. Abadan (1989-1990), ideolojilerin haber metinlerinin içine yerleştirilmesi hususunda sürecin daha en başından kontrolcü bir şekilde ilerlediğini ifade etmektedir. Gazete kurumlarının işe aldıkları gazetecilerin söz konusu gazete kurumunun politikaları ile uyum sağlayacağı kişiler arasından seçilmesi bu kontrolün bir göstergesi niteliği taşımaktadır. Bu durum ‘tutum promosyonu’ kavramı ile açıklanmaktadır. Hiyerarşik düzen ve gazetecilerin bağlı oldukları kurumla paralel fikirlere sahip olması, haber üreten kurumlarda örgütsel yapının da haber metinleri üzerinde önemli derecede etkili olduğunu göstermektedir.

Gazete kurumunda işe başlayan kişi ya kurumla paralel fikirlere sahip ya da zamanla benzeşme göstererek kurumun sahip olduğu görüşle aynı fikirlere yakınlık göstermeye başlamaktadırlar. Haberdeki yanlılık, ideolojik olandan uzak kalamamak örgütsel politikaların sonucu olarak görülmektedir. “*Bu tarz bir nedensellik, ‘nesnellik’, ‘yansızlık’ gibi kuralların, haklılaştırdığı profesyonel ideolojinin siyasal ve ekonomik bağlamından soyutlanarak örgüt içi dinamiklere indirgenmesi anlamına gelir.*” (Abadan, 1989-1990:162)

Şekil 3: Shoemaker ve Reese'in Medya İçerikleri Etkiler Hiyerarşisi Modeli (Reese, 2007, s. 35, Shoemaker- Reese, 1991, s. 183-207 akt: Deniz ve Özel, 2018) [26 Nisan, 2022]

Dairenin en dışındaki ve ne büyük daire olan ideoloji, değerler sistemi ve düşünceler bütünü oluşturmaktadır. Toplumda kabul gören şeyleri kapsamaktadır. İdeolojik düzeyin içinde yer alan medya dışı düzey, medyanın ekonomik, politik, kültürel koşulları ve piyasa şartları anlamında belirleyici bir alanı oluşturmaktadır. Kurumsal düzeyde ise mevcut kurumun yayın politikaları, sahip oldukları görüşler, konular ve olaylara gösterdikleri duyarlılık dolayısıyla da bunlara karşı gösterilen tavır ve tutumları yer almaktadır. Haberin üretim süreci, topluma verilecek mesajın hazırlanış biçimleri medya rutinleri içinde yer alır ve bunlar medya içeriğinin etki etmektedir. Dairenin en içinde kalan düzey ise, gazetecinin psikolojisi, pratik deneyimi, dünyayı anlamlandırma biçimi, inançları, değerleri medya iletisi için belirleyici olmaktadır. (Bilici, 2014:223) Buradaki tüm düzeyler medya mesajının üretilmesinin öncesinden topluma ulaşıncaya kadar geçirdiği etkilerin anlaşılması için önem taşımaktadır. Görülüyor ki, ideoloji hepsinin kapsayıcısı olmaktadır. En genel anlamda haber içeriğine en çok etkisi olan faktörün ideoloji olduğu görülmekte ve medya metnine yerleştirilen her ideolojik unsur sebebiyle haber içeriğinin gerçeklikten uzaklaşarak yeniden üretme olduğu anlaşılmaktadır.

Devran (2010), ideolojilerin haber metinlerine yerleştirilmesi ile ilgili gazetecilerin dünyayı anlamlandırdıkları bakış açıları ile metinlerde kullandıkları sözcük seçimi ve cümle yapısının aktarmak istenilen mesajın çerçevesini oluşturduğunu ifade etmektedir. Okuyucuya iletilen mesajdaki olay ya da olgu gazetecinin o konuyu nasıl anladığı ve söylemleriyle haberi nasıl inşa ettiğiyle ilgili olmaktadır. Yani, “*Okuyucuların okuduğu haber metinleri ise olayın değil, muhabirlerin olayı nasıl gördüğünün gerçeğidir.*” (Devran, 2010:122) Gazeteci haber metnine kendi ideolojisi ve kendi benimsediği görüşleri yerleştirmektedir. Bu durumda, gazetecinin kendine yakınlık duyduğu ve hassasiyet gösterdiği olaylarda bunu belli edecek unsurları kullandığı söylemiyle yapmaktadır.

Söylem yapılırken, gazetecinin desteklediği kişi ya da olaylara haber metninde daha çok yer verilmekte, pozitif-negatif ayrımı yapılarak olay ya da aktörler bazen öne çıkarılmakta bazen ise ötelenerek kamuoyuna yansıtılmaktadır. Van Dijk'in ideolojik kare diye nitelendirdiği bu durumu dört ilkesiyle açıklık getirmektedir;

- 1) *“Kendi olumlu ve güzel niteliklerinin ve eylemlerinin vurgulanması.*
- 2) *Ötekinin kötü, olumsuz nitelik ve eylemlerinin vurgulanması.*
- 3) *Kendi kötü ve olumsuz eylem ve niteliklerinin azımsanması veya fazla üzerinde durulmaması.*
- 4) *Ötekinin olumlu ve başarılı eylemlerinin küçümsenmesi ve gereğinden daha az dile getirilmesi.”* (Dijk, V. 1998:33 akt: Devran, 2010:123-124)

Haber metinlerinde, dilsel ve söylemsel unsurlardan faydalanarak ideolojinin yeniden üretiminin gerçekleştiği söylenebilmektedir. Gazeteci, kurum sahibi, kurum politikası, en genel anlamda fikir ve inançların nerede konumlandığı gibi birçok etken haber metninin ideolojiden bağımsız şekilde düşünülmesine izin vermemektedir. Ötekinin konumlandırılması, ayrımcılık, aşağılama, dışlama, öne çıkarma, azımsama, görmezden gelme, dini değerlerin kullanımı, ironik dil kullanımı, mecaz kullanımı, olayların nitelenme biçimleri, ahlaki değerlerin kullanımı ve habere konu olan olayların araçsallaştırılarak ideolojiler haber metnine taşınmaktadır. Her gün topluma ulaşan haberler burjuva ideolojisinin söylemi olarak oluşturulmakta ve yapay bir gerçeklik ortaya çıkmaktadır. Toplumsal gerçeklik, haber verilerinin toplama sürecinden yazma sürecine kadar birçok faktörle yeniden inşa edilerek yeni bir toplumsal gerçeklik meydana gelmektedir.

4. GAZETE HABERLERİNİN POST TRUTH KAVRAMI TEMELİNDE ARAŞTIRILMASI

4.1. Araştırmanın Amacı

Medya, toplumsal gerçeklikleri belli ideolojilerle yeniden inşa etmekte ve topluma inşa edilmiş gerçekliği sunmaktadır. Post truth kavramının zaman içinde işlerliğini arttırmasıyla toplumsal gerçekliğin sarsılması söz konusu olmuştur. Hakikate olan inancın azalması medya aracılığıyla daha da pekiştirme yaşamıştır. Bu çerçevede, medya içeriklerine yansıtılan ideolojik farklılıkları ortaya koyarken, hakikat ötesi çağın beraberinde getirdiği sorunların gün yüzüne çıkarılması hedeflenmektedir. Yani post truth çağda medyanın sahiplik yapısı ve ilgili kişilerin haberi yani gerçeği kendi ideolojik görüşleri penceresinde okuyuculara sunmaları sorun oluşturmaktadır. Bu çalışmada söz konusu sorunun haber metinleri üzerinden incelenerek anlaşılması amaçlanmaktadır.

İdeolojik tahakkümlerin haber metinlerine enjekte edilme hali ekonomi politik, güç savaşları, çıkar ilişkileri gibi birçok nedenle toplumun karşısına çıkmaktadır. Günümüzde, hakikatin değerini yitirmesiyle birlikte kişiler kendi fikirlerine uyan kendi inançlarına ortak olabilecek ve onay alabilecekleri ortamları tercih ediyor ve kitle iletişim araçları içinden bile bu hislere göre hareket ederek seçim yapmakta oldukları görülmektedir. Gerçek ötesi diye adlandırılan post truth çağı kişilere bu anlamda kolaylık sağlamaktadır. Bütün bunların ışığında çalışma, haber kuruluşlarının hali hazırda zaten hitap ettiği kitleye inançlarını pekiştirecek gerçeklikler sunduğu ve böylece de kendilerine ait ideolojileri de haber metinlerine enjekte edildiği fikrinden yola çıkarak bu fikre cevap aranılmıştır. Yapılacak çalışmada, “gerçek ötesi”, “hakikat ötesi” veya “hakikatten sonrası” olarak ifade edilen post-truth kavramı çerçevesinde, Boğaziçi Üniversitesi Protestoları örnekleminde birbirinden farklı 2 gazetede yer alan haber içeriklerindeki ideolojik söylemlerin irdelenerek incelenmesi amaçlanmaktadır.

4.2. Araştırmanın Metodolojisi

Bu çalışmada söylem analizi yönteminden faydalanılmıştır. *Söylem analizi, farklı disiplinlerden (psikoloji, sosyoloji, dilbilim, antropoloji, edebiyat çalışmaları, felsefe, medya ve iletişim çalışmaları) beslenerek gelişen ve bu farklı disiplinlerin teorik bakış açılarına dayanan zırhlarla kuşatılmış bir analiz tekniğidir.* (Potter ve Wetherell, 1987; Tonkiss, 2006 akt: Çelik ve Ekşi, 2013) Araştırma söylem üzerine inşa edilecektir. Simgesel seçkinler, toplumda kamusal bilgiyi belirleyen ve tartışmaya açan kesimlerdir. Aynı zamanda kamusal bilgiyi, inançları, normları, değerleri yeniden üreten simgesel seçkinler arasında yer alan gazeteciler, kamusal metinlerin söylem tarzını, başlıklarını, sunumlarını belirlemektedirler. Sosyo-kültürel ve sosyo-ekonomik koşulları farklı olan kitleler haberleri okurken de bu koşullara bağlı kalarak haberleri farklı yorumlamakta ve algılamaktadırlar. Medya da söylem gücünü kullanarak yeniden üretilen kamusal bilgiyi ideolojik iktidara dönüştürmektedirler. Wodak’a göre;

- 1) “Eleştirel söylem analizi, toplumsal sorunlarla ilgilenir.
- 2) İktidar ilişkileri söylemseldir.
- 3) Söylem, toplumu ve kültürü inşa eder.
- 4) Söylem, ideolojik olarak işleri

- 5) *Söylem, tarihseldir.*
- 6) *Metin ve toplum arasındaki bağlantı dolayım lanmıştır.*
- 7) *Söylem analizi yorumlayıcı ve açıklayıcıdır.*
- 8) *Söylem toplumsal eylemin bir formudur.” (Özet, Söylem Analizinin Kuramsal Boyutu:11 akt: Mazıcı, 2019:2)*

Van Dijk, söylem analizi ile metinlerdeki ideolojik alt mesajları anlamak ve onları gün yüzüne çıkarmayı amaç edinmiştir. Her türlü kişilerarası iletişimde kişiler ya da gruplar söylemlerini ortaya koymaktadırlar. Dijk, söylem analiziyle günlük konuşmalardan kamusal bilgiye kadar her söylemin ideolojik karakterlerin anlaşılacağı hedeflenmektedir. (Dijk, 2003: 13-17 akt: Özdemir, 2020: 116)

Çalışmada yer alan haberler Van Dijk’ın söylem analizi metoduyla incelenecektir. Haberlerin girişleri, spotları ve fotoğrafları ele alınacaktır.

4.3. Araştırmanın Evreni ve Örneklem

Bu çalışma, medyanın haber gündemini oluşturan “Boğaziçi Üniversitesi protestoları”nın yer aldığı medya içerikleri araştırmanın evreninin kapsamını oluşturmaktadır. Araştırma, Türkiye’de anaakım medya içerisinde yer alan, farklı ideolojilere hakim “Birgün” ve “Sabah” gazeteleri uygun görülmüştür. Söz konusu gazetelerin farklı ideolojilere sahip olmaları açısından araştırma 2 gazete ile sınırlandırılmıştır. Öte yandan, 01.01.2021-01.15.2021 tarihleri arasında incelemeye alınan gazeteler protestoların en yoğun olduğu döneme dikkat edilerek seçilmiştir. Olayın güncelliğini en çok koruduğu dönem esas alınarak belirlenen tarihler çalışmada elde edilecek veriler açısından önem taşımaktadır.

Bütün bunlara ek olarak, Boğaziçi Üniversitesi proteslarının örneklem olarak seçilmesi ülke gündeminde önemli ölçüde yer alması ve kutuplaşmalar yaratması anlamında, post-truth kavramının da yarattığı nesnelliği yıkıcı etkileri olduğu savının tespiti incelenecektir.

4.4. Araştırmanın Sınırlılıkları

Araştırma, farklı ideolojilere sahip Sabah ve Birgün gazetelerinde 01.01.2021-01.15.2021 tarihleri arasında yayımlanan “Boğaziçi Üniversitesi protestoları” haberleri ile sınırlıdır.

4.5. Araştırmanın Varsayımları

Araştırmanın örneklemini temsil ettiği, Boğaziçi Üniversitesi olayları post truth kavramının tanımında yer alan duygusal yönlere hitap etmesi ve medya kurumlarının kendi ideolojilerini haber metinlerine yerleştirdiği varsayılmaktadır.

4.6. Verileri Kaynağı Olarak Seçilen Gazetelerin Sahiplik Yapısı ve İdeolojik Konumu

Gazete sahiplik yapılarının bakıldığında Sabah Gazetesi, Turkuvaz Medya Grubu'na ait bir gazetedir. 2013 yılında adı ihallerlerde duyulan Kalyoncu Gruba satıldığı bilinmektedir. Kalyon Grup'un yönetim kurulu başkanı Ömer Faruk Kalyoncu ise Cumhurbaşkanı Erdoğan'la yakın ilişkileri bulunmaktadır. (<https://t24.com.tr/haber/erdogan-sabah-ve-atvyi-satin-alan-kalyoncunun-dugunune-katildi,249934>) Yönetim Kurulu Başkan Vekilliğini ise Erdoğan'ın damadı ve Cumhurbaşkanlığı hükümet sisteminin ilk Hazine ve Maliye Bakanı olan Berat Albayrak'ın kardeşi Serhat Albayrak yürütmektedir. (Özdemir, 2020:120) Bu sebeple, Turkuvaz Medya Grubu sahiplik yapısı ve ideolojik olarak hükümetle olan yakın ilişkileri Sabah Gazetesinin, Cumhurbaşkanı tarafından Boğaziçi Üniversitesi'ne atanan Melih Bulu' ya karşı olumlu bir bakış açısı söylemleriyle haber kurgusu yapılmasında etkili olduğu söylenebilmektedir.

İmtiyaz sahibinin Birgün Yayıncılık ve İletişim Ticaret A.Ş. adına İbrahim Aydın olduğu görülen Birgün Gazetesi'nin sahiplik yapısı ise birçok ortaktan ve çeşitli sendikalar ile meslek odalarından toplanılan paralarla kurulmuştur. (<https://www.birgun.net/kunye>) Gazetenin imtiyaz sahibi ve gazetede bir çok yazar Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'a hakaret, terör örgütü propagandası gibi iddialarla yargılanmış ve ceza almışlardır. Gazete, Cumhurbaşkanı Erdoğan tarafından atanan rektör ve hemen ardından yaşanan tepkileri tek taraflı ve olumsuz bir çerçeveden ele alarak sunduğu anlaşılmaktadır.

4.7. BULGULAR ve ANALİZLER

Son dakika: Başkan Erdoğan'dan 5 üniversiteye rektör ataması

ANKARA

ABONE OL Google News

Son dakika bilgisine göre Başkan **Recep Tayyip Erdoğan**, 5 üniversiteye rektör atadı. Atama kararları Resmi Gazete'de yayımlandı.

Cumhurbaşkanlığı Tarafından Yapılan Atamalar Hakkında Kararlar, son dakika olarak Resmi Gazete'de yayımlandı.

Buna göre, **Boğaziçi Üniversitesi** Rektörlüğüne Prof. Dr. Melih Bulu, Pamukkale Üniversitesi Rektörlüğüne Prof. Dr. Ahmet Kutluhan, Antalya Bilim Üniversitesi Rektörlüğüne Prof. Dr. İsmail Yüksek, Beykoz Üniversitesi Rektörlüğüne Prof. Dr. Mehmet Durman ve Çağ Üniversitesi Rektörlüğüne Prof. Dr. Ünal Ay atandı.

Resim 1: Sabah Gazetesi (02.01.2021) [16.12.2021]

Erdoğan, AKP'li aday adayını Boğaziçi Üniversitesi'ne rektör olarak atadı

Prof. Melih Bulu, Boğaziçi Üniversitesi'ne rektör olarak atandı. 2015'te AKP'den İstanbul 1. bölge milletvekili aday adayı olan Bulu'nun atama kararı tepki çekti.

Resim 2: Birgün Gazetesi (01.02.2021) [24.12.2021]

Sabah Gazetesi, Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'a "Başkan" sıfatını kullanarak partili cumhurbaşkanı niteliğini öne çıkararak haberi vermiştir. Rektörü kendisi tarafından atanmasının oldukça normal bir durum şeklinde duyurmakta olduğu dikkat çekmektedir.

Birgün Gazetesi, rektör atamasını duyurduğu ilk haberinde atanmış rektör Melih Bulu'nun Adalet ve Kalkınma Partisi ile ilişkisine dikkat çekerek haberin vurgusunu böyle öne çıkarmıştır. Hatta kullandığı haber fotoğrafına dahi Adalet ve Kalkınma Partisi'nin logosunun renkleriyle olan bir fotoğraf

kullanılmıştır. Sabah Gazetesi Melih Bulu'nun geçmiş yıllarda AKP ile olan ilişkisi hakkında herhangi bir bilgi vermezken Birgün Gazetesi bunu öne çıkararak tepkiye yol açtığını söylemiştir.

Boğaziçi Üniversitesi Rektörlüğüne atanan Prof. Dr. Bulu'dan açıklama:

ABONE OL Google News

Boğaziçi Üniversitesi Rektörlüğüne atanan Prof. Dr. **Melih Bulu**, "Hedefim, 4 yıl içerisinde Boğaziçi'nin ilk 100'e giren ve orada kalabilen ilk Türk üniversitesi olmasıdır," dedi.

Bulu, sosyal paylaşım sitesi Twitter'dan "Merhaba Boğaziçi" başlığıyla yaptığı açıklamada, hayatının en güzel 8 yılını geçirdiği **Boğaziçi Üniversitesi**'ne rektör olarak atanması nedeniyle herkesi sevgiyle selamladığını söyledi.

Resim 3: Sabah Gazetesi (03.01.2021) [16.12.2021]

Boğaziçi'ne rektör olarak atanan AKP'liden ilk açıklama: Türkçe hatalarıyla dolu

Boğaziçi Üniversitesi'ne rektör olarak atanan AKP eski milletvekili aday adayı Prof. Dr. Melih Bulu, hakkındaki eleştirilere değinmeden bir açıklama yaptı. "Hepimiz aynı gemideyiz" diyen Bulu'nun açıklamasında birçok Türkçe hatası bulunuyor.

Resim 4: Birgün Gazetesi (03.01.2021) [24.12.2021]

Sabah Gazetesi'nin Melih Bulu'nun yaptığı ilk açıklamayı pozitif bir tavırla habere yerleştirdiği görülmektedir. Söz konusu atama olumlu bir bakış açısıyla ele alınmaktadır. Bulu'nun yapacağını söz ettiği vaati öne çıkararak olumlu bir tablo çizilmektedir.

Birgün Gazetesi "AKP'LI" nitelemesiyle vurgu yaptığı Melih Bulu'ya yaptığı açıklamalarda hatalar bulunduğuna işaret edip negatif bir yaklaşım sergilemektedir. İki gazete konuyla ilişkin öznenin ilk açıklamasını olumlu ve olumsuz şekilde doğrudan yansıtmışlardır. Bu söylemlerin tercihi kamuoyundaki algılanma biçimini etkilemektedir.

Resim 5: Sabah Gazetesi (05.01.2021) [16.12.2021]

Boğaziçili akademisyenler: Üniversitemizin demokratik değerlerini ihlal eden bu uygulamayı kabul etmiyoruz

Boğaziçi Üniversitesi'ne Melih Bulu'nun rektör olarak atanmasına tepki gösteren öğretim üyeleri, "Üniversitelerin herhangi bir kişi ya da kuruluşun etki veya baskısına maruz kalmaması ve siyaset aracı olarak kullanılmaması, bilimsel ve toplumsal gelişim açısından vazgeçilmezdir" dedi.

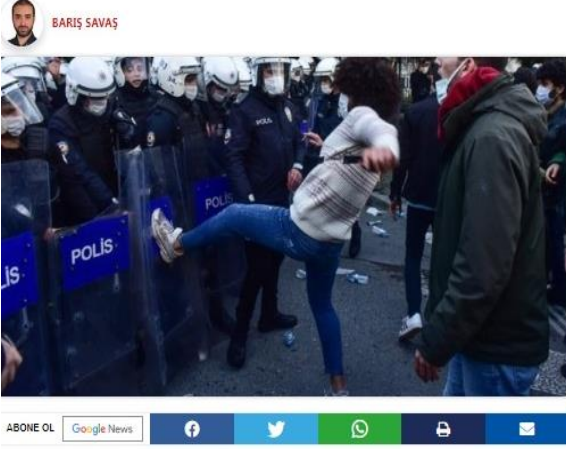

Resim 6: Birgün Gazetesi (03.01.2021) [24.12.2021]

Sabah, rektör ataması sonrasında öğrencilerin yaptığı eylemleri polis barikatlarına tekme attığı bir fotoğraf kullanarak "provokasyon" sözcüğüyle eylemlerin kışkırtmayla oluştuğunu söylemekte ve bu durumu başlıkta "tehlikeli" sıfatıyla olayın zararlı ve riskli bir durum olduğunu vurgulamıştır. Provokatif sloganlar atıldığını söylerken de olayın anarşist bir tarafı olduğu belirtilmekte istenmiştir.

Birgün, Boğaziçi Üniversitesi akademisyenlerinin sözlerine yer vererek aslında gazetenin kendi ideolojik anlayışını yani rektör atamasına karşı duruşlarını üçüncü kişi açıklamalarıyla açığa vurmuşlardır. Akademisyenlerin sözlerini öne çıkararak karşıt oldukları durumu bu şekilde yansıtmışlardır.

Boğaziçi Üniversitesi'ndeki provokasyonda flaş gelişme! 11'i firar etti

ABONE OL [Google News](#) [f](#) [t](#) [w](#) [p](#) [e](#)

İstanbul Valiliği dün **Boğaziçi Üniversitesi** önünde yapılan eylemde polise saldıranlardan sadece 4 kişinin Boğaziçi Üniversitesi öğrencisi olduğunu açıkladı. Tespit edilen 28 şahıs için 13 ilçede eş zamanlı yapılan operasyonlarda 17 kişinin gözaltına alındığı 11 firari için ise çalışmaların devam ettiği ifade edildi

Resim 7: Sabah Gazetesi (05.02.2021) [16.12.2021]

Rektör Bulu'nun ataması demokrasiye müdahale

Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın Boğaziçi Üniversitesi rektörlüğüne AKP'li Bulu'yu atamasına tepkiler sürüyor. Öğrenci ve öğretim görevlileri, kararı "Demokrasiye müdahale" olarak yorumladı. BÜ Emekli Öğretim Üyesi Prof. Dr. Okçabol ise "Artık Türkiye'de üniversite yok" dedi.

Resim 8: Birgün Gazetesi (04.01.2021) [24.12.2021]

Sabah Gazetesi, eylem sırasında polise saldırıldığını belirterek bu saldıran kişilerin aslında öğrenci olmadığını ortaya çıktığını söylemektedir. Atamaya karşı gösterilen tepkiyi provokasyon olarak niteleyen Sabah, Cumhurbaşkanı tarafından atanan rektörü istemeyen üniversite öğrencilerinin

polis tarafından yakalandığını ve bazılarının firar girişimde bulunduğunu söylemektedir. Suçlu olan kaçır felsefesini akıllara getiren söylemde öğrencilere bir suç yüklemektedir.

Birgün Gazetesi, Sabah Gazetesi'nin aksine atamaya karşı tepkilerin sürdüğünü belirtse de yalnızca okulun ve Melih Bulu'nun fotoğrafını kullanmakta yine üçüncü kişilerin sözüne yer verip ideolojik olarak olaya karşıt olduğunu akademisyen ve öğrencilerin beyanlarını dile getirmiştir. Ayrıca Melih Bulu'ya "AKP'Lİ Bulu" nitelendirmesiyle kişinin siyasi yakınlığını vurgulamaktadır.

SON DAKİKA: İçişleri'nden Boğaziçi Üniversitesi açıklaması: Yalnızca 2'si öğrenci, bazılarının terör kaydı var

**2'Sİ ÖĞRENCİ!
TERÖR KAYDI
OLANLAR VAR!**

**Boğaziçi
provokasyonu
ile ilgili flaş
açıklama**

ABONE OL Google News

Son dakika haberine göre; İçişleri Bakanlığı Sözcüsü İsmail Çataklı, terörden, denetimlere, koronavirüs salgınından, Boğaziçi Üniversitesi'ndeki olaylara kadar pek çok konuda önemli açıklamalarda bulundu. Çataklı, Boğaziçi Üniversitesi'nde gözaltına alınan 17 kişiden yalnızca ikisinin üniversitenin kayıtlı öğrencisi olduğunu söyledi. Çataklı, 15 kişinin içinde MLKP'den diğer örgütlere kadar birçok terör kaydı olduğunu duyurdu.

Resim 9: Sabah Gazetesi (05.01.2021) [16.12.2021]

Cem Küçük, Boğaziçi Rektörü'nü savundu: Anadolu insanının etkili konuma gelmesini istemiyorlar

Yandaş yazar Cem Küçük, Erdoğan tarafından Boğaziçi Üniversitesi Rektörü olarak atanan AKP'li Melih Bulu'yu savunarak, "Anadolu insanı etkili bir konuma gelsin istemiyorlar. Boğaziçi Üniversitesi Öğrenci Temsilciliği Kurulu okul iradesi dışında gerçekleşen kararı kınamışlar. Birader siz kimsiniz?" ifadelerini kullandı.

Resim 10: Birgün Gazetesi (04.01.2021) [24.12.2021]

Sabah Gazetesi, İç İşleri Bakanlığı'nın yaptığı açıklamayı kullanarak otorite beyanıyla durumu bir dayanakla göstermiştir. Tepkilerin başladığı günden beri eylemi yapanların "terörist" olduğunu belirterek bu haberinde açıklamayla birlikte resmileştirme yoluna gittiği görülmektedir.

Birgün Gazetesi, iktidara yakınlığı ile bilinen Gazeteci Cem Küçük 'ün atamaya olumlu baktığını belirttiği sözlerine yer vererek "yandaş" sözcüğü ile olaya taraflı bir yorum yaptığı belirtilmek istenmiştir. Ayrıca, Küçük 'ün Boğaziçi Üniversitesi Öğrenci Temsilciliği Kurulu'nun rektör atamasını kınamalarına karşın siz kimsiniz sözleri aşağılayıcı bir tavrın sergilendiği açıkça gösterilmek istenmiştir.

Son dakika: Boğaziçi Üniversitesi Rektörü Melih Bulu'dan önemli açıklamalar

Boğaziçi Üniversitesi Rektörü Prof. Dr. Melih Bulu aHaber'de son dakika açıklamalarında bulundu. Dışarıda istenmeyen olayların yaşanmasına rağmen üniversitede işlerin yolunda ilerlediğini belirten Bulu, özellikle savunma sanayi noktasında büyük bir atılım gerçekleştirilmesine katkıda bulunacaklarını aktardı.

Boğaziçi Üniversitesi Rektörü Melih Bulu A Haber'de konuk olarak burada gündeme ilişkin önemli açıklamalarda bulundu.

Resim 11: Sabah Gazetesi (05.01.2021) [16.12.2021]

Akşener'den Boğaziçi tepkisi: Ekonomik imkanları zayıfsa başka türlü değerlendirin

İYİ Parti Genel Başkanı Meral Akşener, Boğaziçi Üniversitesi'ne kayyum modeli rektör atanmasını eleştirerek " Bu arkadaşların ekonomik imkanları zayıfsa başka türlü değerlendirin, bir sürü sarayda danışmanlıklar var getirin," dedi.

Resim 12: Birgün Gazetesi (04.02.2021) [24.12.2021]

Sabah Gazetesi, Melih Bulu'yu "Boğaziçi Üniversitesi Rektörü" şeklinde ifade etmektedir. Bu söylem gazetenin yaşanan atamayı olumlu ve kabul görmüş olduğunu göstermektedir. Haber ile aynı medya grubuna ait olan Sabah Gazetesi Melih Bulu'nun habere konuşmasını haberinde yer vermiştir.

Birgün Gazetesi, iktidarla çatışmasıyla bilinen İyi Parti Başkanı Meral Akşener'in tepkili sözlerine yer vermiştir. "Kayyum rektör modeli" nitelemesi yapan Birgün, atamayı eleştirir bir pozisyonundan söylem üretmektedir.

Resim 13: Sabah Gazetesi (05.01.2021) [16.12.2021]

Boğaziçi Üniversitesi'nde Melih Bulu protestosu: "Kayyum istemiyoruz"

Boğaziçi Dayanışması ve öğrenciler, Melih Bulu'nun AKP'li Cumhurbaşkanı Erdoğan tarafından rektör olarak atanmasını protesto ediyor. Öğrencilerin protestosuna müdahalede bulunan polis, kampüse girmek isteyen öğrencilere biber gazı sıktı.

Resim 14: Birgün Gazetesi (04.01.2021) [24.12.2021]

Sabah Gazetesi, masum sözcüğünü tırnak içine alarak aslında söz konusu öğrencinin masum olmadığını ironik bir dil kullanmıştır. İşte diye başlanan cümlede bir şey ortaya çıkmış şekilde bir tablo çizilmek istenmiştir. Rektör atamasına tepki gösterip öğrencileri savunan kişi ve kişiler için aslında bahsi geçen öğrencilerin hiç de masum olmadığı ima edilmiştir. Haberin devamında da bu durumun açıklaması yer almaktadır.

Birgün Gazetesi, rektör atamalarına karşı devam eden tepkileri sabahın aksine protesto olarak nitelermekte ve tırnak içinde kullanılan kayyum istemiyoruz cümlesi ile “biz” ‘i vurgulayarak öteki konumlandırması yapmaktadır. Biz konumlandırmasıyla tepkinin olumlu olduğuna işaret etmektedir.

Boğaziçi Üniversitesi'ndeki provokasyonda kritik gelişme! 16 kişi tespit edildi

İstanbul'daki Boğaziçi Üniversitesi'nin kapısında düzenlenen protesto gösterisiyle ilgili 16 şüphelinin gözaltına alındığı açıklandı.

İstanbul'daki Boğaziçi Üniversitesi'nin kapısında düzenlenen protesto gösterisiyle ilgili 16 şüphelinin gözaltına alındığı açıklandı.

İstanbul Emniyeti Güvenlik Şube Müdürüğü Polisleri, dün saat 14.00 sıralarında Beşiktaş İlçesi'ndeki Boğaziçi Üniversitesi Güney Kampüs Ana Giriş Kapısı önünde "Üniversitemizde kayyum rektör istemiyoruz" başlığı altında yapılan basın açıklaması ve protesto gösterisiyle ilgili operasyon düzenledi. "2911 Sayılı Toplantı ve Gösteri Yürüyüşleri Kanunu'na Muhalefet" ve "Görevli Memura Mukavemet" suçlarını işledikleri tespit edilen 28 şüphelinin yakalanması için 13 ilçede 24 adrese eş zamanlı baskın yapıldı. 16 şüpheli yakalanarak gözaltına alındı. Gözaltına alınan şüphelilerin Boğaziçi Üniversitesi'nin öğrencisi olmadıkları ve dışarıdan protestoya gelen kişiler oldukları ifade edildi.

Resim 15: Sabah Gazetesi (05.01.2021) [16.12.2021]

CHP'li Öztrak: Sahte diploma sarayın vitrinine yerleşmek için engel değil

Partisinin genel merkezinde gündeme dair açıklamalar yapan CHP Parti Sözcüsü Faik Öztrak, "Biz bu rejime boşuna tek adam vesayet rejimi demiyoruz. Geçmiş uygulamalardan biliyoruz ki saraya sadakat olduktan sonra rüşvet yemek, sahte diploma kullanmak sarayın vitrinine yerleşmek için hiçbir engel teşkil etmiyor" dedi.

Resim 16: Birgün Gazetesi (04.01.2021) [24.12.2021]

İki gazete de yaşanan olayı farklı açılardan ele alarak vermektedir. Sabah, tepkilerin başladığı ilk andan itibaren tepkileri "provokasyon" olarak niteleyerek ele almıştır. Öğrencilerin aslında öğrenci olmadığı, esasen terörist olduğunu öne çıkarmıştır. Birgün ise öğrencilerin terörist olarak nitelenmesi ile ilgili haber yapmamış, atamayı kabul etmeyerek süren tepkileri verilen bir mücadele olarak aktarmıştır. Bir gazete olayı, terörist öğrenci tanımlaması üzerinden yapılandırırken diğeri üçüncü kişi ağzından aktardığı söylemlerle tepkilere destekleyici bir imaj çizmektedir.

Son dakika: Boğaziçi provokasyonunda gözaltına alınan kişi terör örgütü üyesi çıktı

Yunus Emre KAVAK

ABONE OL [Google News](#) [f](#) [t](#) [w](#) [p](#) [e](#)

Boğaziçi Üniversitesine rektör ataması sonrası yapılan gösteri ve protestolar sırasında "2911 sayılı Toplantı ve Gösteri Yürüyüşleri Kanunu'na muhalefet" ve "görevli memura mukavemet" suçlarını işledikleri gerekçesiyle gözaltına alınan kişi sayısı 22 oldu. Şüphelilerden 4'ünün terör örgütü propagandası yapma, 1'inin terör örgütü DHKP-C üyesi olduğu öğrenildi.

Resim 17: Sabah Gazetesi (05.01.2021) [16.12.2021]

CHP'den kanun teklifi: Rektörleri öğretim elemanları seçsin

CHP İstanbul Milletvekili Sibel Özdemir, öğretim elemanlarının kendi rektörlerini seçmeleri ve seçimde en yüksek oyu alan adayın doğrudan göreve başlaması için TBMM Başkanlığı'na kanun teklifi sundu.

Resim 18: Birgün Gazetesi (04.01.2021) [24.12.2021]

Sabah Gazetesi başlıkta yine provokasyon söylemi ile dikkat çekmektedir. Provokasyon bilinçsiz kitleleri, bilinçli ve kötü niyetle amaçtan saptırmak ya da yönlendirmek ve kışkırtma olarak

tanımlanabilir. Rektör atamasına gazete sahiplik yapısı gereği olumlu bakan Sabah öğrencilerin tepkisini bu şekilde nitelendirmektedir. Birgün Gazetesi de yine kendi sahiplik yapısı ve kurum ideolojisiyle olaya protesto demektedir. Protesto tanım olarak, neye ne için itiraz ettiklerini bilen bilinçli kitlelerin çeşitli yöntemlerle gösterdikleri tepkilerdir. Bu anlamda iki gazete de olayı iki farklı bakış açısı ile haberleştirmektedir.

Boğaziçi Üniversitesi Rektörü Melih Bulu'dan son dakika açıklamaları!

ABONE OL

Google News

Boğaziçi Üniversitesi Rektörü Prof. Dr. Melih Bulu aHaber'de son dakika açıklamalarında bulunuyor. Bulu, özellikle savunma sanayi noktasında büyük bir atılım gerçekleştirilmesine katkıda bulunacaklarını aktardı.

Boğaziçi Üniversitesi Rektörü Melih Bulu A Haber'de konuk olduğu programda açıklamalarda bulunuyor. Bulu, "Dışarıda bazı olaylar çıkarmaya çalışılıyor ama üniversite işini yapıyor." dedi. "Sonuçta bunlar devam ederken işler yürüyor. Maalesef böyle bir gündemi oldu. Keşke gelmeseydi. Eleştirenler beni tanısalardı farklı düşünürlerdi." dedi.

Resim 19: Sabah Gazetesi (05.01.2021) [16.12.2021]

AKP'li Çelik'ten rektör savunması: Bir kişinin siyasi görüşünün olması suç değil

AKP Sözcüsü Ömer Çelik, partisinin MYK toplantısının ardından yaptığı açıklamada Fikri Sağlar'ın türban konusunda yaptığı eleştiriler için, "Avrupa'daki Neo-nazilerin konuşacağı üslupla Türkiye'deki başörtülü kadınlara karşı konuşuyorlar. Bunların artık aşılmış olması gerekiyor. Hala utanmadan böyle faşist bir saldırı gerçekleştirebiliyorlar" ifadelerini kullandı. Çelik, Boğaziçi Üniversitesi'ne yapılan tartışmalı rektör ataması için ise "Bir insanın siyasi kimliğinin olması suç değil. Demokrasilerde apolitik birey olmaz" dedi.

Resim 20: Birgün Gazetesi (04.01.2021) [24.12.2021]

Sabah, tepkiler olsa da her şeyin düzenli bir şekilde devam ettiğini söyleyen Melih Bulu'nun sözleriyle her şeyi yolunda olduğunu öne çıkarmıştır. Ayrıca başlıkta Boğaziçi Üniversitesi ve Melih Bulu isimlerinin altını çizili vermesi algıyı aynı yönde toplamaya yarayan bir araç olarak dikkat çekmektedir.

Birgün, iktidar kanadından üçüncü kişi ifadelerine yer vermiştir. Bu durum gazetenin aslında duruma katıldığı için değil doğrudan tırnak içinde yorum yapılmadan yalnızca bilgi aktarımı şeklinde haber kurgusu yapılmıştır.

**YÖK'ten son dakika Boğaziçi
açıklaması: "Rektör olarak atanan
Prof. Dr. Melih Bulu, diğer adaylar
gibi..."**

Son dakika haberi: Yüksek Öğretim Kurumu, Boğaziçi Üniversitesi'ne yapılan rektör ataması ile ilgili açıklamalarda bulundu. Yapılan açıklamada: "Boğaziçi Üniversitesi'ne rektör olarak atanan Prof. Dr. Melih Bulu, diğer adaylar gibi rektörlük başvuru şartlarını sağlamaktadır." ifadelerine yer verildi. İşte YÖK'ün yaptığı o açıklamanın detayları.

İşte YÖK'ten yapılan o açıklama:

Yükseköğretim sistemimizde önemli bir yeri bulunan Boğaziçi Üniversitesine yeni rektör ataması yapılmasından sonra, yazılı ve görsel medya ile iletişim kanallarında yer alan çeşitli değerlendirmeler dolayısıyla aşağıdaki açıklamanın kamuoyu ile paylaşılmasına gerek duyulmuştur.

Resim 21: Sabah Gazetesi (05.01.2021) [16.12.2021]

Boğaziçi Üniversitesi'ne kelepçe takılması tepki çekti

Polis, Boğaziçi Üniversitesi Güney Kampüsü'ne öğrencilerin girişini engellemek için kapıya kelepçe taktı. Uygulama tepki topladı, CHP'li Selin Sayek Böke, "İleri hukuk ve ekonomi reformu 2021: üniversiteye kelepçe!" yorumunu yaptı.

Resim 22: Birgün Gazetesi (04.01.2021) [24.12.2021]

Sabah Gazetesi, yetkili kurum olan Yüksek Eğitim Kurumu'nun açıklamasıyla Melih Bulu'nun rektör olması için tüm şartları taşıdığını duyurmuştur. Otorite sahibi kurum tarafından dayanak olarak gösterilen açıklamayla birlikte haber inşası yapılmıştır.

Birgün Gazetesi ise YÖK'ün açıklamasını görmezden gelerek ona yer vermemiştir. Üniversitenin kapısına kelepçe vurulması üzerine onu habere konu edinmiştir. Polisin kapıya kelepçe takmasının sebebi kesin ve net bir yargıya habere yerleştirmiştir. Muhalefet kanadından CHP'li ismin yorumunu habere taşıyarak konuya olan yaklaşımı aktarmıştır.

İşte Boğaziçi gerçeği!

ÇAĞRI OĞUZ

ABONE OL

Google News

Başkan **Recep Tayyip Erdoğan** tarafından **Boğaziçi Üniversitesi**'ne yeni atanan rektör **Melih Bulu**'ya karşı yapılan eylemlerin ardından 17 kişi göz altına alındı. Boğaziçi Üniversitesi'nde olay çıkaran bir öğrencinin sosyal medya paylaşımları şaşırttı.

Resim 23: Sabah Gazetesi (06.01.2021) [16.12.2021]

İmamoğlu: Boğaziçi Üniversitesi öğrencileri ve akademisyenlerinin yanındayım

İBB Başkanı Ekrem İmamoğlu'ndan AKP'li Melih Bulu'nun Boğaziçi Üniversitesi Rektörlüğü'ne atanmasına tepki gösteren öğrencilere ve akademisyenlere destek geldi. İmamoğlu, "Boğaziçi Üniversitesi öğrencileri ve akademisyenlerinin haklı mücadelesinin yanındayım" dedi.

Resim 24: Birgün Gazetesi (04.01.2021) [24.12.2021]

Sabah Gazetesi, haberin yapısında Boğaziçi Üniversitesi öğrencilerine karşı olumsuz seyrinin devam ettirmekte olduğu dikkat çekmektedir. “İşte Boğaziçi Gerçeği” başlığı ve ünlem kullanarak dikkat kesen bir hava yaratılmak istenmiştir. Haber fotoğrafının üzerin yazılan “Şoke eden paylaşımlar” söylemi de sansasyonel bir ilgi uyandırmaktadır. Haberin girişine bakıldığında ise önceki haberlerin devamı niteliğinde bir durum gözlenmektedir. Ayrıca, yeni atanan Melih Bulu’ya karşı yapılan eylemler denilmektedir halbuki yapılan eylemler Melih Bulu’nun Cumhurbaşkanı Erdoğan tarafından atanması sebebiyle yapılmaktadır. Şahsa verilen bir tepkiymiş gibi algı oluşturulmaktadır.

Birgün Gazetesi de Melih Bulu’ya karşı söyleminde “AKP’li” sıfatını kullanmaya devam etmekte ve kişinin siyasi birlikteliğini nitelemeyi öne çıkarmaktadır. Haberde üçüncü kişi sözlerine yer açarak ve gazetenin siyasi karşıtlığı göz önünde bulundurulduğunda gazete okurunun görmek istediği ve duymak istediği kişiler açıklamalarına yer verilmektedir. Gazeteye yakınlığı olan siyasi kimliklerin açıklamaları olumlu bir bakış açısıyla verilirken diğerlerinin ki olumsuz şekilde yansıtılmaktadır.

İçişleri Bakan Yardımcısı Çataklı’dan Kaftancıoğlu’na; Teröriste selam durdunuz

İçişleri Bakanlığı Sözcüsü İsmail Çataklı, kendisini ‘yalancılıkla’ suçlayan CHP İl Başkanı **Canan Kaftancıoğlu**’na Twitter’den yanıt verdi. Çataklı, Kaftancıoğlu’nun terör örgütü MLKP’nin kurucularından Hasnan Ocak’a “Komutan” diyerek ‘selam’ durduğu gönderisini de paylaştı.

Resim 25: Sabah Gazetesi (06.01.2021) [16.12.2021]

Boğaziçi Üniversitesi Rektörü Prof. Dr. Bulu, çalışmalarıyla dikkati çekiyor

SON DAKİKA HABERİ... Boğaziçi Üniversitesi Rektörlüğüne atanan Prof. Dr. Melih Bulu'nun, iki üniversitenin rektörlüğünü de kapsayan akademik kariyerinin yanı sıra, savunma sanayisinden hizmet sektörüne kadar birçok alanda girişimcilik, yöneticilik ve danışmanlık deneyimi bulunuyor.

Çalışma hayatında gerek profesyonel gerekse girişimci olarak üretim ve servis sektöründeki birçok firmada strateji ve yönetim konularında danışmanlıklar yapan Prof. Dr. Bulu'nun akademik uzmanlık alanları firmaların, şehirlerin, bölgelerin ve sektörlerin rekabetçiliği, kümelenme, oyun teorisi ve girişimcilik.

Resim 27: Sabah Gazetesi (06.01.2021) [24.12.2021]

Boğaziçililer ev baskınlarıyla gözaltına alındı

Boğaziçi Üniversitesi öğrencilerinin, Eski AKP Milletvekili Adayı Melih Bulu'nun okullarına rektör atanmasını protesto etmesiyle ilişkili olarak 17 kişi ev baskınlarıyla gözaltına alındı. Eyleme katılan 11 kişinin de arandığı öğrenildi. İçişleri Bakan Yardımcısı İsmail Çataklı ise gözaltına alınanların 15'inin 'öğrenci olmadığını' ileri sürdü. Çataklı ayrıca, eylem sırasında polisler için atılan sloganları da 'hadsiz' şeklinde nitelendirdi.

Resim 28: Birgün Gazetesi (05.01.2021) [24.12.2021]

Sabah, haberin öznesi yaptığı Melih Bulu üzerinden haber yapısı oluşturmuştur. Melih Bulu'nun yaptığı çalışmalar, yapmak istediği hedefler ve deneyimleri öne çıkarılarak pozitif bir söylemle haber inşası yapılmıştır. Melih Bulu'nun üniversite ile birlikte verilen fotoğrafı iki unsuru birbiriyle özdeş düşünme algısı yaratma isteği ile kullanılmaktadır.

Birgün, Sabah'ın aksine sahiplik anlamı taşıyan "Boğaziçililer" sıfatıyla söz konusu kişilerin üniversiteye ait olduğunu ve öğrenci olduğuna vurgu yapmaktadır. Aynı haberi Sabah eylem yapanların terörist olmasına ilişkin yargıyla verirken ve bu konuyla ilgili kesin ifadelerle söylem geliştirmiş Birgün ise kesimlik bildirmeyen "ileri sürdü" şeklinde bir ifade kullanmıştır. Sabah kendi ideolojik tahakkümünü olumlu bir kurguyla okuyucuya sunarken Birgün ise olumsuz bir kurgu sunmaktadır.

Resim 29: Sabah Gazetesi (06.01.2021) [24.12.2021]

Medyanın sefaleti: Üniversitelilerin 'uyuşturucu partisini' manşet yaptılar, Boğaziçi'ni görmediler

Hükümet yanlısı gazeteler, Boğaziçi Üniversitesi öğrencilerinin AKP'li Melih Bulu'nun okullarına rektör olarak atanması nedeniyle yaptığı protestoyu habere değer görmedi. Hürriyet gazetesi, Boğaziçililerin eylemi yerine, 'üniversitelilerin ölümle biten uyuşturucu partisini' manşetine çıkardı.

Resim 30: Birgün Gazetesi (05.01.2021) [24.12.2021]

Sabah Gazetesi, Boğaziçi Üniversitesi öğrencisi bir kişinin ifadesini haber girişinde kullanarak aslında Boğaziçi Üniversitesi'ne atanan rektöre karşı öğrenciler tarafından bir tepki olmadığını temsil eden bir konuşmayla yansıtmaya çalışmıştır. Öte yandan eylem yapanların terörist olduğu kesin yargıyla verilmiştir. Eylemi kışkırtmak için içeri girenlerin polise saldırdı sözleri devletin gücü olan kolluk kuvvetlerini kurban olarak gösterilmek istenmiştir. Boğaziçili olmadığı iddia edilen kişilerin de iktidar karşıtı olan kanallara konuşma yaptığı söylenirken de yalan beyanlar verildiği göndermesi yapıldığı anlaşılmaktadır.

Birgün Gazetesi, diğer ulusal gazetelerin Boğaziçi Üniversitesi eylemlerini göz ardı etmelerini eleştirmiştir. "Hükümet yanlısı" ibaresi ile olaya karşı sessiz kalmalarını hükümetin ve dolayısıyla söz konusu olaya taraflı olduklarını belirtmek istenmiştir.

Son dakika: İstanbul Valiliği Boğaziçi Üniversitesi'nde gösteri yapılmasını yasakladı

BARIŞ SAVAŞ

ABONE OL

Google News

İstanbul Valisi Ali Yerlikaya, Boğaziçi Üniversitesi önünde bugün yapılmak istenen eylemler için açıklama yaptı. Vali Yerlikaya, "Beşiktaş ve Sarıyer İlçelerimizin Hıfzıssıhha Kurulu kararları ile yapılması planlanan toplanmanın toplumun salgından korunması ve salgının yayılımının engellenmesi amacıyla her türlü toplantı, gösteri ve yürüyüş yasaklanmıştır" dedi

Resim 31: Sabah Gazetesi (06.01.2021) [16.12.2021]

'Boğaziçi kayyum'u' Melih Bulu, AKP'nin 'Sanal Akıncı'sıymış

AKP'li Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'ın Boğaziçi Üniversitesi'ne rektör olarak atadığı ve öğrencilerin 'kayyum' diyerek eleştirdiği Melih Bulu'nun iktidara yönelik eleştirileri engellemek ve karşılık vermek için kurulan "Sanal Akıncılar" isimli grubu yönettiği ortaya çıktı.

Resim 32: Birgün Gazetesi (05.01.2021) [24.12.2021]

Sabah vali kararını başlığa taşımış ve haber fotoğrafı üzerinde “Boğaziçi provokasyona geçit yok” sözleri ve önem taşıdığı anlamı veren kırmızı siyah renklerle birlikte eylemlerin yasaklanmasını duyurmuştur. Eylemlerin yasaklanmasını destekler biçimde bir haber kurgusu vardır denebilir.

Birgün Gazetesi, yine AKP’li sıfatını kullanmaya devam ederek Sabah’ın aksine Melih Bulu’nun olumsuz, zayıf ve tarafi olduğunu gösteren unsurlar üzerinde durarak haber yapmaktadır. Melih Bulu’nun sanal akıncılar grubu denilen iktidara yönelik kötü söylemleri önlemek ve karşılık vermek için kurulduğu bilinen grubun yöneticisi olduğu iddiasını kesin bir yargıyla “ortaya çıktı” şeklinde vermektedir. Tırnak içinde “Boğaziçi kayyumu” okuyucunun dikkatini bu yöne çekmek amacıyla kullanılmaktadır.

Son dakika haberi: Boğaziçi Üniversitesi kapısına kelepçe takılması ile ilgili flaş gelişme

DHA

Son günlerde **Boğaziçi Üniversitesi**'nde yaşanan olaylar ile ilgili **son dakika** haberi geldi. Boğaziçi Üniversitesi'nde rektör ataması sonrası başlayan provokasyonlar sırasında, Güney Kampüs'ün kapısına bir polis tarafından kelepçe takılmıştı. Olay ile ilgili harekete geçildi, inceleme başlatıldı.

Resim 33: Sabah Gazetesi (06.01.2021) [16.12.2021]

SOL Parti'den Boğaziçi gözaltılarına tepki: Gençlik bu kelepçeyi kıracak!

Boğaziçi Üniversitesi'nde AKP'li rektöre karşı yapılan eylemler ardından gençlerin gözaltına alınmasına SOL Parti tepki gösterdi. SOL Parti, "Kayyum rektöre karşı Boğaziçi Üniversitesi önünde okulunu savunan öğrencilerin yanındayız" dedi.

Resim 34: Birgün Gazetesi (05.01.2021) [24.12.2021]

Sabah Gazetesi manşetinde flaş gelişme ifadesini kullanmıştır ancak haberin girişince bununla ilgili herhangi önemli bir şey kaydetmemiştir. Kapıya kelepçe takılmasını, normalleştiren bir dil ile söylem geliştirilmiştir. Birgün Gazetesi kapıya kelepçe takılma olayını sol partinin desteği ile öne çıkarmış olduğu görülmektedir. Başlıkta "gençlik bu kelepçeyi kıracak" ifadeleri ile öfke ve gazetenin konuya destek olduğu açıkça anlaşılmaktadır. Haberin kurgusunda olaya bakış açısı olumsuzdur ve gazetenin fikir yakınlığına göre üçüncü kişi dayanakları kullanılmakta olduğu gözlemlenmektedir.

Boğaziçi provokasyonunda dikkat çeken detay: Rektörü istemiyoruz diyenlerden yalnızca 1'i üniversiteden

Yunus Emre KAVAK

ABONE OL

Google News

Boğaziçi Üniversitesine rektör ataması sonrası başlayan provokatif eylemler sırasında "2911 sayılı Toplantı ve Gösteri Yürüyüşleri Kanunu'na muhalefet" ve "görevli memura mukavemet" suçlarını işledikleri belirlenen 36 kişi gözaltına alındı. Gözaltına alınanlardan sadece birisinin **Boğaziçi Üniversitesi** öğrencisi olduğu öğrenildi.

Resim 35: Sabah Gazetesi (06.01.2021) [16.12.2021]

Boğaziçi ayakta: Öğrenciler ve akademisyenler kayyum rektöre direniyor

Boğaziçi Üniversitesi'ne rektör olarak atanan AKP'li Melih Bulu'yu protesto eden Boğaziçi Üniversitesi'nden akademisyenler, rektör devir- teslim törenine de tepki göstererek Rektörlük binasına arkalarını döndüler. Öğrenciler ise "Kayyum rektör istemiyoruz" sloganları ile Bulu'ya istifa çağrısı yaptı.

Resim 36: Birgün Gazetesi (05.01.2021) [24.12.2021]

Sabah'ın sıklıkla aynı haber olayını yinelemekte olduğu görülmektedir. Sürekli olarak eylemlere katılanların öğrenci olmadığı ileri sürülmektedir. Haberde yer verilme sıklığı ve söylemin bu yönde kurulması gazetesinin de bu görüşe katıldığını göstermektedir. Birgün Boğaziçi Üniversitesi akademisyenlerinin de tepkisini haberine yerleştirirken Sabah bunu görmezden gelmektedir. Boğaziçi Üniversitesi akademisyenlerinin rektör devir-teslim törenine de tepki göstererek Rektörlük binasına sırtları dönük ayakta durmalarını mecaz anlamı ve gerçek anlamı aynı anda kullanarak “Boğaziçi ayakta” şeklinde verilmek olduğu dikkat çekmektedir. “Direniyor” sözcüğü ile ardalan anlam olarak bu tepkilerin aslında bir direniş olduğuna işaret etmektedir.

Son dakika | CHP'li isimden Boğaziçi provokasyonu! Yeni oyun 'üniversiteleri karıştırmak' mı?

CHP'LI İSİMDEN BOĞAZIÇI PROVOKASYONU!

Yeni oyun 'üniversiteleri karıştırmak' mı?

ABONE OL Google News

Son dakika haberi: CHP eski milletvekili Binnaz Toprak Boğaziçi Üniversitesi'ndeki provokasyona ilişkin skandal paylaşımlar ve sözleriyle öne çıktı. Üniversitelerin AK Parti'nin arka bahçesi haline getirildiğini iddia eden Binnaz Toprak, kendisinin ise 32 yıl CHP kimliğiyle akademisyenlik yaptığını gizleyemedi. Binnaz Toprak'ın eşi Zafer Toprak halen Boğaziçi'nde görev yapıyor...

Resim 37: Sabah Gazetesi (06.01.2021) [16.12.2021]

Eğitim Sen: Üniversite kapılarına kelepçeyi yönetmek sanan kayyumları istemiyoruz

Bağaziçi Üniversitesi'ne kayyum rektör atanmasına ve öğrencilerin gözaltına alınmasına ilişkin açıklama yapan Eğitim Sen, "Kapılarına kelepçe vurulan, siyasi iktidar karşısında el pençe durmaya zorlanan, akademisyenleri ihraç edilen, atanan kayyumlara karşı herkesi demokratik mücadeleye davet ediyoruz" denildi.

Resim 38: Birgün Gazetesi (05.01.2021) [24.12.2021]

Sabah Gazetesi, muhalefet kanadından bir kişinin CHP'li kimliği bulunarak akademisyenlik yaptığına işaret ederek aslında Melih Bulu'ya yapılan taraflı olma durumunu eşitlemeye ve normalleştirmeye çalışılan bir tablo yaratılmak istenmiş olduğu anlaşılmaktadır. Binnaz Toprak için CHP'li kimliğini gizleyemedi şeklindeki ifade biçimi aslında bunun gizlenmeye çalışıldığı anlamı taşımaktadır. Birgün, Eğitim Sen tarafından destek söylemine haberinde yer açmıştır. Cumhurbaşkanı Erdoğan tarafından atanan rektör için sürekli olarak "kayyum" nitelemesi tercih edilmektedir. Sabah kelepçe takılma olayını sadece duyuru şeklinde aktarırken Birgün kelepçe takma olayını demokratik bir mücadele olarak değerlendirmektedir.

Bakan Soylu'dan son dakika 'Boğaziçi' açıklaması: "Türk Polisi, doğru yapmıştır"

HALİT TURAN

ABONE OL [Google News](#) [f](#) [t](#) [w](#) [e](#) [m](#)

İçişleri Bakanı [Süleyman Soylu](#), [Boğaziçi Üniversitesi](#)'nde yaşanan provokatif olaylar hakkında bir açıklama yayınladı. Soylu, Boğaziçi Üniversitesinde üniversiteli olmayıp içeriye girmeye çalışan terörlü ile ilişkili gruplara izin vermeyen Türk polisinin doğru yaptığını söyledi. Soylu "Buyrun geçin mi? deseydik" dedi.

Resim 39: Sabah Gazetesi (06.01.2021) [16.12.2021]

ODTÜ öğrencilerinden Boğaziçililere destek

"ODTÜ, Boğaziçi'nin yanında" diyen ODTÜ öğrencileri, yarın Rektörlük binası önünde buluşacaklarını açıkladı.

[f](#) [t](#) [e](#) [p](#) [+](#) 18

Resim 40: Birgün Gazetesi (05.01.2021) [24.12.2021]

Sabah Gazetesi, İç İşleri Bakanı'nın açıklamasını başlığa taşıyarak "Türk polisinin doğru yaptığını" vurgulayan bir dil kullanarak haber kurgusu yapmıştır. Daha önceki haberlerinde yer verdiği gibi yine eylem yapanların öğrenci değil terörist olduğu kaydedilmiştir. Haber fotoğrafı üzerinde "Boğaziçi'ndeki kelepçe gerçeği" söylemi önem atfeden bir açıklama olduğunu ve yaşanan olayın aslında farklı olduğu anlatılmaya çalışılmıştır.

Birgün Gazetesi ise haberlerinde sıklıkla başvurduğu kişi ya da kurumlar üzerinden gelen destekleri haberinde yer vermektedir. Melih Bulu'nun yaptığı açıklamada yer alan "aynı gemideyiz" sözlerini ironik bir şekilde karikatürleştirerek öğrencilerin ve rektörün farklı yerlerde olduğuna dikkat çekmektedir. Hatta öğrencileri bir buzdağı unsuru üzerinde simgeleyerek geminin buzdağına çarpma metaforu üzerinde durulmuştur.

Son dakika haberi: İşte Boğaziçi Üniversitesi'nde gözaltına alınan sözde öğrenciler! Terör örgütü destekçisi çıktılar...

 HALİT TURAN

Terör örgütü destekçisi çıktılar

İŞTE BOĞAZIÇI'NDE GÖZALTINA ALINAN SÖZDE ÖĞRENCİLER!

ABONE OL Google News

Son dakika haberi: Boğaziçi Üniversitesi'nde yaşanan olayları provoke etmeye çalışan zanlılara yönelik 36 kişi gözaltına alındı. Gözaltına alınan ve sözde öğrenci olarak yansıtılan zanlılar arasında PKK, MLKP, DEVPAR, THKPC, TKP/ML ve TKEP/L gibi terör örgütleri ile marjinal gruplara üye olan isimler çıktı.

Son dakika haberi: Boğaziçi Üniversitesi'ne Prof. Dr. Melih Bulu'nun rektör olarak atanması sonrasında gösterilerde gözaltına alınan 36 kişi arasında olan ve öğrenci olduğu iddia edilen 15 kişinin Boğaziçi Üniversitesi ile hiçbir ilişkisi olmadığı ve bazıların terör örgütleriyle irtibatları tespit edildi. Gözaltına alınan zanlıların kimliklerinin tespit edilmesinin ardından hepsinin bağlantıları da tek tek tespit edildi.

Resim 41: Sabah Gazetesi (06.01.2021) [16.12.2021]

Boğaziçi'ni ayağa kaldıran rektörden 'istifa' çağrılarına yanıt: Yok canım, niye istifa edeyim

Boğaziçi Üniversitesi'ne rektör olarak atanan AKP'li Melih Bulu, istifa çağrılarına, "Yok canım, niye istifa edeyim" karşılığını verdi.

Resim 42: Birgün Gazetesi (05.01.2021) [24.12.2021]

Sabah, haberlerinde eylem yapanların terörist olduklarını ileri sürmeye devam etmektedir. "Sözde öğrenciler" nitelemesi ile aslında öğrenci olmadıkları vurgusu yapılmıştır. Kaç kişinin göz altına alındığı, kaçının terör üyesi olduğu gibi bilgilere yer verilmekte olduğu görülmektedir.

Birgün, Boğaziçi akademisyenlerinin eylemi ayakta yapmasına gönderme yaparak, mecaz anlamda Boğaziçi'ni ayağa kaldıran rektör yakıştırması yapılmıştır. İstifa çağrısı yapılan Melih Bulu'nun yanıtı alaycı bir tavır gibi habere taşındığı gözlemlenmektedir.

CHP'de son dakika gelişmesi! Boğaziçi Üniversitesi konusunda çuvalladılar

KORAY TAŞDEMİR

ABONE OL

Google News

Son dakika: Boğaziçi Üniversitesi'ne rektör olarak atanan Prof. Dr. Melih Bulu'ya AK Partili olduğu iddiasıyla karşı çıkan CHP'liler, geçmişte kendi siyasi görüşlerine yakın onlarca ismin rektörlüğüne sessizce rıza gösterdi. CHP'nin ayrıca milletvekili listelerinde de pek çok rektör ve akademisyene yer verdiği biliniyor.

Resim 43: Sabah Gazetesi (07.01.2021) [16.12.2021]

YÖK'ten kayyum rektör savunması

Yükseköğretim Kurulu (YÖK) Boğaziçi Üniversitesi'ne atanan kayyum rektör Melih Bulu'nun rektörlük başvuru şartlarını sağladığını savundu.

Resim 44: Birgün Gazetesi (05.01.2021) [24.12.2021]

Boğaziçi Üniversitesi'ne atanan Melih Bulu'nun siyasi kimliğinden ötürü ve seçimsiz şekilde atama usulüyle göreve gelmesi tepkilere yol açmıştı. En çok da ana muhalefet kanadından büyüyen tepkiler karşısında, Sabah CHP'li rektör ve akademisyenler olduğunu dile getiren bir haber yapmıştır. Siyasi görüşleri kendilerine yakın olan rektör ve akademisyenlerin bulunduğu ileri süren Sabah bunu haber fotoğrafı üzerinde "Kılıçdaroğlu'nu pişman eden liste" diye tabir etmiştir. Sabah, rektör atamasına tepki gösteren muhalefete aslında kendilerinin de siyasi görüşlerine yakın kişilerin rektör ve akademisyen olduklarını vurgulamak istemiştir.

Birgün, YÖK'ün açıklamasını yanlı ve taraflı olduğunu vurgulamak isteyen bir şekilde cümle kurulumu yaptığı görülmektedir. Savunma anlam olarak, bir kimseyi ya da bir düşünceyi, bir çeşit yolla haklı göstermeye çalışmak şeklinde tanımlanmaktadır. Bu tanıma göre, YÖK Melih Bulu'nun rektör olabilmek için tüm şartları taşıdığını açıkladığı ifadesini "rektör savunması" olarak habere taşıyan Birgün Gazetesi YÖK'ün yaşanan bu olayı destekler bir pozisyonda olduğunu belirtmektedir.

Resim 45: Sabah Gazetesi (07.01.2021) [16.12.2021]

Boğaziçi protestosu nedeniyle gözaltına alınanların sayısı 22'ye yükseldi

AKP'li Cumhurbaşkanı Tayyip Erdoğan tarafından Boğaziçi Üniversitesi Rektörlüğü'ne AKP'li Melih Bulu'nun atanmasını protesto eden öğrencilere yönelik operasyonda gözaltına alınanların sayısı 22'ye yükseldi.

Resim 46: Birgün Gazetesi (05.01.2021) [24.16.2021]

Sabah Gazetesi'nin bu defa da "eylemci" sıfatı kullanmakta olduğu görülmektedir. Göz altına alınanların adli kontrol şartıyla bırakılmasını duyuran bir haberden oluşmaktadır. Birgün ise tam tersine göz altına alınanların sayısının yükseldiğini açıklayan bir başlıkla, operasyonların öğrencilere yönelik olduğunu ileri sürmektedir. İki gazetenin de bilgileri kendi ideolojik perspektifinde seçime tabi tutarak aktarmakta olduğunu söylemek yerinde olacaktır.

6-8 Ekim'in faili Demirtaş'tan Boğaziçi provokatörlerine selam

ÇAĞRI OĞUZ

Resim 47: Sabah Gazetesi (07.01.2021) [16.12.2021]

'Hard rock dinliyorum" diyen Boğaziçi kayyumuna Hayko Cepkin yorumu

Resim 48: Birgün Gazetesi (05.01.2021) [24.12.2021]

Sabah Gazetesi, kötü ünlü seçkin olan HDP Eş Genel Başkanı Selahattin Demirtaş'ı "onlarca kişinin ölümlünden sorumlu olan tutuklu" tamlamasıyla olumsuz seçkin kişiliğini öne çıkararak, Boğaziçi olaylarına destek çıkmasının samimi olmadığını vurgulayan bir dille kışkırtmacı olduğu iddia edilen gruba verdiği selam habere taşınmıştır. Aslında haberin arka plan anlamı olarak Selahattin Demirtaş'ın selamı ile Boğaziçi olaylarında tepki gösterenlerin terörle bağlantısı olduğu ilintisi verilmeye çalışılmaktadır.

Birgün Gazetesi ise Sabah'ın haber değer gördüğü konuyu değil Melih Bulu'yu zayıf göstermeye çalışan türden konuları haberine taşımaktadır. İyi ünlü seçkin tarafından haber kurgusu yapılmakta olduğu gözlemlenmektedir. "Hard rock dinliyorum" diyen Melih Bulu, haberin devamında Boğaziçi kültürüne hiçbir şey yapmayacağını söylemekte ancak haber gençlerin severek dinlediği Hayko Cepkin'in sözleriyle karşılık verildiği bir kurguyla gerçekleştirilmektedir.

Rektör Melih Bulu ile öğrenciler arasında geçen diyalog!

BARIŞ SAVAŞ

ABONE OL

Google News

Terör örgütü sempatanları tarafından provoke edilmek isten **Boğaziçi Üniversitesi**'nde protestoda Rektör **Melih Bulu** dün öğrenciler ile bir araya geldi. Öğrencilerin antidemokratik bir davranış sergilediği görüntüler tepki çekerken Rektör Bulu öğrencilere 'Üniversiteye rektör olmamda liyakatim tamdır' mesajı verdi.

Resim 49: Sabah Gazetesi (07.01.2021) [16.12.2021]

Türkiye sivil darbenin içinde

Saray'ın Boğaziçi Üniversitesi'ne rektör atamasını ve buna karşı çıkanların yandaşlar tarafından 'darbeci' ilan edilmesini eleştiren CHP Genel Başkanı Kılıçdaroğlu, "Türkiye, bir sivil darbenin içinde. Erdoğan istediğini atıyor, tek koşulu, partili olması" dedi.

Resim 50: Birgün Gazetesi (06.01.2021) [24.12.2021]

Sabah Gazetesi, Melih Bulu ve öğrencilerin buluşmasını yorum yapmadan "Rektör Melih Bulu ve öğrenciler arasında geçen diyalog" şeklinde başlık kullanmıştır. Melih Bulu'nun isminin önüne "Rektör" sözcüğünü koyarak makamını kabul etmiş oldukları anlaşılmaktadır. Terör örgüt sempatanları tanımlamasından anlaşılacağı üzere keskin bir dil kullanılmaktadır. Öğrencilerin antidemokratik davranışları sergilendiği yer alan haberde haber fotoğrafıyla bu durum desteklenmemektedir. Birgün önceki haberlerinde bu olayların demokrasi mücadelesi olduğunu savunur tarzda haber yaparken Sabah da öğrencilerin yaptığı davranışları antidemokratik olarak değerlendirmekte olduğu dikkat çekmektedir. Bu ayırım gazete kurumlarının kendi ideolojik görüşlerine göre yaklaşım sergilediklerini açıkça göstermektedir.

Birgün Gazetesi de CHP Genel Başkanı Kemal Kılıçdaroğlu'nun sözlerini alıntıyla başlığa taşımıştır. Aslında bu durum gazetenin de görüşünün Kılıçdaroğlu ile paralel olduğu anlaşılmaktadır. Söz konusu ifadenin tırnak işaret kullanılmadan yer verilmesi gazetenin bu fikre kendinin fikriymiş gibi savunması anlamı taşımaktadır. Kılıçdaroğlu'nun konuyla ilgili eleştirisi doğrudan aktarılmıştır.

Son dakika | Boğaziçi Üniversitesi'ndeki provokasyonda gelişme! Gözaltına alınmışlardı...

AA

ABONE OL

Google News

Son dakika haberi: **Boğaziçi** Üniversitesine rektör ataması sonrası yapılan basın açıklaması ve protestolar sırasında "2911 sayılı Toplantı ve Gösteri Yürüyüşleri Kanunu'na muhalefet" ve "görevli memura mukavemet" suçlarını işledikleri gerekçesiyle gözaltına alınan 40 şüpheliden 24'ü adliyeye sevk edildi.

Resim 51: Sabah Gazetesi (07.01.201) [16.12.2021]

Boğaziçili öğrenciler eylem çağrısında bulunmuştu: Beşiktaş ve Sarıyer'de gösteri ve yürüyüşler yasaklandı!

İstanbul Valisi Ali Yerlikaya, Beşiktaş ve Sarıyer'de gösteri ve yürüyüşlerin yasaklandığı duyurdu.

Resim 52: Birgün Gazetesi (06.012021) [24.12.2021]

Sabah, eyleme katılanların göz altına alınmasıyla ilgili güncel bilgiler aktarmaktadır. Başlıkta sansasyonel şekilde “göz altına alınmışlardı” ifadesi kurulsaydı da haber rutin haber şeklinde kurgulanmıştır. Birgün Gazetesi de İstanbul Valisi tarafından gösteri ve yürüyüşlerin yasaklanmasını duyuran rutin bir haber yapmış olduğu görülmektedir.

Kadıköy'deki protestoya sadece 10 kişi katıldı!

MUSTAFA KAYA

SON DAKİKA HABERİ... İstanbul'da terör örgütlerinin provoke etmeye çalıştığı olaylar üzerine koronavirüs önlemleri de dikkate alınarak **Beşiktaş** ve **Şarýer** ilçelerinde bir süreliğine gösteri ve yürüyüş yasağı kararı alındı. Kararın ardından gösteri için **Kadıköy**'ün seçildiği duyurulup bu kez de orada protesto gösterisi yapılacağı haberleri yayıldı. Ancak beklenen olmadı. **Boğaziçi Üniversitesi** Rektörlüğü'ne Prof. Dr. **Melih Bulu**'nun atanmasını protesto etmek için Kadıköy'de düzenlenen eyleme sadece 10 kişi katıldı. Gösteriye katılanlardan birisinin elindeki darbuka dikkat çekti.

Resim 53: Sabah Gazetesi (07.01.2021) [16.12.2021]

Boğaziçi eylemlerine yönelik operasyonlar sürüyor: Uzun namlulu silahlarla ev baskınları yapıldı

Boğaziçi Üniversitesi öğrencileri atanmış yeni rektörü protesto etmek için eylemlerine devam ederken, eyleme katılanlara "2911 sayılı Kanun'a muhalefet" ve "görevli memura mukavemet" suçlarını işledikleri gerekçesiyle eş zamanlı operasyon yapıldı; 36 kişi gözaltına alındı. Ev baskınlarına uzun namlulu silahlar kullanan özel hareket polislerinin katılması dikkat çekti. Öte yandan polis, Okmeydanı'nda lise öğrencisinin de yaşadığı bir eve yanlışlıkla baskın yaptı.

Resim 54: Birgün Gazetesi (07.01.2021) [24.12.2021]

İstanbul Valisi tarafından gösteri ve yürüyüşlerin yasaklandığı belirlenen ilçeler dışında Kadıköy'de düzenlenen gösteriye sadece 10 kişinin katıldığı duyuran Sabah aslında gösterilere kimsenin önem vermediği anlamı taşıyan bir haber kurgusu yapmıştır. Ancak Birgün Gazetesi'nin yayımladığı haber fotoğraflarına bakıldığında bu durumun tam aksi olduğu görülmektedir. Sabah enformasyonu eksilterek okuyucuya aktardığı söylenebilir.

Birgün Gazetesi Boğaziçi Üniversitesi eylemlerine katılanlara operasyonlar düzenlendiğini aktardığı haberinde, operasyonların uzun namlulu silahlarla yapıldığını öne çıkarmıştır. Sabah eylemcilerin öğrenci değil terör üyesi olduğunu ileri süren tarzda haberler yaptığı için operasyonları normalleştiren bir dil kullanırken Birgün eylemcileri öğrenci olarak gördüğü için özel harekât polislerinin operasyona katılmasını yadırgayan ve şaşkınlık anlamı veren bir dille kurgulamıştır.

Boğaziçi önündeki eylemlerde tutuklama talep edildi

 DİLEK YAMAN DEMİR **FATİH ULAŞ**

BOĞAZIÇI PROVOKASYONUNDA FLAŞ GELİŞME

ABONE OL

SON DAKİKA HABERİ... Üniversiteye rektör ataması sonrasında protestolar sırasında "2911 sayılı Toplantı ve Gösteri Yürüyüşleri Kanunu'na muhalefet" ve "görevli memura mukavemet" suçlarını işledikleri gerekçesiyle gözaltına alınan 24 şüpheliden 2'si tutuklama, 21'i ise adli kontrol talebiyle Sulh Ceza Hakimliğine sevk edildi.

Resim 55: Sabah Gazetesi (07.01.2021) [16.12.2021]

Melih Bulu, protestoları böyle anlamış: Öğrenciler enerji atıyor

Erdoğan tarafından dışarıdan Boğaziçi Üniversitesi'ne rektör atanan AKP'li Melih Bulu, okulun öğrencilerinin demokratik ve bağımsız akademi talebiyle kendisine yönelik protestosunu, "Ben de öğrenci oldum, yaşları gereği bu tip şeylerde enerjilerini atmayı, protesto eylemlerini seviyorlar" şeklinde yorumladı.

Resim 56: Birgün Gazetesi (06.01.2021) [24.12.2021]

Sabah Gazetesi Boğaziçi Üniversitesi eylemlerine katılanların akıbeti hakkında bilgileri güncelleyerek haber akışına devam etmektedir. Provokasyon olarak değerlendirilen eylemler için tutuklama kararını öne çıkardığı gözlemlenmektedir. Birgün Gazetesi ise Melih Bulu üzerinden haber yapısı oluştururken, "Melih Bulu protestoları böyle anlamış" ifadesini mecaz anlamda kullanmıştır. Bulu'nun öğrencileri yanlış anlamasına gönderme yapılan bir başlık kullanmıştır. Eylemleri, "öğrencilerin demokratik ve bağımsız akademi talebi" olarak açıklayan Birgün, kendi perspektifinden haber inşası yapmış olduğu açıkça görülmektedir.

Örgüt üyeliğinden yargılanıyorlar

Resim 57: Sabah Gazetesi (07.01.2021) [16.12.2021]

Boğaziçi'nin kapısına takılan kelepçeyle ilgili inceleme başlatıldı, polis FETÖ'cülükle de suçlandı

Boğaziçi Üniversitesi'nin kapısına kelepçe takılmasıyla ilgili inceleme başlatıldı. Kelepçe takan polis hakkında FETÖ iddiası ada gündeme geldi.

Resim 58: Birgün Gazetesi (08.01.2021) [24.12.2021]

Sabah "sözde öğrenciler" diye nitelediği eylemcilerin "militan" çıktığını öne süren yargıyı kesin bir dille açıklamıştır. Yakalanan kişilerin örgüt üyeliğinden yargıldığını kaydeden Sabah, haberi protestoların aslında kimler tarafından yapıldığını açıklayarak duruma açıklık getirmeye çalışmakta olduğu anlaşılmaktadır. Birgün Gazetesi kelepçe olayı ile ilgili Sabah'ın konu almadığı bir noktayı öne çıkarmaktadır. Boğaziçi Üniversitesi'nin kapısına kelepçe takan polisin fetöcülükle suçlandığı iddiasının gündeme gelmesi aktarılmıştır.

Boğaziçi rektörü Melih Bulu 22 yıl önce böyle açıklamış! "Bizim gençler olarak bunlara çok dikkat etmeliyiz çünkü..."

**Melih Bulu
22 yıl önce
böyle
ifade etmiş**

**BİZİM GENÇLER OLARAK BUNLARA
ÇOK DİKKAT ETMELİYİZ ÇÜNKÜ...**

ABONE OL

Google News

Boğaziçi Üniversitesi Rektörü Melih Bulu'nun 1999 yılında katıldığı Siyaset Meydanı programında yaptığı konuşmanın görüntüleri ortaya çıktı. Bulu açıklamasında "Biz tutturmuşuz bir şey illa milli sınırlar olacak böyle yöneteceğiz falan diye söylüyoruz ama bundan 30 sene sonra çok ciddi şeyler değişecek bu dünyada. Bizim gençler olarak bunlara çok dikkat etmeliyiz çünkü o gelecekte biz yaşayacağız." ifadelerini kullandı. .

Resim 59: Sabah Gazetesi (07.01.2021) [16.12.2021]

Bahçeli, Boğaziçi eylemlerini hedef aldı: Başı ezilmesi gereken bir komplo!

AKP'li Cumhurbaşkanı Erdoğan'la bir hafta içinde üç kez görüşen MHP Lideri Bahçeli, gündemdeki konulara ilişkin ateş püsküren açıklamalarda bulundu. Bahçeli, eski Genelkurmay Başkanı İlker Başbuğ'un açıklaması, türban tartışması ve Boğaziçi eylemleri hakkında konuştu.

Resim 60: Birgün Gazetesi (06.01.2021) [24.12.2021]

Sabah Gazetesi Melih Bulu'nun yıllar önce katıldığı bir programdaki konuşmasını ele alarak okuyucuya yine Melih Bulu için olumlu taraflarını göstermeye çalışmış olduğu dikkat çekmektedir. Bulu'nun yıllar önce söylediği "gelecekte biz yaşayacağız" sözleri onun iyi bir yere geldiğini belirten ve ileri görüşlü olduğunu ispatlayan nitelikte bir anlam taşımaktadır. Birgün, MHP Lideri Devlet Bahçeli'nin Boğaziçi olaylarına karşı tavrını ortaya koyan bir haberle Bahçeli'nin tüm konuşmasından yalnızca öne çıkarmak istediği yeri başlığa taşıyarak okuyuculara sunmaktadır.

Boğaziçi Üniversitesi Rektörü Melih Bulu, SABAH'a konuştu: Maalesef dış unsurlar devreye girdi

BURAK ÇELİK

Boğaziçi Üniversitesi Rektörü Bulu SABAH'a konuştu

MAALESEF DIŞ UNSURLAR DEVREYE GİRDİ!

ABONE OL [Google News](#) [f](#) [t](#) [w](#) [e](#) [m](#)

Boğaziçi Üniversitesi Rektörü Prof. Dr. **Melih Bulu**: Eleştirel kültürde protesto geleneği var, buna saygı duyuyorum. Ama maalesef benim durumumda başka dış unsurlar da devreye girdi. Öğrencilerimiz bunu fark ettiler ve diğer dış gruplarla bir araya gelmediler

Resim 61: Sabah Gazetesi (08.01.2021) [16.12.2021]

Öğrenciler yürüyor, Boğaziçi direniyor: Talepler sıralandı

Boğaziçi Üniversitesi'nde rektör atamasına tepkiler sürüyor. Kayyum rektör Melih Bulu'yu Rektörlük binası önünde protesto eden yüzlerce öğrenci, güney meydanda bir süre bekledikten sonra sahil tarafından Kadıköy'deki eyleme katılmak üzere Beşiktaş'a doğru yürüyüşe geçti. Kadıköy'de okunan basın açıklamasında gözaltıların serbest bırakılması, Melih Bulu dahil tüm kayyum rektörlerin istifa etmesi ve tüm üniversite rektörlerinin üniversite bileşenleri tarafından demokratik seçimlerle belirlenmesi talep edildi.

Resim 62: Birgün Gazetesi (06.01.2021) [24.12.2021]

Sabah Melih Bulu'nun kendisine karşı süren tepkiler için dış unsurların devreye girdiği belirttiği ifadesine yer vermektedir. İki kolda toplanan fikirler iktidara yakın kesimler tarafından olayın terör örgütüne, dış unsurlarca gibi faktörlerle yaşandığını ileri süren haber kurgusu yapılmıştır. Diğer yandan muhalefet kanadındaki gazete demokrasi mücadelesi, tarafsız akademi gibi amaçlar için yaşandığını iddia eden haber kurgusu yapmaktadır.

Birgün Gazetesi öğrencilerin Kadıköy'de eylem yaptığı ve yüzlerce öğrencinin katıldığı haberinde söylemektedir. Sabah'ın bu konuyu "sadece 10 kişi katıldı" şeklinde vermesi enformasyonun eksilterek çarpıtıldığını göstermektedir. Birgün haber fotoğrafında yüzlerce kişinin olduğu kanıtlar niteliğinde bir görsel de kullanmıştır. Bu iki gazete arasındaki konuya bakış açısında ayrımı net şekilde ortaya koymaktadır. Ayrıca Birgün eylem yapanların taleplerini habere taşımakta ve duyurmaktadır.

SON DAKİKA: Ankara'da Boğaziçi provokasyonu! Polis müdahale etti: 30 gözaltı...

ÖMER ÇETİN

ABONE OL

Google News

Son dakika haberine göre; **Ankara**'da Güvenpark'ta toplanan kalabalık bir grup, **Boğaziçi Üniversitesi**'ndeki provokasyon gösterilerine destek verdi. Polis grubu uyarırken, provokasyon sürdü. Grup polise mukavemet gösterince arbede yaşandı. Provokatif eylemlerde bulunan 30 kişi gözaltına alındı.

Resim 63: Sabah Gazetesi (08.01.2021) [16.12.2021]

Dayatma rektör dönemi

Boğaziçi Üniversitesi Rektörlüğü'ne atanan kayyumu protesto eden öğrenci ve akademisyenlere yapılan polis müdahalesi ve gözaltılara CHP'li Karabıyık tepki gösterdi.

Resim 64: Birgün Gazetesi (06.01.2021) [24.12.2021]

Sabah Gazetesi Türkiye'nin diğer illerinde başlayan desteklere karşı polis müdahalesini habere taşıdığı görülmektedir. Provokasyon gösterileri olarak anılan eylemlerin polis tarafından müdahale edildiğini ve sayısal olarak kaç kişinin göz altına alındığı haberde yer bulmuştur.

Yapılan eylemlere karşı edilen müdahale muhalefet kanadından eleştirilere yol açtığını belirten bir haber yapan Birgün, üçüncü kişi sözlerini tırnak işareti kullanmadan kendi yorumu gibi haber başlığında kullanmıştır. Bu da yine söz konusu ifadenin gazete tarafından olumlu bakıldığı anlamı taşımaktadır.

Boğaziçi Üniversitesi rektörü Melih Bulu: Neşet Ertaş dinlerim Asimov okurum

BURAK ÇELİK

ABONE OL

Google News

Boğaziçi Rektörü Prof.Dr. Melih Bulu, SABAH'a özel açıklamalar yaptı. Bulu, "Kütüphanemde 5 binin üzerinde kitap var. Ama beni çok etkileyen yazarların başında Asimov gelir. Bilim kurguyu hem filmlerde hem de romanlarda severim. Benim için önemli bir isim. Diğeri geçmişte berabere çalışma fırsatı bulduğumuz Michael Porter, kitaplarıyla şahsiyetiyle beni etkileyen bir kişidir. Müziğin her çeşidini beğeniyorum. Memleketimizin güçlü seslerinden Neşet Ertaş'ı çok seviyorum ve keyifle dinliyorum." dedi.

Resim 65: Sabah Gazetesi (09.01.2021) [16.12.2021]

Boğaziçili öğrencilere ailelerinden destek: Öğrencilerimizin yanındayız

Eğitim Sen Antalya Şubesi, Boğaziçi Üniversitesi'ne atanan Kayyum Rektör'e karşı mücadele eden öğrencilere destek açıklaması yaptı.

Resim 66: Birgün Gazetesi (06.01.2021) [24.12.2021]

Sabah Gazetesi Melih Bulu'nun güçlü yönlerini öne çıkarmaktadır. Olumlu bir yaklaşım sergileyen Sabah bu yönde söylem geliştirmektedir. Birgün öğrencilere gelen destekleri haberine taşıyarak gazetenin de söylemini destekleyici yönde kurgulamaktadır.

Son dakika haber: Çıplak arama iddialarına emniyetten görüntülü cevap

Yunus Emre KAVAK

İstanbul İl Emniyet Müdürlüğü Boğaziçi Üniversitesi'nde protestolara katılan ve polise mukavemet ettiği için gözaltına alınan şüphelilerden bazıları sosyal medya üzerinden çıplak arama ve kötü muameleye maruz kaldıklarını ile ilgili ortaya atılan iddiaların asılsız olduğunu bildirdi. İstanbul İl Emniyet Müdürlüğünden bu asılsız iddialara kamera görüntüleriyle yanıt geldi. Saniyeler içerisinde yapılan aramalarda böyle bir durumun gerçekleşmediği vurgulandı. Ortaya çıkan görüntülerde çıplak arama iddiasını süren şüphelilerin de diğerleri gibi seri bir şekilde içeri girip çıktıkları görülüyor.

Konuyla ilgili olarak İstanbul İl Emniyet Müdürlüğünden yapılan açıklamada; 04.01.2021 günü Boğaziçi Üniversitesi Giriş Kapısı önünde yapılan gösteriler sırasında 2911 Sayılı Kanuna Muhalefet ve Polise Karşı Mukavemet gösterdiği tespit edilen şahıslara yönelik İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığı talimatları doğrultusunda 05-06/01/2021 tarihlerinde gerçekleştirilen iki ayrı operasyonda gözaltına alınan şüpheliler Adli makamlarca Adli Kontrol Kararı ile serbest bırakılmıştır.

Resim 67: Sabah Gazetesi (11.01.2021) [16.12.2021]

Aydın Emek ve Demokrasi Platformu: Boğaziçi Üniversitesi'ne kayyum istemiyoruz

Resim 68: Birgün Gazetesi (06.01.2021) [24.12.2021]

Sabah Gazetesi gündem olan “çıplak arama” konusuna yetkili kurum tarafından açıklık getirdiği bir haber yaptığı görülmektedir. Göz altına alınan eylemcilerin emniyette çıplak aramaya maruz kaldıkları iddiası üzerine emniyet durumun böyle olmadığını görüntüler paylaşarak netlik kazandırmıştır. Sabah da iddiaların asılsız olduğunu ortaya çıkaran bir haberle durumu aktarmıştır. Birgün Gazetesi de destek mesajı veren kişi ve kurumların söylemlerini haberine taşıyarak eylemlere karşı destekleyici tavrını ortaya koymaya devam etmektedir.

5.SONUÇ

Medyanın, topluma enformasyon aktaran ve toplumun gündemini belirleyen önemli bir işlevi bulunmaktadır. Günümüzde, özellikle yeni medya ve yeni iletişim ortamlarıyla birlikte değişen ve dönüşen habercilik pratikleri ve editoryal süreçler içinde, haber medyasının elde ettiği bilgi ve ham veriyi, bu çalışmada genişçe ele alınan “post truth” kavramı odağında “işleyerek” kendi “hakikatini\gerçeğini” ürettiğine tanık olunmaktadır. Bu noktaya gelindiğinde ise, “hakikat” de “üretilen”, “inşa edilen” bir olguya dönüşerek, olması gereken temelden uzaklaşmakta ve herkes tarafından kabul gören tüm yargı ve değerlerden bağımsız tek bir nesnel anlam taşıma özelliğini yitirmektedir. Bu da beraberinde post truth ile birlikte bireyin kendi aklı ile özgün değerlendirme ve sorgulama yetisini terk ederek, hakikati arama uğraşından vazgeçmesine yol açabilmektedir. Bu anlamda, bireyin gerçeklikleri anlamlandırması noktasında seçtiği araçlar ve kanallar arasında bir bağ kurması etkili olmaktadır. Bu perspektif de mesele gerçekliği üretenin, ürettiği gerçekliği diğerlerine nasıl ikna edeceği ve kabul görmesini sağlayacağı çabası olarak farklı süreç içine girilmesi söz konusu olmaktadır. (Çelik, 2021) Aslolan gerçekliğin üzerinde manipülatif söylemlerle değişime uğratılmış “üretilen gerçeklikler” ideolojik farklılıkların bir çatışma haline geldiği bir sahaya dönüşmektedir. Medyanın siyasi ilişkileri ve ekonomi politik yapısından dolayı medya belli ideolojik çıkarlar çerçevesinde farklı gerçeklik inşa etmektedir. Böyle bir mücadele alanında yapılan haberler, ideolojik unsurların yeniden üretime tabii olduğunu göstermektedir. Haberlerde görülen sözcükler, görüntüler taraflı bir şekilde yerleştirilir ve anlam istenilen yönde inşa edilir. (Giddens, 2005: 456 akt: Özdemir, 2020:134)

Bu çalışmada, 2 Ocak 2021’de Boğaziçi Üniversitesi’ne Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan’ın Melih Bulu’yu rektör atamasının ardından Boğaziçi Üniversitesi öğrencilerinin ve akademisyenlerinin bu atamayı antidemokratik bulması sonucunda gerçekleşen eylemlerin farklı ideolojilere sahip iki gazetede nasıl haberleştirildiği ve birbirinden farklı gerçeklikleri nasıl inşa ettikleri gösterilmeye çalışılmıştır. Aynı olayın iki gazete tarafından nasıl temsil edilebileceği noktasında söylem analizi metodu ile yapılan araştırmada önemli veriler elde edilmiştir. İki gazetenin ideolojik yapıları gereği aynı olayı algılayışı ve dolayısıyla tasarlayışının birbirinden çok farklı olduğu gözlemlenmiştir.

Sabah Gazetesi hükümete yakın sayılabilecek bir ideolojiye sahip olmasından dolayı Boğaziçi Üniversitesi’ndeki atamaya karşı olumlu söylemlerle haberini okuyucuya ulaştırmakta olduğu anlaşılmaktadır. Gazetenin, haberlerinde yaşanan olaydaki bazı noktaları görmezden gelerek ve haber içeriklerinde haber öznesini yalnızca atanan Rektör Melih Bulu üzerinden yapması dikkat çekmektedir. Melih Bulu’nun karıştığı olayları yalnızca bir açıdan sunarak okuyucusunu Melih Bulu’nun aslında ne kadar yetenekli, çalışkan, öngörülü olduğunu anlatılmaya çalışılan övgülerle haber yapısını kurguladığı bulgulanmıştır. Haber fotoğraflarında Melih Bulu’nun gülümsediği, karşı tarafa pozitif enerji verdiği fotoğraflardan tercih edilmesi yine gazetenin Melih Bulu üzerinde olumlu bir imaj yaratma amacı olarak değerlendirilebilir. Melih Bulu’nun olumlu yönlerini ortaya çıkaracak türden haberler üreterek, bu atamanın üniversite için iyi olacağını vurgulan ve de ardaan bilgisi olarak hükümetin yanlış karar vermeyeceği ideolojisi ile okuyucuya aktarılmak istenmiştir. Hükümet tarafından verilen bir karara karşı çıkılmasını provokasyon olarak niteleyen Sabah, hükümetin kararını destekleyici bir yönelim izlemiştir. Söz konusu olay bir protesto eylemi olmasına karşın, Gazete’nin bu olayı çoğu zaman devletin yetkili isimlerinin açıklamalarına dayandırdığı ve onların söylemlerine sıklıkla yer vererek aktardığı tespit edilmiştir.

Sabah Gazetesi'nin söylemlerini bu yönde geliştirmesi hükümete olan yakınlığıyla ilgili olmasından kaynaklıdır denilebilir. Hatta, protesto eyleminde bulunanların, haber içeriklerinde öğrenci değil terörist ya da terör örgütü üyesi olduğu kesin yargılarla öne sürülmektedir. Bu da yine siyasi yakınlığın getirdiği söylenen şeyin olduğu gibi kabul görmesi ve habere o şekilde taşınması şeklinde yorumlanabilir. Haberlerde kullanılan fotoğraflar yalnızca öğrencilerin taşkınlık yaptığı ve polise saldırdığı şeklindeki görüntülerden oluşmaktadır. Böylelikle, yaratılmaya çalışılan algıyla birlikte, olayın gazete tarafından provokasyon olarak nitelenmesine ilişkin destekleyicilik sağlaması ve olayın yalnızca olumsuz öğelerle habere yerleştirildiğini söylemek mümkündür. Eylemler yalnızca öğrencilerle sınırlı kalmamış aynı zamanda Boğaziçi Üniversitesi akademisyenleri de bu atamaya tepki göstermişlerdir. Ancak Sabah bunu hiçbir şekilde haber konusu olarak almamıştır yani bu durumu yok saymıştır. Tüm haberlerin genelinde eylem yapanların öğrenci olmadığı üzerine kurulmuştur. İnceleme sonucunda hükümetin kararı savunulmuş ve bu kararın desteklenmesi için haber üretim şekilleri ve haber söylemleri bu yönde geliştirilmiştir. Sabah'ın sahiplik yapısına bakıldığında Cumhurbaşkanı Erdoğan ile yakın ilişkileri bulunması ve gazete sahibinin devletten kamu ihalesi alan şirketlere sahip olması Sabah'ın konuyla ilişkin söylemlerini bu çıkarılara göre şekillendirdiği düşüncesine varmak adına önemlidir.

Birgün Gazetesi hükümetin ideolojilerine ters düşen ideolojilere sahip muhalif gazete sayılmaktadır. Bu anlamda Birgün, Boğaziçi Üniversitesi olaylarını negatif ve muhalif kodlarla oluşturarak okuyucularıyla buluşturmuştur. Haberlerinin tümünde Melih Bulu için “Kayyum rektör”, “AKP’li rektör”, “Rektör olarak atanan AKP’li”, “Boğaziçi kayyumu” nitelendirmeleri kullanılarak atamaya karşı olduğunu belli eden ideolojik söylemlerle okuyucularına aktarmıştır. Atama kararının antidemokratik olduğunu gazetenin görüşüne yakın olan farklı kişi ve kurumların destek mesajları ile zenginleştirmeye çalışılmıştır. Hükümet yetkililerinin konuyla ilgili yaptığı açıklamaların bir kısmı haberlere dahil edilmiştir. Melih Bulu için övgü yer alan herhangi bir haber yapılmamıştır. Aksine Bulu'nun olumsuz yönleri öne çıkarılmış, okuyucular tarafından, imajının olumsuz yönde oluşturulmaya çalışıldığı tespit edilmiştir. Birgün'ün ideolojik bakış açısını haberlerde açıkça hissettirmekte olduğu bulgulanmıştır. Rektör atamasına karşı herhangi olumsuz söylemi bulunmamaktadır. Melih Bulu'yu sürekli olarak AKP ile özdeşleştirerek tarafsız akademi savusunu yapmıştır. Haber fotoğrafları Melih Bulu'nun AKP logosu, AKP renklerinin yer aldığı fotoğraflarla birlikte kullanılmıştır. Birgün Gazetesi yaşanan eylemleri protesto olarak değerlendirmektedir. Öğrencilerin eylemlerini destekleyici bir perspektiften bakan Birgün, eylemler sırasında gerçekleşen olayları öğrenciler üzerinde olumsuz imaj bırakacak herhangi bir fotoğraf kullanmamıştır. Bazı haberlerinde ironik bir dil kullanmıştır. Karikatür çizimlerine yer verilmiş, yaşanan olaylar mizaha taşınmıştır. Sabah Gazetesi'nin aksine Birgün Gazete 'sinde eylemlere katılanların terörle bağlantısı bulunduğu dair herhangi haber yapılmamıştır. Hatta “terör” sözcüğüne hiç yer verilmemiştir.

Cumhurbaşkanı Erdoğan tarafından yapılan rektör atamasına yönelik haberlerde, ekonomi politik unsurların medya kurumlarının geliştirdiği söylemlerde etkisi olduğu açıkça görülmektedir. Medya kurumları profesyonel gazetecilik ilkelerinin söylediği “gerçeklerin yansıtıcısı” olduğu iddiası yok olmaktadır. “*Toplum içinde bireylerin maddi olarak varoluşlarının imgesel ilişkileri yani ideolojileri önemli ölçüde medya kurumunun oluşturduğu bir yapı içinde üretilmekte ve biçimlendirilmektedir.*” (Kaya ve Çakmur, 2013:517) Siyasi erklerle yapılan iş birlikleri ve maksimum kazanç arzusu, medyanın dünyadaki olayları nasıl yansıttığını, nasıl aktardığını ve bunların toplumsal yaşam içinde meydana getirdiği etkileri değışime uğratmaktadır.

Medyanın görevlerinin başında gelen kamu adına kamu denetçiliği işlevi, mülkiyet ilişkileri sebebiyle yerine getirilemeyen sözde bir görev haline gelmektedir. Araştırmaya konu olan bu olay dahilinde incelenen iki gazete de ideolojik tutumları ve enformasyon aktarım biçimleri bakımından yeniden üretimin belli koşullar çerçevesinde oluşturulduğuna örnek teşkil etmektedir. Sabah Gazetesinde, bu olay temelinde yer alan tüm haberlerde Cumhurbaşkanı'nın atama kararını destekleyici söylemler ve bu söylemlerin kendi gerçekleri odağında üretilmekte olduğu görülmektedir. Birgün Gazetesi imtiyaz sahibi ve birçok yazarının Cumhurbaşkanı Erdoğan'la farklı ideolojileri, bakış açılarına sahip olmaları (ve hatta davalık olmaları) nedeniyle, iki tarafın olumsuz yönde seyreden ilişkisi, atama kararına karşı çıkan öğrencileri haberin öznesi yaparak ideolojik yaklaşımını habere enjekte ettiği şeklinde değerlendirilebilir.

Yankı odaları ve filtre baloncukları, internet sitelerinin ya da sosyal medya platformlarının kullandıkları algoritmalar sebebiyle, kişilerin internetteki faaliyetlerine ve eğilimlerine göre içerikler sunması ya da 'kapalı' alanlar kurmasını sağlaması ve bunun sonucunda kullanıcıların sürekli olarak benzer doğrultuda haber, bilgi ve düşüncelerden oluşan bir iletişimin içinde kalması olarak tanımlanabilir. (Kavaklı, 2019:668 akt: Madsar, 2021:52) Post truth diye adlandırılan dönemde, okuyucular kendilerini güvende hissettiği ortamlar içerisinde, görüş ve değerlerini doğru ya da yanlış olmasına bakmaksızın yalnızca kendi duygu ve inançlarını yine kendisine yansıtan enformasyonları kabul etmeye başlamışlardır. Hakikatin önemini yitirdiği ve parçalandığı gerçek ötesi dönem her kaynağın kendi gerçekliğini yaratması ile profesyonel gazetecilik ilkelerinin öne sürdüklerini yok etmiştir. Ülkenin uzunca bir süre gündemini oluşturan Boğaziçi Üniversitesi olayı ayrı iki kutupta yer alan görüşlerin oluşmasına sebep olmuştur. Bir kesim yaşanan olayı antidemokratik olarak demokrasiye müdahale olduğu değerlendirmesi yapmıştır. Diğer kesim ise ülke sisteminin gereği olarak atama kararında herhangi bir yanlış görmemiş, karara karşı çıkanların yaptıklarını antidemokratik olarak yorumlamışlardır. İncelenen iki gazetenin de haberleri olayın merkezine kimi yerleştirdiğine, bir başka deyişle haberin öznesini kimden veya kimlerden oluşturduğuna ve bu doğrultuda arda alan bilgisinde de neye verdiği bağlı olarak okurlarına, gerçeğin değişime uğramış ve inşa edilmiş biçimini sunmuşlardır. Yeniden üretimde gerçekliğin hangi faktörlerle "oluşturulmuş maskeli gerçekler" olacağına gazete kurumunun siyasi, politik ve ekonomik ilişkileri belirleyici olmuştur. İdeolojik tutumlara göre oluşturulan haberler okurların duygu ve hisleriyle de paralel bir ilişki içinde olmaktadır. Bu noktada post truth kavramının tanımları arasında yer alan bireylerin tutumları, önyargıları ve hislerinin ön planda olduğu gerçeği gazetelerin de bu yönde haber sunumu yapmaları ile sonuçlanmaktadır. Gazete kurumları, hedef kitlelerine akılcı yönden değil tam aksine irrasyonel olarak inanç ve kanaatlerini kamçılayan yönüne dokunarak harekete geçirmektedirler. Bireylerin hakikati eleştirel süzgeçten geçirmeden yalnızca kendi görüşlerine uygun bilgileri hakikat kabul etmesiyle post truth kendi belli etmiştir. Çalışmada, seçilen gazetelerin "Boğaziçi Üniversitesi olaylarını" ele alma biçimi, geliştirdikleri söylem ve kullandıkları dil pratikleri içinde bunun yapılmaya çalışıldığını ortaya koymaktadır.

Sonuç olarak bütün veriler ışığında, farklı ideolojik yaklaşımlara sahip iki gazete de kendilerine göre gerçeklik inşa ettiği ve post truth döneminin getirdiği duygusal bağlara göre haber sunumu yapıldığı varsayımı doğrulanmıştır. Bu doğrultuda gazetelerin sahip olduğu ideolojiler, aynı olayı farklı perspektiften aktararak bazen gerçekleri görmezden gelmekte bazen ise gerçekliği dönüştürerek haber üretimini gerçekleştirmektedir.

Post truth kavramının getirdiği değerler bütünü, mülkiyet ilişkileri, sahiplik yapısı haberlerin üzerinde etkili olduğu açıkça görölmektedir. Haberdeki cümle yapıları, fotoğraf tercihleri ve anlamsal vurgular her gazetenin kendine özgü bir gerçeklik tasarladığı bulgusunu öne çıkmaktadır. Üretilen gerçekliklerin rasyonel yaklaşımla irdelenmediği, doğru ve yanlışın teyit edilmediği, eleştirel bakışa ihtiyaç duyulmadığı post truth döneminde gazete kurumlarının destekçisi olan hedef kitlesinin de sahip olduğu inanç ve görüşlere göre gerçeklik üretimi yapmakta olduğu savı güçlenmiştir. Bulgular neticesinde, bilinç düzeyi yüksek bireylerin var olduğu toplum yapısı, analitik düşünebilen ve sorgulama yapabilen bireylerin çoğalması ve eleştirel medya okuryazarlığına sahip olunması, medyadaki bozulmaların ve gerçekliğini yitirmiş sözde medya görevlerinin yerine getirilmesini sağlaması anlamında önem taşımaktadır.

KAYNAKÇA

Kitap

- Alhuseer, L. (2008) İdeoloji ve Devletin İdeolojik Aygıtları. Çeviren: Tümertekin, A. İstanbul: İthaki Yayınları
- Alpay, Y. (2021) Yalanın Siyaseti. İstanbul: Destek Yayınları
- Arendt, H. (2021) Siyasette Yalan, Çeviren: Oranlı, İ. ve Şeker, B. İstanbul: Sel Yayınları
- Atılğan, G. Aytekin, E. A. (2013) Siyaset Bilimi, Kavramlar, İdeolojiler, Disiplinler Arası İlişkiler. İstanbul: Yordam Kitap Basın ve Yayın
- Baudrillard, J. (2018). Simülakrlar ve Simülasyon, Çeviren: Adanır, Oğuz. Ankara: Doğu Batı Yayınları
- Bilici, E. (2014) Medya Okuryazarlığı ve Eğitimi. Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık ve Eğitim Danışmanlık
- Caruth, C. (2021) Yalan ve Tarih, Çeviren: Oranlı, İ. ve Şeker, B. İstanbul: Sel Yayınları
- Çakır, H. (2007) Gazeteciliğe Giriş. Konya: Tablet Kitabevi
- Devran, Y. (2010) Haber, Söylem, İdeoloji. İstanbul: Başlık Yayın Grubu
- Eagleton, T. (2020) İdeoloji. Çeviren: Özcan, M. İstanbul: Ayrıntı Yayınları
- Erdem, T. (2017) Joseph Goebbels Büyük Yalan Tekniği Ustası, İstanbul: Arya Yayıncılık
- Ferraris, M. (2019) Yeni Gerçeklik Manifestosu, Çeviren: Atakay, Kemal. İstanbul: Kolektif Kitap
- Güngör, N. (2018) İletişim Kuramlar ve Yaklaşımlar. Ankara: Siyasal Kitabevi
- Hist, P. (1984) İdeoloji Üzerine, Eleştirel İdeoloji Analizleri. Çeviren: Şahan, C. İstanbul: Kuram Yayınları
- Işık, M. (2012) Kitle İletişim Teorilerine Giriş. Konya: Eğitim Kitabevi
- Kakutani, M. (2019) Hakikatin Ölümü Trump Çağında Yalancılık Sanatı, Çeviren: Mizrahi, C. İstanbul: Doğan Egmont Yayıncılık
- Kaya, R. ile Çakmur B. (2013) Siyaset Bilimi ve Medya Çalışmaları, “Siyaset Bilimi Kavramlar İdeolojiler Disiplinler Arası İlişkiler” İstanbul: Yordam Kitap. 517-527
- Keyes, R. (2021) Hakikat Sonrası Çağ Günümüz Dünyasında Yalancılık ve Aldatma. Ankara: Tudem Yayın Grubu
- Laughey, D. (2010) Medya Çalışmaları, Teoriler ve Yaklaşımlar. Çeviren: Toprak, A. İstanbul: Kalkedon Yayınları
- Liotard, J.François. (1990) Postmodern Durum, Çeviren: Çiğdem, Ahmet. İstanbul: Ara Yayıncılık

Mardin, Ş. (2018) İdeoloji. İstanbul: İletişim Yayınları

Mc Dooug, R. (1984) İdeoloji Üzerine, Eleştirel İdeoloji Analizleri. Çeviren: Şahan, C. İstanbul: Kuram Yayınları

Mcintyre, L. (2019) Hakikat-Sonrası, Çeviren: Biçici, M. Fahrettin. İstanbul: Tellekt, Can Sanat Yayınları.

McLellan, D. (1999) İdeoloji, Çeviren: Özkaya, E. Ankara: Doruk Yayıncılık

Müller, J.Werner (2021) Popülizm Nedir? İstanbul: İletişim Yayınları

Tepe, H. (2016) Platon'dan Habermas'a Felsefede Doğruluk ya da Hakikat, Ankara: Bilgesu Yayıncılık.

Dergi

Çakın, M. (2017) Yalanın Değeri/Yorumun Önemi, ViraVerita E-Dergi, Sayı 5, s.1-14 (ISSN: 2149-3081)

Çelik, Hilal ve Ekşi, Hilal, Söylem Analizi. 2013, Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi, 27 (27), 99-117.

Çelik, N. (2021). Post-truth Çağında Gerçekliğin Sosyal İnşasına Sosyolojik Bir Bakış. Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi, 20 (79), 1540-1555. DOI: 10.17755/esosder.786

Günday, Ş. (2010). Doğru ve Doğruluk Kuramları. Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 2 (1-2) <https://dergipark.org.tr/tr/pub/ataunisobil/issue/2812/37824>

Hakikat-Sonrası. (2021) Cogito Dergisi. Yapı Kredi Yayınları. Üç Aylık Düşünce Dergisi. Sayı:104- Kış 2021

Kılıç, S. (2015) “Lyotard: Fark ve Çocukluğun anlatısı postmodernite”, Temaşa Erciyes Üniversitesi Felsefe Bölümü Dergisi (3) s. 106-137, 2015

Madsar, S. (2021) Sosyal medya ve post-truth ilişkisi: Covid-19 aşı haberleri üzerine bir inceleme. Kastamonu İletişim Araştırmaları Dergisi (KİAD), (7), 48-63.

Özdemir, M. (2020). Post-Truth Çağda İdeolojik Farklılıkların Medya İçeriklerine Yansıması: Barış Pınarı Harekâtı Haberlerinin Söylem Analizi. Egemia Ege Üniversitesi İletişim Fakültesi Medya Ve İletişim Araştırmaları Hakemli E-Dergisi, (7), 107-138.

Özsevgeç, Y. (2017). Postmodernizm Üzerine, Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi, Sayı:54,

Sarioğlu, E. (2020). “Yalan Haber”, “Post-Truth” Kavramı ve Medya Üçlemesi: Geçmişten Günümüze Gündem Belirleyen Örnekler”, İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırma Dergisi, 377-397.

Sayın, Ö. (1999) İdeoloji. Sosyoloji Dergisi, (7), 0-0. Retrieved from <https://dergipark.org.tr/tr/pub/sosder/issue/40978/495018>

Şen. Ö. F. Arıcan, Y.F (2017) Batı'da Popülizmin Yükselişi ve Liberal Demokrasi, Liber Plus Dergisi, Syf: 6-7, Ocak Şubat 2017

Taşkıran İzzet ve Kırık, A. Murat, Gazetecilerin Sosyal Medyayı Haber Kaynağı Olarak Kullanımı: Medya Profesyonellerinin Bakış Açılarını Tespit Etmeye Yönelik Bir Araştırma. Intermedia International e-Journal, Spring- June- 2016 3 (1)

Terzi, A. (2020) Post-Truth Kavramı ve Türkçe Karşılıkları Üzerine, Eleştiri İnceleme, Türk Dili, Nisan 2020 Yıl:69 Sayı:820

Tutal, N. (2017) Şeytanla İmzalanan Sözleşme, Varlık Dergisi, <https://www.eurozine.com/post-gercek-seytanla-imzalanan-yeni-sozlesme/>

Uzunoğlu, S. (2017) Keyes'in gözünden Post-gerçek: Görmezden gelinen yalanlar çağı, Varlık dergisi, <https://medium.com/@sarphanuzunoglu/keyesin-g%C3%B6z%C3%BCnden-post-ger%C3%A7ek-g%C3%B6rmezden-gelinen-yananlar-%C3%A7a%C4%9F%C4%B1-4da9196fd101>

Konferans

Erinç, M.Sıtkı.(1994). Postmodernizmin Tanımı, Anadolu Üniversitesi Eğitim Fakültesi'nde verilen konferans metni.

Mazıcı, Nurşen. (2019) Türk ve Özbek Basınında Türkiye-Özbekistan İlişkilerinin Haber Analizi. Eurasian Conference on Language & Social Sciences, April 30- May 1.

Yıllık

Abadan, N. (1989-1990) İletişim Araçları Üzerine Çalışma: Kuramsal Yaklaşımlar, J. Curran, M. Gurevitch, J. Woollacott. Çeviren: Özbek. Ankara Üniversitesi, Basın- Yayın Yüksekokulu, Yıllık

Makale

Deniz, Ş., Özel, E., K., (2018). Bana Okurunu Söyle, Sana Manşetini Söyleyeyim: Gazetecilerin, İçerik Hiyerarşisini ve Gündemi Belirlemede Okurun Değişen Rolüne Bakışı, Gaziantep University Journal of Social Sciences, 17 (3), 916-940, Submission Date: 01-03-2018, Acceptance Date: 09-07-2018. Araştırma Makalesi. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/504219> sitesinden grafik kullanılmıştır.

Tez

Sönmez, İ. Ceren. (2021) Post-truth Fenomeni Çerçevesinde Yeni Medyada Yalan Haber, Yüksek Lisans Tezi, Ankara, Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Kılıçarslan, E. (2008) Siyasal İletişimde İdeolojik Dil, Yüksek Lisans Tezi, Edirne, Trakya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.

İnternet Siteleri

<https://t24.com.tr/haber/erdogan-sabah-ve-atv-yi-satin-alan-kalyoncunun-dugunune-katildi,249934> 4. Bölüm için kullanılmıştır.

<https://web.archive.org/web/20210624201820/https://www.sonhaberler.com/amp/turkuvaz-medya-kimin-sahibi-kimdir-haber-808645>

Tatal, N. (2017) Şeytanla İmzalanan Sözleşme, Varlık Dergisi, <https://www.eurozine.com/post-gercek-seytanla-imzalanan-yeni-sozlesme/>

Türk Dil Kurumu Sözlükleri, <https://sozluk.gov.tr/> [12 Şubat. 2021]

Uzunoğlu, S. (2017) Keyes'in gözünden Post-gerçek: Görmezden gelinen yalanlar çağı, Varlık dergisi, <https://medium.com/@sarphanuzunoglu/keyesin-g%C3%B6z%C3%BCnden-post-ger%C3%A7ek-g%C3%B6rmezden-gelinen-yananlar-%C3%A7a%C4%9F%C4%B1-4da9196fd101>

<https://www.oxfordlearnersdictionaries.com/definition/english/disinformation?q=disinformation> [24.05.2022]

Post Truth Kavramının Kullanım Sıklığı adlı grafik, <https://teyit.org/yilin-kelimesi-post-truth-nedir> [26 Şubat,2021] adresinden alındı.

Propaganda: Goebbel'Principles, https://www-physics-smu-edu.translate.goog/pseudo/Propaganda/goebbels.html?_x_tr_sl=en&_x_tr_tl=tr&_x_tr_hl=tr&_x_tr_pto=op,sc Adresinden alındı.

HABER FOTOĞRAFLARI İNKLERİ

SABAH GAZETESİ

<https://www.sabah.com.tr/gundem/2021/01/01/son-dakika-baskan-erdogandan-5-universiteye-rektor-atamasi>

<https://www.sabah.com.tr/egitim/prof-dr-melih-bulu-hedefim-4-yil-icerisinde-ilk-500-un-disinda-olan-bogazicinin-ilk-100e-giren-ilk-turk-universitesi-olmasidir-5314438>

<https://www.sabah.com.tr/gundem/2021/01/05/bogazici-universitesinde-tehlikeli-provokasyon>

<https://www.sabah.com.tr/gundem/2021/01/05/polise-saldiranlarin-sadece-4u-ogrenci-cikti-11-firari-icin-calisma-devam-ediyor>

<https://www.sabah.com.tr/gundem/2021/01/05/son-dakika-icislerinden-bogazici-universitesi-aciklamasi-yalnizca-2si-ogrenci-bazilarinin-teror-kaydi-var>

<https://www.sabah.com.tr/gundem/2021/01/05/son-dakika-bogazici-universitesi-rektoru-melih-buludan-onemli-aciklamalar>

<https://www.sabah.com.tr/gundem/2021/01/05/son-dakika-iste-bogazicindeki-masum-ogrencilerden-biri-devlet-devletligini-gosterecektir>

<https://www.sabah.com.tr/gundem/2021/01/05/uni-versite-kapisinda-protesto-gosterisi-yapmislardi-16-supheli-gozaltina-alindi>

<https://www.sabah.com.tr/gundem/2021/01/05/son-dakika-bogazici-provokasyonunda-gozaltina-alinan-kisi-teror-orgutu-uyesi-cikti>

<https://www.sabah.com.tr/gundem/2021/01/05/bogazici-universitesi-rektoru-melih-buludan-son-dakika-aciklamalari>

<https://www.sabah.com.tr/egitim/son-dakika-haberi-yokten-bogazicine-rektor-atamasina-iliskin-aciklama-5317194>

<https://www.sabah.com.tr/gundem/2021/01/05/iste-bogazici-gercegi>

<https://www.sabah.com.tr/gundem/2021/01/05/icisleri-bakan-yardimcisi-cataklidan-kaftanciogluna-teroriste-selam-durdunuz>

<https://www.sabah.com.tr/gundem/2021/01/05/bogazici-universitesi-rektoru-prof-dr-bulucalismalariyla-dikkati-cekiyor>

<https://www.sabah.com.tr/gundem/2021/01/06/bogazicili-gorunmeye-calisan-teroristler-var>

<https://www.sabah.com.tr/gundem/2021/01/06/son-dakika-istanbul-valiligi-bogazici-universitesinde-gosteri-yapilmasini-yasakladi>

<https://www.sabah.com.tr/gundem/2021/01/06/son-dakika-bogazici-universitesi-kapisina-kelepce-takilmasi-ile-ilgili-flas-gelisme>

<https://www.sabah.com.tr/gundem/2021/01/06/bogazici-provokasyonunda-dikkat-cekendetay-rektoru-istemiyoruz-diyenlerden-yalnizca-1i-universiteden>

<https://www.sabah.com.tr/gundem/2021/01/06/son-dakika-chpli-isimden-bogazici-provokasyonu-yeni-oyun-universiteleri-karistirmek-mi>

<https://www.sabah.com.tr/gundem/2021/01/06/soyludan-son-dakika-aciklamasi-turk-polisi-dogru-yapmistir>

<https://www.sabah.com.tr/gundem/2021/01/07/son-dakika-iste-chpnin-sozde-tarafsiz-hocalari>

<https://www.sabah.com.tr/gundem/2021/01/07/bogazici-universitesi-onundeki-eylemciler-adli-kontrol-sartiyla-serbest-birakildi>

<https://www.sabah.com.tr/gundem/2021/01/07/6-8-ekimin-faili-demirtastan-bogazici-provokatorlerine-selam>

<https://www.sabah.com.tr/gundem/2021/01/07/rektor-melih-bulu-ile-ogrenciler-arasinda-gecen-diyalog>

<https://www.sabah.com.tr/gundem/2021/01/07/6-8-ekimin-faalinden-bogazici-provokatorlerine-selam> 2. Ye verilmiştir

<https://www.sabah.com.tr/gundem/2021/01/07/son-dakika-bogazici-universitesindeki-provokasyonda-gelisme-gozaltina-alinmislardi>

<https://www.sabah.com.tr/gundem/2021/01/07/kadikoydeki-protestoya-sadece-10-kisi-katildi>

<https://www.sabah.com.tr/gundem/2021/01/07/bogazici-onundeki-eylemlerde-tutuklama-talep-edildi>

<https://www.sabah.com.tr/gundem/2021/01/07/orgut-uyeliginden-yargilaniyorlar>

<https://www.sabah.com.tr/gundem/2021/01/08/bogazici-rektoru-melih-bulu-22-yil-once-boyle-aciklamis-bizim-gencler-olarak-bunlara-cok-dikkat-etmeliyiz-cunku>

<https://www.sabah.com.tr/gundem/2021/01/08/bogazici-universitesi-rektoru-melih-bulu-sabaha-konustu-maalesef-dis-unsurlar-devreye-girdi>

<https://www.sabah.com.tr/gundem/2021/01/08/bogazicine-destek-icin-toplanan-gruba-polis-mudahale-etti-30-supheli-gozaltina-alindi>

<https://www.sabah.com.tr/gundem/2021/01/08/bogazici-universitesi-rektoru-melih-bulu-neset-ertas-dinlerim-asimov-okurum>

<https://www.sabah.com.tr/gundem/2021/01/09/bogazici-rektoru-prof-dr-buludan-sabaha-son-dakika-aciklamalari>

<https://www.sabah.com.tr/gundem/2021/01/11/ciplak-arama-iddialarina-emniyetten-goruntulu-cevap>

BİRGÜN GAZETESİ

<https://www.birgun.net/haber/erdogan-akp-li-aday-adayini-bogazici-universitesi-ne-ректор-olarak-atadi-328816>

<https://www.birgun.net/haber/bogazici-ne-akp-li-kayyum-328904>

<https://www.birgun.net/haber/bogazicili-akademisyenler-universitemizin-demokratik-degerlerini-ihlal-eden-bu-uygulamayi-kabul-etmiyoruz-328911>

<https://www.birgun.net/haber/bogazici-ne-ректор-olarak-atanan-akp-liden-ilk-aciklama-turkce-hatalariyla-dolu-328924>

<https://www.birgun.net/haber/ректор-bulu-nun-atamasi-demokrasiye-mudahale-328988>

<https://www.birgun.net/haber/cem-kucuk-bogazici-rektoru-nu-savundu-anadolu-insaninin-etkili-konuma-gelmesini-istemiyorlar-329017>

<https://www.birgun.net/haber/aksener-den-bogazici-tepkisi-ekonomik-imkanlari-zayifsa-baska-turlu-degerlendirin-329052>

<https://www.birgun.net/haber/bogazici-universitesi-nde-melih-bulu-protestosu-kayyum-istemiyoruz-329061>

<https://www.birgun.net/haber/chp-li-oztrak-sahte-diploma-sarayin-vitrinine-yerlesmek-icin-engel-degil-329076>

<https://www.birgun.net/haber/chp-den-kanun-teklifi-rektorleri-ogretim-elemanlari-secsin-329077>

<https://www.birgun.net/haber/akp-li-celik-ten-rektor-savunmasi-bir-kisinin-siyasi-gorusunun-olmasi-suc-degil-329099>

<https://www.birgun.net/haber/bogazici-universitesi-ne-kelepce-takilmasi-tepki-cekti-329106>

<https://www.birgun.net/haber/imamoglu-bogazici-universitesi-ogrencileri-ve-akademisyenlerinin-yanindayim-329110>

<https://www.birgun.net/haber/ogrenciler-akademisyenler-universitesine-sahip-cikti-kayyum-rektore-hayir-329124>

<https://www.birgun.net/haber/bogazicililer-ev-baskinlariyla-gozaltina-alindi-329154>

<https://www.birgun.net/haber/bogazicililer-ev-baskinlariyla-gozaltina-alindi-329154>

<https://www.birgun.net/haber/bogazici-kayyumu-melih-bulu-akp-nin-sanal-akinci-siyamis-329179>

<https://www.birgun.net/haber/sol-parti-den-bogazici-gozaltilarina-tepki-genclik-bu-kelepceyi-kiracak-329182>

<https://www.birgun.net/haber/bogazici-ayakta-ogrenciler-ve-akademisyenler-kayyum-rektore-direniyor-329187>

<https://www.birgun.net/haber/egitim-sen-universite-kapilarina-kelepceyi-yonetmek-sanan-kayyumlari-istemiyoruz-329209>

<https://www.birgun.net/haber/odtu-ogrencilerinden-bogazicililere-destek-329180>

<https://www.birgun.net/haber/bogazici-ni-ayaga-kaldiran-rektorden-istifa-cagrilarina-yanit-yok-canim-niye-istifa-edeyim-329220>

<https://www.birgun.net/haber/yok-ten-kayyum-rektor-savunmasi-329223>

<https://www.birgun.net/haber/bogazici-protestosu-nedeniyle-gozaltina-alinanlarin-sayisi-22-ye-yukseldi-329239>

<https://www.birgun.net/haber/hard-rock-dinliyorum-diyen-bogazici-kayyumuna-hayko-cepkin-yorumu-329241>

<https://www.birgun.net/haber/turkiye-sivil-darbenin-icinde-329262>

<https://www.birgun.net/haber/bogazicili-ogrenciler-eylem-cagrisinda-bulunmustu-besiktas-ve-sariyer-de-gosteri-ve-yuruyusler-yasaklandi-329275>

<https://www.birgun.net/haber/bogazici-eylemlerine-yonelik-operasyonlar-suruyor-uzun-namlulu-silahlarla-ev-baskinlari-yapildi-329280>

<https://www.birgun.net/haber/melih-bulu-protestolari-boyle-anlamis-ogrenciler-enerji-atiyor-329299>

<https://www.birgun.net/haber/bogazici-nin-kapisina-takilan-kelepceyle-ilgili-inceleme-baslatildi-polis-feto-culukle-de-suclandi-329314>

<https://www.birgun.net/haber/bahceli-bogazici-eylemlerini-hedef-aldi-basi-ezilmesi-gereken-bir-komplo-329323>

<https://www.birgun.net/haber/ogrenciler-yuruyor-bogazici-direniyor-talepler-siralandi-329328>

<https://www.birgun.net/haber/dayatma-rektor-donemi-329334>

<https://www.birgun.net/haber/bogazicili-ogrencilere-ailelerinden-destek-ogrencilerimizin-yanindayiz-329342>

<https://www.birgun.net/haber/aydin-emek-ve-demokrasi-platformu-bogazici-universitesi-ne-kayyum-istemiyoruz-329348>